

BIBLIOTHECA
UNIV. JAGELL.
GRACOVENSIS

37080

I

37082

P

Mag. S. Dr.

5903
Biblioteka Jagiellońska

stdr0016683

37080-37082

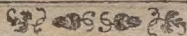
I

A. Paulino

$\frac{20}{11} 79$

5 vdk

1879. I. 123.

OGRODEK
DUCHOWNY,
KWIECIEM ROZ-
MAITYM, CWICZENIA
nabożnego ozdobiony.

*Ktore, Przewielebny Ociec Andrzej
Cápellá, Karthuzyan, potym Biskup
Vrgelenński po Hispáńsku złożył, a
zá czásem y w iné iezyki, áž teź y
ná Polski, Przez X. Symoná Wy-
sockiego SOCIETATIS IE-
SV, iest przetożone.*

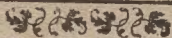

W KRAKOWIE,
W Drukárniéy Nikołáia Lobá/
Roku Páńskiego/ 1613.

37.082

I

Do Nabożnego Czy- telniká.

Z Tych rzeczy / ktorych żywota
Chrześcijańskię doskonałość
potrzebuie / pierwszą y naprze-
dnięszą jest / Boga samego y man-
daton iego ustawiczna pamiętka
y wważanie. Albowiem to jest we-
dzidło y munstus napoteżnięszy
na pohamowanie serc naszych / że-
by za nieporzadnemi żądzeniami swo-
temi niebieżały. To jest nawyboro-
nięsze lekarstwo dla zachowania
tań wnetrznego / iako y zwierzcho-
nego człowieka / w dobrym posta-
nowieniu. Ta jest naobronnięsza
Tarcz na wytrzymanie / y odbicie
wszystkich / przeciwko nam wypu-
szonych strzał y pociskow nieprzy-
iacielskich : Ten jest środek prze-

Do Czytelnika.

Dziwny/ aby Bóg zarósł sprawo-
wał w nas / darow y łask swoich
pomnażanie. Bo aczkolwiek Bóg
jest źródłem nieśmiertelności
płynącym; ile z niego jest / zarósł
jest gotow/ łask swoich wód / do
których nas wzywa/ nas nadebrać/
jednak potrzeba jest / żebyśmy do
niego przystąpili y one czerpali.
Jako Prorok mówi: Przystapcie
do niego y oświeceni będziecie / y
twarzy wasze nie będą zasromane.
A na drugim miejscu / mówiąc o
wstawiennych pamiętce/ iako pom-
niał na Pana Boga mówiąc: O-
czki moje zarósł do Pana/ abowiem
on z siódmą wyrwie nogi moje. A
jeszcze. Opátrowałem Pana przed
oblicznością moją zarósł / abo-
wiem on po prawicy mojej jest/ że-
bym się nieporuszył. W których
słowach pokazuje lekarstwo/ iako
się grzechow wmiarować może

Do Czytelnika.

my. Abowiem kto na Pana Boga wnetrznym okiem patrzy / żadnym obyczajem na grzech się nie obejrzy. S. Grzegorz Nazjanyński powiada. Pamięć o Bogu takby miała być w nas ustawiczna / iż byśmy nie tak często oddychać / iako na Pana Boga pamiętać mieli. O tej zaś pamiętce mówi: iż wszelki smutek od duszy oddala / y dziwną wciechą ją napelma. Co Prorok s. potwierdza mówiąc: Wzbraniała się pociechy dusza moja / to jest w rzeczach żywota doczesnego. Pomniatem na Boga y wkochałem się. Bernat święty mówi: Jako żadnego momentu nie maś koregoby człowieka dobroci y miłosierdzia Boskiego nie używał. Tak też nie ma minąć żaden moment / koregoby na obecność jego wspomnieć nie miał. S. Grzegorz Papież wspomina nas a

Do Czytelni.

bysmy zarówne w pamięci nošili te
przez tego iest stworzona pamięć.
A na drugim mieyscu opisuiac / iá
to iest pożyteczna ta pamięć / mo
wi: Sercu temu ktore sie pamięć
Boska bawi / zły duch panować
nie może. Także też S. Ambrozy w
pomina / żeby / bądź iemy / bądź pi
iemy / zarówny Chrystusa opo
wiadali / o Chrystusie myśli /
Chrystusa prosili / z Chrystusem
wrócić w serca nasze / roz
mawiali / a nigdy go z wst naszych
nie wypuszczali. S. Jeronym po
wiada: Jako żołnierz czasu woj
ny nigdy zbroie nie składa: Tak każ
dy Chrzestianin na wszelkim miey
scu ma być modlitwa uzbroiony:
żeby go wychodzącego uzbraiała
modlitwa: a gdy się wraca żeby
mu pierwej modlitwa na sesia za
biegała. Ta ustawiczna o Bogu
pamięć / osobliwie dworakom

Do Czytelnika.

sposobem dziać się może: albo biorąc przed się pewne y stateczne iasne wważanie/ w ktorzymbyśmy wstać wieczne trwali: albo z samych rzeczy ktore widziemy / albo z sprawy ktoremu się każdy dzień bawimy/ dla podniesienia serca ku Bogu żywamy. Pierwszy sposób jest trudniejszy y potrzebuie człowieka w zachowaniu recollectey albo po koią wnetrznego barzo ćwiczonego/ y od wszelkich zabaw wolnego/ a jest własny pustelnikom. Drugi jest łatwiejszy/ abowiem opócz rozliczności ktora lubi przyrodzenie/ y przykrość oddala/ te rzeczy ktore się oczom ofiaruia / y sprawy w ktorych się serce bawi do służenia P. Boga przyzywoycaione/ snadnie rozbudzaia y przynaglaia/ żeby pożytek iaki z rzeczy widzia nych y słysząnych brało/ ktorego też y ci ktorzy rozliczne są zabawie

Do Czytelnika.

mi w rzeczach zwierzchnich / uży-
 wać mogą. Do cze^o / Pa weł s. w. szys-
 tlich wiernych Chrzęścian wpo-
 mina / mówiąc : rozmawiajcie sa-
 mi z sobą w Psalmach / Hymnach
 y pieśniach duchownych / śpiewa-
 iąc w sercach waszych Panu / dzie-
 kując zároveň za wszystko / w imię
 Pana naszego Jezusa Chrystusa /
 Bogu y Ojcu. Ja tedy żeby mi po-
 żytecznemu y świętemu ćwiczeniu
 takowemu / wedle możliwości mojej
 pomoc jaką dać mogł / tenem O-
 grodek Duchowny sporządził / w
 którym podaje się sposoby / iako ze
 wszystkiego co się widzi albo czy-
 ni może każdy wziąć okaz podno-
 szenia serca ku Panu Bogu. Albo
 przez krótką iaką pismą s. świętego
 sententia / ktoraby do rzeczy służy-
 ła. Albo przez consideracia / albo w
 rozważanie iakie / : albo przez dziełczy-
 nienie : albo zarostydzenie : albo pro-

Do Czytelnika.

zbe: albo ofiarowanie. Nie żebym
obowiozował Czytelniká / żeby sie
w tym wśystkim bawił / ale żeby
každy iako w ogrodku pięknie sprá-
wionym w takiey rozliczności kwie-
cia y owocow / wziął to co iego
condiciey albo duchowi będzie sie
zdáło sposobnieyszego. Albo też ie-
śli mimo te rzeczy ktore tu są opisa-
ne (ponieważ w osobności wśyt-
ko opisać się nie może) co inzego
ná myśl komu przydzie / aby z tego
co sie tu polożyło / wiedział iako te-
go użyć miał. Authór sam te kśia-
żeczke názwał / *Manuale*. mnie tlu-
mączowi zdáło się ją mianować /
Ogrodkiem duchowym: iż iako
oblubieniec w kśiegách mądrości
wzywa oblubienice do Ogrodka
swego: Tak kto się tego ćwiczenia
wymie serdecznie / prawdziwie Pá-
ná swego w sobie y z sobą będzie
miał wstáwicznie mieszkać tego.

Do Czytelnika.

Jesli tedy kto przez kilka dni / w
tym sie ćwiczeniu zabawi / zna-
miemy pożytek ztąd wyczerpnie /
tak iż perwieniem tego / że wszelka
przykrość y praca / w tym Ćwicze-
niu podieta / iż jest bärzo dobrze o-
brocona osadzi / y duchownie to
wypelni / to w starym zakonie ka-
planom rozkazowano / żeby ogień /
ktory przed Arką przymierza wsta-
wicznie gorzeć miał / dodając
drew / zachowywali. Ponieważ
tym sposobem / nabożeństwa y mi-
łości Bożej ogień w sobie zachow-
wa / ktory w sercu naszym / a to
jest oltarzem na którym Bogu / du-
chowne ofiary / świętych żadz y
myśli ofiarujemy / bez przestanku
ma gorzeć. Boże wieczney chwa-
ły wszystkim wiernym twoim racz
dać łaskę / żeby ciebie samego we
wszystkich sprawach swoich szuka-
li / y naświetszą wolę twoją we
wszystkim wypelnili. Amen.

C W I C Z E N I E
PIERWSZE, KTORE
RANO GDY OCKNIE-
my ma być odprawo-
wane.

Pokazywał Pan Bóg
w starym zakonie / żeby
wszystkich rzeczy pierwoć-
ny temu ofiarowane były / co tym
względem uczynił aby wszyscy zna-
li y rozprawiali / że on jest Panem
wszystkiego / z którego naszodro-
bliwość reki wszystko mamy co kol-
wiek mamy. Tak też wielce sprá-
wiedliwa rzecz jest / żebyśmy mu ka-
żdodienne pierwoćiny ofiarowa-
li iż nam dał światła dziennego za-
żywać / y z uciechy stworzenia swo-
go sie weselić. Zaczynam poydźcie / ie-
śli sie o to starać będziemy / iż on

pierwszy serce nasze osiąże / o nim
pierwey bedziem myśleć / onego po
żądać / y milować. A to tymi cwi-
czeniem ktore teraz poloże / snadnie
sprawić się będzie mogło.

Psal. 3. Jam spał / y twárdom
zásał / y wstałem / bo Pan obronił
mnie

Cant. 3. Wstań y bede szukała
tego / ktorego miluje dusza moja.

Psal. 87. Modlitwa moja wprze-
dzi cie rano.

Iza. 33. Panie zmiłuy się nad na-
mi / bo my ciebie czekałi / bądź ra-
mieniem naszym z porąncu / a zba-
wieniem naszym z rąk wroga.

Psal. 43. Powstań Panie ratuy
nas / a odstęp nas dla umiennotwórcy.

Chwała.

Chwalmy Boga we wnętrzu
ściach serca naszego / znając
go być prawdziwym Bogiem Pa-
nem y

nem/ y stworzycielem naszym ktorego jest żywot / ktorzym żyjemy / y bytność ktorey zażywamy / w ktorzym wszystko mamy / y bez ktorego ani przez migwienie oka trwać nie możemy.

Dziękczynienie.

Dziękujemy mu za wszystkie dobrodzieystwa / tak powszechne iako y osobne / ktore z nasświetłych rąk iego / iakoż od początku poczęcia naszego / aż do tej godziny / pobraliśmy: A miánowicie iż nas we zdrowiu przez tę noc zachował.

Prośba.

Zadajmy od Pana / żeby dnia dziś / ściepłego zachował nas we zdrowiu / żebyśmy mu wdzięczną posługę wyrządzić mogli / a żeby nas potrzebami dla zachowania żywota śmiertelnego opatrzył / y od wszelkich śideł nieprzyjacielskich zachował.

wał; by snadź za zdradę ich wpadłszy
w taki grzech / gienow ię sprawie-
dliwego stałbyśmy się godni.

Ofiara.

O Ściaruemy się zupełnie Pánu /
wszystkie śmyśli / y siły dusze y
ciała naszego / aby / ile być może / zu-
pełnie dnia tego / na posługę jego
wydane były. Wład to wszystkie my-
śli / mowy / y uczynki nasze / aby on
imi tak rządził y obracał / żeby wsy-
stkie ku chwale najwyższego mająsta-
tu jego prostowane były.

KIEDY SIE VBIERAMY.

Cwiczenie II.

Rom. 13. Obleczcie się w Pána
Jezusa Chrystusa.

Łamże. Odrzućmy uczynki cię-
mności / á obleczmy się w zbroję
światłości.

Esa. 61. Oblókł mnie Pan w ścienie
zbarwienie

zbáwienía / y vbiorem spráwiedli-
wości odział mie.

Apoc. 3. Kto zwycięży / będzie o-
bleczon w białý biat.

Ważanie.

VWażaymy / iž przez grzech zstáli
smý sie podlegli zimnu / y innym
niedostatkóm cielesným; y tak wcia-
gnęta sie ná nas potrzeba šat y v-
biorow. Wad to y ná Pana Jezus-
ša odkupiciela nášego / aby zlości
naše šlušný dosyvczyniením zglá-
dził / nagi ná krzyžu vmarl.

Dziełczynienie.

Dziękuymy Panu / ktory nam
dat / zład ciała naše odkryć / v
one od zimná obronić możemy. A
iž nagość naše duchowná / dro-
gim łaski šwey vbiorem pokrýł.

Śawstydzienie.

Wstydem sie pokrýwaymy duše
A z nášey

naſzey nagoſć wważaiac. ktorey /
 pierwoſſa ſtate niewinnoſci chrztu
 ſwietegoſmy potargali: ta gdy
 z dāru Bożeg̃ częſtoć bywa od-
 nowiona / myſmy iā znowu na ſtu-
 ki poſarпали.

Proſbā.

PRoſmy Pānā / żeby raczył te ſā-
 te naprawić / ā onā y ubiorem
 enot nagoſć naſzē pokryć: aby by-
 ła zelżywoſć naſza oddalona / y du-
 ſza naſza bedac przyſtoynie przybra-
 na mogła ſie przed iego Boſtā o-
 blicznoſć pokazać.

Oſiārā.

Oſiāruiemy nas ſāmych Pānu /
 na znoſzenie dla miłoſci iego
 wſelkiego uboſtwā / nagoſci / nā-
 oſtatek y nā ſame ſmierć krzyżowā.

KIEDY SIE VMYWAMY,
 Ćwiczenie III.

Esa. 1. Omyćcie się / czystymi bądźcie / odeymcie złość myśli waszych.

Psal. 50. Jeszcze wiecey omył mnie od nieprawości moiej / y od grzechu moiego oczyść mnie.

Psal. 25. Omył mnie między niewinnymi ręce moje.

Apoc. 1. Pan Chrystus wmył nas / y omył nas od grzechów naszych we krwi swojej.

Dważanie.

Vważamy iż Pan nasz czystości y niepokalania jest miłośnikiem / dla miłości ktora ma ku nam / żeby nas od plugaſtwa grzechów naszych omył / zgotował nam wannę ze krwi swojej / y oney moc nam przywołaſczył. Omył nas też wodą chrztu ſ. ale y wſtawicznie nas mocą tych Sakramentów / miłano wicie Sakramentem pokuty / z plugaſtwa grzechów naszych oczyſzcza.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu / za ono nie
wyczerpane źródło / w którym
w jedności kościelnej będącym zgo-
towane: To jest mocą Krwie Chry-
stusowej / której nam obficie uży-
czają przez one siedm Sakramen-
tów świętych kanały. Których mo-
cą / byśmy nasprośmy się y nader za-
starzale grzechów naszych zmyły
mili / i ednać tak bywamy oczyszcze-
ni / i daga naszą nad wielką spul-
nością wyprostować / y nad śmieg-
liwymy się zstawa.

Zawstyżenie.

Zawstyżamy się porządku na-
szego / z którego taką prośność wy-
chodzi / i dlatego bardzo częstego
czcowania potrzebujemy: czego gdy
byśmy zamedbali / tak byśmy juro-
dlowie cuchnęli / i by jeden drugie

go za ledwie / abo y żadnym obyczajem znieść nie mogł. Wad to one niedze serca naszego daleko cięższa / z którego wypłynęła / y wstawicznie wypływa / tak wiele złości y grzechow / sprośność.

Prośba.

Zadajmy od Pana serca czystości / izby nie tylko nogi nasze / iakoż wczinom swoim uczynił / ale ręce y głowę / y cokolwiek w nas jest / zpylnością oczyścić / żeby czyste myśli / żądze / y sprawy nasze były.

Ofiara.

Ofiarujemy Panu Dusze one naszej / czystej / a odkupiciela naszego Jezusa Chrystusa / nad duchy Anielskie / czystsza y świętniejsza / w której nigdy miejsca nie miała ani mieć mogła żadna grzechow / a znać / temu też y / iasnowiejszy / Matce tego czystość / która iasniejsza y sil-

cznieszka była nad rozpętie śczyre
stworzenie.

NA WYSZCIV Z DOMU, ćwiczenie III.

Psal. 24. drogi twoie Panie o-
każ mi / a ścieżek twoich naucz mnie.
Psal. 118. Day Boże aby sie prosto
wowały drogi moje ku strzeżeniu w-
sp:awiedliwienia twych.

Ibidem, Wskleka droge złości
rącz oddalić odemnie.

Ibidem, Odwróć oczy moje a-
by niewidziały próżności.

Ważanie.

VWażajmy / iako syn Boży z ro-
wiecznego przybytku swego / to
jest / z łona Wyca wiecznego / a to
nie oddzielając sie od niego / dla po-
żytku naszego / przysiedl na ten s-
wiat / y towarzyszyć żył z ludzmi.
Jaż też niepokalane y święte ob-

cowanie tego było / ktory nigdy za-
dnym grzechem sie nie zmazat.

Dziękczynienie.

Dzięk oddamy Panu / ktory / po-
mieważ tak wiele jest chorych
miedolężnych / w więzieniu rozma-
cie powiazanych / nam dał zdro-
wiey wolność / żebyśmy mogli spra-
wy nasze odprawować.

Żawstydzienie.

Zawstydzimy sie / iż częstoć
nie tylo bez żadnego pożytku w-
łoczyliśmy sie po świecie / ale też z
wielką škodą dusze nasze / kiedyśmy
dla tego z miejsc naszych wychodzi-
li / żebyśmy nogi nasze w błotnych
ścieżkach grzechow kalali.

Prośba.

Będziem prosić Pana / aby nas
zachował od upadku w dro-
gach żywota tego / ktory jest pełen

rozlicznych niebespieczeństw: A
mi się dawali odwodzić za okazy-
waniem kolwiek rzeczy / która wyzry-
my abo usłyszymy / od ścieżek przy-
kazania jego.

O ślárá.

O śláruiemy Panu wszystkie kro-
ci które mamy uczynić / prostu-
jącie ku samej tylko chwale jego:
A mianowicie ośláruiemy mu spra-
wę tę / dla której odprawienia idzie-
my / aby ię ku najwyższej chwale
swojej obracał.

KIEDY PRZEZ VLICE idziemy, Ćwiczenie V.

Cant. 3. Pod drogach y vlicach
szukać bede którego miuie dusza
moja.

Gen. 17. Chodź przedemną / a
bądź doskonały.

Psal. 118. Błogosławieni nie-

poras-

po kalani w drodze / ktorzy chodzą
w zakonie Pańskim.

Proa 3. Drogi tego drogi ślicz-
ne y wszystkie ścieżki te^o spoczyne.

Ważanie.

V Wazamy / iako Chrystus P.
wlaźba wienu naszego / po w-
cach miasta Jerozolimskiego cho-
dził / kiedy go żydzi związanego /
od jedziego do jedziego prowadzi-
li. Iako też potym ianica w-
szedł ciętki trami przyżowoy na ple-
cach mośac y ku gorze Calwarney
idąc / żeby tam na krzyżu był przybity.

Dżeczynienie.

Dziękujmy Panu / iż z nie-
ba na ziemię zstąpić raczył / że-
by nas drogi / ktora wiedzie do me-
ba nauczył : a żeby nas wspomógł
nu łaski swojej wtwierdził / żeby-
śmy snadnie do królestwa niebieskie-
go przysc mogli.

Śawstydzenie.

Zawstydziemy sie / bacząc och-
te / z iakachmy po drogach za-
tráczenia chodzili / ktorych kome-
piekło / ktorego paszeka mizby nas
była sprawiedliwie pozarta by by
Bog / ktorego dobroć jest niezmi-
na / dla miłosierdzia swego / stan-
tąd nas nie wyrwał.

Prośbá.

Prośmy Pána / zeby nas onego
miasta spokoynego y naślachet-
nieyłego Jeruzalem niebieskiego
obywatelnu miac chciał / gdzie wśy-
scy tam mieszcaacy są synowie Bo-
ży / na ktorego rynkach y wlicach w-
stawiczone brzmią głosy iednomis-
ne chwalcących y śpiewających /
Alleluia / Alleluia.

Ofiárá.

Ofiárujemy nas samych ná wo-
pólá wólá / ktora nas od-

ludzi potka / skromne znieśienie
 dla miłości Pana y odkupiciela na-
 szego Jezu Chrysta / który dla nas
 zstał się wzgardą ludzi y odrzuce-
 nym pospolstwa.

KIEDY NA CO PIEK- nego poyrzymy, Cwiczenie VI.

Cant. 1. Otoś ty piękny mi-
 ty mój y rodzeczny.

Psal. 49 Piękność poláže mna jest

Prou. 31. Wmylna rodzeczność
 y marna jest piękność: niewiasta
 boiąca się Boga ta będzie chw-
 lona.

Psal. 25. Pánie umilowałem o-
 zdobę domu twego.

Dważanie.

Vważajmy / iż Pan Bog jest źrzo-
 die miłosławy słuszności ztto
 rego

re^o wśfelkie dobro płynie / y mezmi-
ne morze dobroci / piękności / y
wśfelakiey doskonałości.

Dziełczynienie.

Odday dzieki temu / ktoro / ácz
żadney rzeczy niepotrzebowal-
iednac bytności y śliczności swojey
wzięki stworzeniu swemu / ktoro
przez nieśkończoną dobroć y moż-
ność swoje zmiśczonego uczynił.

Żałostydzenie.

Zżałostydziemy sie / iż łaskę Boią
tracąc / duśe śliczność tracimy:
ona bowiem tak zdoła y słachci du-
śe ktorą osiągnie / iż iá w śliczno-
ści duchom Anielskim nie podle-
ża stawi.

Prośbá.

Prośmy u Pana / zeby nam w ne-
trzną piękność duśe / z ktorey
nas grzech złupił / przywrócił / y

one ná dušy nášey mienarukona sa
chowal / a nigdy nie dopuszczał / że-
by nas lubiežności stworzenia prze-
mianacego / od máiestatu tego nie
odwodził / ale raczey za nic nie
mając wšytkiego czym on nie jest
on sam / y to co prowadzi do nie-
go / sercá nášego opanowało.

O śiárá.

O śiárufiny Panu n i s śiárufina
w, trzymamie dla m i ości tego
z ochoty oddalenia tyh m i ości / Fe-
re oczo n nady m wciecha iara pzo-
miesc m o g i e o s i n y p i a s i a n e g o
m i a i e s t a t u a g o w e p i l u y o n e g o z a
j y w o n e n e g o

KIEDY CO SZPET-
nego obaczymy,

Cwiczenie VII.

Prou. II. Brzydkie i: sť Panu serce
złóśliwe.

Prou.

Prou. 15. Brzydłość jest Panu
drogą złościwego.

Psal. 118. Złość miałem w nie-
nawiści y brzydziłem się ią.

Ose. 9. Zstali się obrzydliwi iako
to co co milowali.

Wważanie.

Wważać mamy / iż ta jest wola
Boża żeby na tym świecie / rze-
czy szpetne z cudnymi się łączyły /
aby sporównania obojga / wspólne
się różność pokazała / Ktora jest mie-
dzy złością a cnotą / żebyśmy się do
tey garneli / a ona lepał ze wszytkie-
go serca się brzydził.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu / Ktory żeby
sprośność grzechów naszych
nam obrzydził / tak bardzo w mece
swoiey / ospeconym być chciał / iż
iako Prorok mówi: *Esa. 53.* me
miał krzyż ani piękności / chociażże
był

bol piékniefzy vroda nád syny ľudzkie.

Žálostydzenie.

Wštyd nas ma zdieť / sprošnosť
one vvažajac / iako grzech
duše naše splugavit / iž ja naspro-
šnejšiemu šatanovi podobný v-
czynit.

Prožba.

Prošmy Pána žeby duše naše ot-
rošelaťkej sprošnosti grzech-
wey vybavit / y tak iako zvíerych-
na špetnosť czyni nam bzydťosť:
žeby nam dal vnetržnej špetnosti
ktorá to nas grzech spraviť / pra-
vodziť bzydťosť.

Ošará.

Ošárujmy Pánu nierypowie-
dziana šlicnosť duše na-
švietšej Chrystusa Žbaviciela na-
šego / aby iey piéknosť duš našych
špetnosť odkryť.

Kiedy

KIEDY SIE NAM CO
 szczęśliwie powodzi.
 Cwiczenie. VIII.

Psal. 1. Wszetko co Polwiek czynić
 będzie sprawiedliwy / poszczęści sie.

Psal. 36. Nie obrażaj sie dla te-
 go / ktoremu sie szczęści na drodze
 tego : dla czto wieca czyniącego nie
 sprawiedliwości.

Prou. 1. Bezściśie głupcy / za-
 trąci ie.

Dważanie.

VWażajmy / iako mała wznosć
 w / szczęściu te / zy / w o r a / po k l a d a ć
 mamy / w : torym częstotroć / we-
 dzie słow : M d r o ś / w e j e t e o b r a c a s i e
 w żmutek.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Pánu / z a / d o b r o d z i e y
 stwo ktorym nas z d o b i / d a j e c

nam w tym szczęśliwe powodzenie.

Żalostydzenie.

Wstydaymy się / iż ponieważ
Pana częstokroć obrażamy /
nie tylkośmy tego niegodni żeby się
nam co wiedle myśli wiodło / ale ra-
czej godniśmy tego żeby kamięnież
brutn przeciwko nam powstało.

Prośba.

Prośmy Pana / żeby nas ręka
swoja wspierał / y w to potra-
fiał / żeby nas do siebie żadne szczę-
ście świeckie niepociągało / y od
maiestatu tego Bożiego nie odla-
czyło.

Ofiara.

Ofiarujemy się Panu / na wytrzy-
manie dla miłości jego / postrá-
dania tak tej wciechy / iako y wśel-
kiej infey ziemskiej y doczesnej.

KIEDY NAS PRZECIWN
 łości ciśna,
 Ćwiczenie IX.

Prou. 12. Nie zafrasne sprawie
 dlwego co ciświec nań przypa
 dnie.

Job. 1. Jako sie Pánu podobá-
 to tak sie zstaio.

Job. 3. Sprawiedliwys Pánie /
 y rosyście śady twoie prawdziwe
 są / y rosyście drogi twoie / miłos-
 tierdzie / prawda / y sąd.

Wważanie.

Wważamy / iż Pan przeciwno-
 ścianu żywota niniejszego nas
 ćwiczy / żebyśmy miłość naszą od-
 rzeczy światu tego przenosili / ani
 z tego wygnania oyczyny sobie nie
 stanowili.

Dzięczynienie.

Dzieł

Dziecujemy Panu / iż nas przeci-
wnościami wzbudza / y iacoby
wspomina / ba y przymusza / żeby-
śmy się do niego wrocili / gdyż w
nim samym wszystkim nasze zbawie-
nie y b. ogostawieni stwo zawisło.

Żalwstydzenie.

Zawstydzamy się / wrażając iako
sprawiedliwie dla grzechow n-
szych wszelką przeciwność zaślugu-
jemy / tak iż żadne na nas nie może
przyść vtrapienie / ktoregobyśmy
słusznie godni nie byli.

Prośba.

Zodajmy v Pana łaski y rozpo-
możenia / na wytrzymanie wiel-
kim y skutecznyu wmyśleni tey to
przeciwności: tak iżbyśmy z mey/
nie tylko iata środe ponieść mieli-
ale też zyltów y zaślug sobie z mey
przyczynili.

Ofiara.

Ofiara

O Siarujemy się Pánu na wytrzymanie tej przeciwności / po której się będzie podobalo maiestatowi jego / łącząc ją y porównywaląc z temi / które Pan Chrystus odrucił dla nas znieść raczył.

KIEDY Z STWORZENIA IAKĄ VĆIECHĘ BIERZEMY, ĆWICZENIE X.

Psal. 36. Kochaj się w Pánu / a da tobie prozby serca twego.

Psal. 103. A ja się roskochar w Pánu.

Psal. 76. Wspomniałem na Boga y kochałem się.

Psal. 118. Kochałem się w drodze świadectwo twoich iako we wszystkich bogactwach.

Psal. 15. Roskoży na prawiicy twojej aż do końca.

Dważanie.

Dważać

V Wajać mamy / iż Pan Bog /
przez to / że nas ciechy z nami sie
lubieźnie obchodzi: abowiem on
jest ktory moc stworzeniu dana za-
chowywa y społem z nim działa:
wraz przy tym iako różne od tych
sa roskosy y vciechy one / ktorych
duże Błogosławionych w niebie
zażywa / ktorzy zanurzeni sa w
strumieniu wśelących roskosy / to
jest w Bogu.

Dzięczynienie.

Dzieki oddamy Pa^o / za niezliczo-
ne vciechy / ktorych nami przez
swoie stworzenia dodaje / y za wie-
czne one delicie y vciechy ktore nami
w królestwie niebieskim zgotował.

Żawstydzenie.

Zawstydzimy sie / rozważając
to / iakosiny niegodni od wśel-
kiego stworzenia namniejszey vcie-
chy / ponieważ grzechami naszymi

śluszniesmy to zaśluzyli żeby y samo
kamienie przeciw nam powstało y
naszym sie łatem zstało.

Prośbá.

V Silnie bedziem Páná prosić ze
by nas uczestnikami uczynił
prawdziwey wciechy / ktora w nim
sie zawiera / y w doskonałym woli
iego wypelnieniu zależy / a żeby nie
dopuszczal sercu naszemu paść sie
ziemską iaką rozkoszą y na namniej
szy moment oddalać sie od oblicza
ności miastetu iego.

Ościara.

Ościaruemy sie Pánu / iż dla mi
łości iego nie tylko tey wciechy
postradać chcemy ktora z stworze
nia bierzemy: ale też na rozświe
tleń insey.

KIEDY NAS CHO
robá iáka trapi.

Cwiczenie. XI.

Iob 6. Uciech mi to będzie za po-
cieche / iż trapiac mie boleścią nie
folgował / a nim sie sprzeciwiał mo-
wam świętego.

Psal. 93. Według mnostwa bo-
leści moich w sercu moim / twoje
poćiechy w weselity dusze moje.

Esa: 53. Prawdziwie / choroby
nasze on nosił / a boleści nasze on
odnosił.

Apo. 21. Otrze Bog wszelką łzę
z oczu ich / a śmierci daley nie be-
dzie / ani smutku / ani trzysku / ani
boleści wiecey nie będzie.

Dważanie.

VWażaymy iako srozsze boleści
one były / ktore Chrystus Pan
naś w mece swojej zniósł: Także
tektore potepiem w piekle / bez na-
dzieie wybawienia cierpią.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu / który nam
 podaje okazję cokolwiek cier-
 pienia dla miłości jego / żebyśmy
 tym sposobem mece jego przyspo-
 bieni być / za grzechy nasze pokuto-
 wać mogli.

Śawstydzienie.

Wstydamy się / znając to / że-
 śmy zasłużyli te meki cier-
 pieć / którym złośliwi w piekle sa-
 dreczeni: a to dla grzechów naszych
 którym wszystko przyczyną / wszyst-
 kich mał / które zbawiciel nasz w
 mece swojej cierpieć raczył / ma
 być przeczytana.

Prośba.

Zadamy od Pana / żeby nam
 miłość Krzyża swego dać raczył /
 ktoraby nas ochotne uczyniła / do
 przyięcia z weselem wszelkiej gorz-
 kości y utrapienia / dla żądze przy-
 podobaz

podobania się Pánu Jezusowi v
krzyżowanemu.

Osiára.

Osiárujemy się Pánu ná znose-
nie teráznieyšego vtrapienia y
bolesći póki się tego Mléstátowi
będzie podobalo / stáczáiąc też ony
mi náokrutneyšymi bolesćiami /
które on ná dzewie krzyżowym znó-
síć raczył.

KIEDY NAS CZESC
iáka potyka.

Czwiczenie XII.

Psal. 113. Nie nam Pánie nie
náám / ále imieniowi twemu day
chwale.

1. *Tim. 1.* Sámemu Bogu cześć
y chwala ná wieki wieków.

Psal. 138. W wielkiej vczciwo-
ści są Boże przyáciele twóji.

Dważanie.

VWażaymy / iż są mární y przedko
 przelatające czci światła tego /
 ktore częstokroć niegodnym confes
 rowane bywaia. Lecz prawdziwa
 część iest ona / ktora przyiaciele Bo
 ży odnosi.

Dzięczynienie.

Podziekuymy Panu / za wietczne
 one honory y wybory ktore nam
 są obiecane / kiedy mowi: iesli mi
 kto służyć będzie / uczci go oćiec
 moy.

Zawstyżenie.

Wstydaymy sie / myśląc / iż mia
 mo wśelką przyczyna y słuś
 ność / część nam wyrządzana by
 wa / gdyż my grzesząc / ile z nas iest /
 Pana / czci iego pozbawiamy / dla
 czego wśelkiey wżgárdy y odrzuce
 nia godni iestesmy.

Prośba

Prošba.

Prošmy Pána/žeby niedopuscił
 sercu sie našemu ná honorách
 tego s'wiátá wieszać/ by snadž nami
 nie przyšlo w sieć ich wopásć: ále
 žeby to sprawil/ iżby rozgardziwošy
 umi y zá nic ich nie miaošy / prawe
 dziwey y státeczney czći doštáli. Eto-
 ra w tymu samym zaležy / žebyšmy
 máieštatowi tego služyli/ y temu sie
 podobáli.

Ošlára.

Ošlaruymy Pánu cześć Eto-
 ram wyrządzaia/znáiac to / iż
 temu samemu iest powinna cześć y
 chwála/ gdyž on sam iest wšystčo
 dobre.

KIEDY SIE Z NAS
 pošmiewáia.

Cwiczenie XIII.

Psal. 118. Oddal odemnie po-
hąbienie y rozgárde / bom sie
bádał o świadectwach twoich.

Psal. 63. Bom dla ciebie (Pá-
nie) znalazł wroganie / zelżywość
ożrywała oblicze moje.

Psal. 21. Jam ież robak a nie
człowiek / pośmiewisko ludzkie y
rozgárda pospolstwa / wszyscy kto-
rzy mnie wydziali nasmiewali sie ze
mnie.

Esa. 51. Nieboycie sie wrogá-
nia człowieczego / a bluźnierstwa
ich nie lekaycie sie.

Dważanie.

VWażaymy Chrystusa Páná ná-
se^o / ktory acz człowiek był chwa-
tą Aniolow / ktoremu nieśpończos-
na cześć byla powinna / czasu me-
ti swojej był náder zelżony y zesro-
mowany.

Dziełczynienie.

Dziełuy.

Dziękujemy iemu/ za okazie kto-
 ra nam podacie/ żebyśmy co dla
 miłości iego vćierpieli: a iż sie mu
 podobalo przybrać nas swoymi v-
 biorami/ y częstować nas kielichem
 swoim.

Zawstydzenie.

Wstydem sie napelniaymy / v-
 ważając iż sprawniedliwie go-
 dniśmy tego/ y wśelkich inych po-
 śmiemist / ktore nam od ludzi mo-
 ga być wyrządzone / ponieważ tak
 rozlicznymi grzechami Pána Bo-
 ga obrazamy.

Prośba.

Złodaymy v Pána łaski żeby nam
 skromnie y cierpliwie to pośmie-
 wisko zniesć dał: záraz też vśilnie
 prośmy zá tym ktory nas zelżył/ iż
 iesli dla tego ginie Bóg sobie zá-
 słuzyl/ żeby mu tego grzechu vzna-

nie/ a zaraz y odpuszczenie miłości-
wie darować raczył.

Ofiara.

O Siarujemy sie Panu/ na tego/ y
takiegokolwiek pośmierwiska /
abo zelżywości z weselem wytrzy-
manie/ zebyśmy przez to wdzięczną
Majestatorowi tego posługę wyrza-
dzić mogli: a one/ z niezliczonymi
pośmierwiskami y zelżywościami /
które on dla nas/ gdy na tym świecie
żył/ miłe znośił/ złączamy.

KIEDY NAS CHWAŁA.

Ćwiczenie XIII.

Luc. 1. Wielbi duśa moia Pa-
na / y wradorwał sie duch mój w
Bogu zbawicielu moim.

Psal. 35. Będzie Bogoślawił
Pana na wszelki czas/ zawoła chwa-
ła jego w wszech moich.

Psal. 116. Chwalcie Pana w-

szystcy

Wszyscy Pogańscy / chwalcie go wszyscy
narodowie.

Psal. 117. Moc moja y chwa-
ta moja Pan.

Ważanie.

Ważaymy / iż to wszystko co-
kolwiek w nas iest / skądbyśmy
się nie pochwale odnieść mogli /
Boże iest / Ktorego iest ta bytność
ktorey używamy / żywot ktorym ży-
jemy / y dech ktorym tchniemy : bez
ktorego namnięszey myśli dobrej /
y Panu Bogu miły / mieć nie mo-
żemy.

Dziękczynienie.

Dziękuymy temu / Który swoje
stworzenie daranni y łaskami
swoimi bogaci / cześci / y zdo bi.

Śawstyżenie.

Wstyżaymy się / stawiąc nam
przed oczy nasze y conditę mi.

zeria / także złości / ktorych siny się
przeciw Bogu niewstydliwie do-
puszcili: za ktore nie tylko żadney
czci y pochwały / ale wzgarde y zel-
żywość nawiet siny zażyli.

Prośba.

Zadajmy od Pána / żeby nas re-
za swoia tak rzadził / y wspomagał /
żeby z pochwały ludzkiej w py-
chotiny się nie podnieśli / ani od
prawdziwego naszej podłości y ni-
czemności poznania żadnym oby-
czajem się nie vnośli.

Ofiara.

Ofiarujemy Pánu wychwała-
nia one / ktore mu świeci An-
yotowie / w niebieśkim onym / w sy-
stkich swietych szczęśliwym nie-
śkaniu / wyśpierywać.

KIEDY NAS KARZA
ábo Strofuią,

Ćwicze-

Cwiczenie XV.

Baruch. 1. Pánu nášemu sprá-
wiedliwość / a nam zárostydzenie
twarzy nášey.

Psal. 118. Dobrze ná mie / ižes
mie vmízyt / ábych sie nauczył sprá-
wiedliwości twoych.

Psal. 140. Będzie me karal
spráwiedliwy milostíernie / y będzie
me strofował / lecz oleieť złośníka
niechay nie tluští głowy moiey.

Dwážanie.

VWážaymy / iáko Pan Jezus / w
nierwinności y doskonałości /
nie tylko me miał wyżšego / ale ani
rownego / y wšystko w nim wiecz-
ney pochwały bylo godne / iednáť
strofowanie y zlorzeczenie odno-
sil: nád to iáko wierného zło-
czyńce do sedow poćiągano fałšy-
wie oskarżano / frodze laiano / bito /

y bluźniono: a na ostatek iako łotra
na śmierć osądzono.

Dziełczynienie.

Dziękujemy Panu za osobne ono
dobrodziejstwo / którym nas
zdobi / kiedy nas od inych molestow-
ać y tręścić, dopuszcza / przez co
zbawienie nas wnija / ponieważ
my nas samych poniżać nie chcemy

Prośba.

Prośmy Pana żeby nas oświecił
wznaniem naszych defektor / za-
czym odrzuciwszy wszelką wymow-
kę / skromnie ludzkie wzgardy y po-
śmiertną wytrzymamy: Modląc
się też za tymi / którzy nam zelżywo-
ści żądać się zdadzą.

Ofiara.

Ofiarujemy Panu naszą wszel-
ką zelżywość y wzgardę / dla
miłości jego przedkim y ochotnym
sercem znieśienie. Kląskę też zelżywo-

ści / z onymi ktore Chrystus Pan
odkupiciel nasz / dla nas na tym sz-
wiecie znošil / złączając.

KIEDY VCZYNEK IA-
ki dobrego przykłądu
spráwiony widziemy,
Cwiczenie XVI.

Rom. 8. Cześć y pokoy wśelkies-
mu dobrze czyniacemu.

Rom. 12. Brzydząc sie złym /
przystawiając ku dobremu.

Gal. 6. Dobrze czyniac niewsta-
wamy / ábowiem času swego żóć
bedziemy niewstawiać.

Psal. 118. uczestnikiem ja ie-
stem wśyſtżim ktorzy sie boją cie-
bie / y strzegą przykazania twego.

Uważanie.

Vważaymy / iż Pan w nas sprá-
wne chcenie wśelkietey rzeczy

dobry

dobrey / także y wykonanie / iednak
taką iest dobroczynność y szcero-
bliwość iego przeciw swemu stwo-
rzeniu / iż dary swoje chce mieć za
sługi nasze.

Dziełczynienie.

Dziękujemy Panu za łaskę która
dał Bratu naszemu do wyko-
nania rzeczy oney dobrej : także za
dobry przykład / który nam w tej
sprawie pokazał / żebyśmy tym iako
bodźcem do takichże spraw poru-
szeni byli.

Żałobydzenie.

Zżałobydźmy się dla złych y prze-
wrotnych przykładów / którymi
zgorzenia przyczyną byliśmy bli-
źnim : y stąd przyznamy co / żeśmy
studzy niepożyteczni w domu Pań-
skim.

Prośba

Namy

Mamy żądać od Pana / żeby zachowa-
 ły pomnożył dary łaski swo-
 iej w bliznich naszych: a żeby im dał
 w dobrych uczynkach wytrwanie
 y ustawiczne pomnażanie: A nas
 też takąś łaską obdarzył / za ktorey
 pomocą / moglibysiny się w cnotli-
 wych sprawach obierać / y co dzień
 więcej w zasługach postępi brać.

Ofiara.

Ofiarujemy Panu wszystkie do-
 bre uczynki / ktore przez spra-
 wiedliwe y pobożne ludzkie sprawo-
 wane bywają / chwalcą y wielbiąc
 go w darach jego.

KIEDY SPRAWĘ IAKO
złego przykładu baczy-
my, ćwiczenie XVII.

Psal. 36. Odstąp od złego a
 czyni dobrze.

Psal. 96.

Psal. 96. Ktorzy milniecie Pa-
nā / mieycie złość w nienawiści.

Joan. Epist. 3. Nie naśladowy-
złego / ale co dobrego jest.

Prou. 14. Błędny ktorzy śle-
czyrna.

Uważanie.

Szerać się o to mamy żebyśmy nie
być może bliźniego wymarowali:
abo intencją broniąc / jeśli sprawą
od winy wymorzona być nie mo-
że: abo myśląc / iż to z krewotós-
ci / ciężką taką pokusą przekonany
uczynił / a iż już do uznania wysta-
pku przyszedł / y przed Panem Bo-
giem w wielkiej pokorze za to się
wniżył.

Dziękczynienie.

Dzięki powinne oddajemy Panu /
który nas zachowuje / abyśmy
w takie zbrodnie nie wpadli: y jego
sczyremu miłosierdziu to przypisa-
li / żeśmy się wśhelących grzechów y

wystę-

występkow / ktore mogliſmy po-
pelić / nie dopuścili.

Żywoty Dzienie.

W Siedzieć ſie mamy / przypa-
truiąc ſie naſzey krętoſci: a
znając to / żeſmy daleko ciężſzych y
gorſzych rzeczy ſie dopuſzczali / y ie-
ſzcze dopuścić możemy / ieſliby nam
Pan Bóg wedle żądzy y ſkłonnoſci
naſzych żyć dopuſcił.

Proſba.

Zadajmy od Pana bliźniemu na-
ſzemu / wznania winy ktorey ſie
dopuſcił: za nie żalowania / y po-
lepienia: a żeby nas ſtrzec raczył
abyſmy w takie / y w inne ciężſze zło-
ſci nie wpadli.

Oſiara.

Oſiarnymy Panu Bogu zaſtu-
gi wſyſtkich ſwietych: a oſo-
bliwie zaſtugi Pana Jezusowe zba-
wiciela naſzego: żeby dla nich wſyſ-
tkie

stkie grzechy nasze nam miłościwie
odpuścić raczył.

KIEDY IAKIEGO
człowiek bogatego ábo
możnego widziimy.

Ćwiczenie XVIII.

Psal. 61. Jesli wam przybedzie
maietności/ nieprzykładaycie serca.

Psal. 33. Bogacze niedostatek
cierpieli y takneli/ lecz szukajacym
Pana na żadnym dobrym nie be-
dzie schodziło.

Psal. 111. Slawa y bogactwo
w domu iego.

Esa. 33. Bogactwo zbawienia
mądrość y vmietność: boiaźń
Pana tá jest skarbem iego.

Prou. 11. Nie pomoga bogac-
two w dzień pomsty.

Oważanie.

Oważaj.

VWażaymy iáko miałyby byé
leżko poważáne bogáctwa/
czci/ y dostoiénstwa tego żywota/
by były nawyższe; poniewaz śmierć
wszystko to kończy/ y iednego czło-
wieká z drugim porówna. Wwáž-
my też/ iż prawdziwe bogáctwa są
cnoty/ y podobac się Panu Bogu:
ktoremu służyć/ iest królowac.

Dziełczynienie.

Dziełuymy Panu za wieczne bo-
gáctwa/ ktore wybranym swo-
im w niebie nagotował. A za te/
ktore ludziom w tym żywocie daie:
żeby za nie/ iesli ie na posługę Bożą
wydadzą/ królestwo Boże sobie
pozyskali.

Śawstydzenie.

Wstydaymy się wważając w bo-
stwo nasze/ gdyż nadzyp z ży-
wota matek naszych wychodzimy/
y nadzyp do ziennie matki naszej
wrócić

wrócić się mamy. Tych zaśie ktorych potrzebujemy / w stworzenia żebrać musimy. Wważając zaśie ubóstwo nasze wewnętrzne / ktore daleko wiatśe iest niż pierwsze; pomyśl o nas samych / ani iedney Bogu się podobającej myśli mieć nie możemy.

Prośba.

PROśimy Pána Boga / żeby bliźniego / ktorego widzimy / prawnodźstwych dobr nadarzył / ktore są me dusze są: a żeby mu także dał / tak używać tych dobr doczesnych / żeby nie utracił wiecznych. Tegoż też y nam samym żądać mamy.

Ośiara.

OŚiarymy p. Bogu wszelkie / bogactwa / sławę / y możność tutecznego żywota / bo wszystko iest iego / y w nim wszystko te rzeczy da-

leto

leś do doskonałości / a niżli same w
w sobie.

KIEDY VZRZEMY vbogiego.

Cwiczenie XIX.

Math. 5. Błogosławieni vbo-
dzy duchem / bo ich jest królestwo
niebieskie.

1. Cor. 8. Pan Chrystus dla
nas zstał się vbogim będąc bogą-
tym / abyśmy vbostwem jego bo-
gactwami się zstali.

Psal. 9. Zstał się Pan wcieczką v-
bogiemu.

Psal. 30. Ja lepota jestem żebrak
y vbogi / Pan stara się o mnie.

Prou. 14. Kto ma litość nad
vbogim / błogosławiony będzie.

Prou. 17. Kto gardzi vbogim /
by stworzyciela jego.

Dważanie.

Dwa,

VWażaymy / iż ludzie vbodzy /
ktorymi świat gardzi / często
króć przed Panem Bogiem wielcy
są y nad nie przelozeni. Wważaymy
też / iż Pan Chrystus mądrość o-
cowską / wbostwo w żywocie swoim
bardzo umiłowat / y dla siebie iá o-
sobliwie obrat.

Dzięczynienie.

Dzięki oddamy Panu / iż w reku
y w mocy naszej / bogactwa y
skarby duchowne y niebieskie poło-
żył / y do nich nam klucz / to jest ká-
skę swoje podał / abyśmy każdy
dzień / y owszem ná wszelki moment
zasługi naše / im daley tym wiecey
pomnożyć y rozszerzyć mogli.

Śawstydzenie.

Zawstydzmy sie / wważając / iákie
rzeczy znoszą y czynią ludzie / je-
by od siebie rzeczy doczesnych nie
dostatek y wbostwo oddalili: A

tym

tem czasem nie nie myśla / iż dla swego
medbalstwa / w dobrach duchow-
nych codzień uboższymi sie zstaie.

Prozba.

Prośmy Pana Boga / żeby bli-
źniemu / którego baczymy / tak-
że dać raczył / na znieśienie cierpli-
we ubóstwa y rozgardy: a żeby one-
go y nas darami swymu zbogać.

Ofiara.

Ofiarujemy nas samych Panu /
tu znieśieniu dla miłości jego /
rośelkie^o ubóstwa y niedostatku w
dobrach doczesnych / y na rośelka
rozgarde nas samych. Ofiarujemy
sie też Panu na ratunek bliźnim na-
szym y wśhyttemu światu w potrze-
bach ich / iesli nie uczynkiem / tedy
ypżnaniemey wola / kiedybysmy te-
go uczynkiem dokazać nie mogli.

KIEDY WIDZIE MY

C

iałiego

iąkiego chorego.

Cwiczenie XX.

Psalm. 6. Zmiłuy się nademną
Panie/ bo mój chory.

Eccl. 7. Uciekaj się nawiedzić
chorego / bo stał w miłości bez
dzień utwierdzony.

Esa. 53. Widzieliśmy go meża
bolesci/ yznającego nieinoc.

Dważanie.

VWażmy/ iż choroby są owocem
grzechu: Abowiem kiedyby
był człowiek nie zgrzeszył/ żadnym
by chorobom nie był podległy.
Nad to przypatrzmy się/ iż przez
sameż choroby/ Pan nam przekła-
da/ iako się wszelkim grzechem bży-
dzi: A iako surowiey na onym s-
wiecie karać go będzie/ iesli w tym
żywoćie/ kiedy czas miłosierdzia
jest/ tak frogo go karze.

Dzień

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu za zdrowie kto-
re nam dał / y za łaskawość /
ktorey przeciwko nam ludziom w-
żywa / że w tym żywocie / chorobą-
mi rozlicznymi nas tręście / iż jeśli ie-
cierpliwie wytrzymamy: przez nie
nas od wiecznych męk wybawi /
ktore nam grzechy nasze zasłużyły.

Śawstydzienie.

Wstydaymy się / iż zdrowia / kto-
re nam Pan Bog dał / tak
śle używamy / y dla tego zgolaśmy
go niegodni.

Prośba.

Prośmy Pana za chore bliźnie /
aby im Pan Bog dał duszne y
cielesne zdrowie: A tak długo ich
w chorobach mieć chce / żeby im w
bolesciach ich prawdziwey cierpli-
wości wyczyl.

Osiara.

Osiarujemy nas Bogu naszemu /
na znieśienie takichkolwiek / od
niego nam posłanych chorob / tak
dla miłości jego / jako dla grze-
chow naszych odpuszczenia / Ktores
mijmy Pana Boga obrazili.

KIEDY PRZED STAR-
szymi naszymi jesteśmy.

Cwiczenie XXI.

Luc. 20. Kto was słucha mnie
słucha / Kto wam gardzi / mnie
gardzi.

Rom. 13. Niemaj zwierzchno-
ści jedno od Boga / Kto się sprzeci-
wia zwierzchności / sprzeciwia się
pośłanowieniu Bożemu.

Heb. 13. Bądźcie posłusni prze-
łożonym waszym / y bądźcie im pod-
dani. Abowiem om czuia / jako

Korzy

ktorzy za dusze wasze liczbe oddać
mają.

Oważanie.

V Patrujmy w starszych naszych
Boga / którego oni są namie-
stnikami. A dla tego zachowajmy
się przed nimi / nie inaczej iedno i-
akobyśmy byli przed Panem Chry-
stusem / a słow ich nie inaczej iedno
iako słow Chrystusowych słuchać
mamy.

Dziękczynienie.

Mamy dziękować Panu za to
dobrodziejstwo / iż nam dał
starsze / ktorzy namięscu iego sie-
dzą / y przez one nas rządzą / spra-
wują / y na wszystkie nas opatru-
ją / y wola swoje nam przez nie o-
znajmują.

Żawstydzenie.

Wstydaymy się słabego poslu-

śenstwa y wczciwości / ktora Boga / Krolowi / y Panu naszemu : także przelożonym namiestnikom iego wyrzadzamy : ktorych rozkazanie czestoćroć lekcesmy sobie wazyli / y oneśmy przestepowali.

Prozba.

W Jmiesmy prosić Pána / żeby przelożone nasze wspomogli / y łaskę im swoje dal / żeby poddane swoje wedle woli Bożej rzadzili ; poddanym zaśie / żeby łaski wżyczyli : takoby przelożonym swoim prawdziwie poddanymi byli / y onym scyżre we wszystkim posłuszeństwo oddawali.

Ofiara.

Ofiarujemy nas Pánu / ná wykonania dla miłości iego wszystko co nam od starszych naszych namiestników iego rozkazano będzie. Ofiarujemy też Pánu Bogu / do
 skonale

Skonałe ono posłuszeństwo / które
Chrystus Pan Zbawiciel nasz o-
cu swemu wyrządził / będącemu
posłuszny aż do śmierci a tę najel-
zywszą / to jest krzyżowey.

KIEDYSMY SĄ Z
rownymi.

Cwiczenie XXII.

Psal. 132. Jako dobra y jako wo-
dzieczna rzecz mieszkać bractey spo-
łem.

Rom. 12. Miłością braterstwa
jedni drugich miłowac / wczciwo-
ścią jeden drugiego vpzedzając.

1. Pet. 2. Wszystkie czcicie / bræ-
terstwo miłowcie.

Rom. 12. Wiele nas jednym
ciałem iestefmy / w Chryście / a
każdy osobną jeden drugie^o człon-
kami.

Ioan. 13. Potym poznaia wszy-

scy żeście uczniami moimi / jeśli
miłość mieć będziecie / ieden ku dru-
giemu.

Ważanie.

Ważać mamy / żeśmy wszyscy
z jednego ciała członki przeto
spólnie się miłować y wspomagac
mamy / ponieważ między członka-
mi ciała jednego wielką zgodę wi-
dzimy.

Dziękczynienie.

Mamy dziękować Panu / iż łas-
ki y dary swoje różne / między
członki tego ciała duchownego /
podzielił / żebyśmy zobopólnie sobie
pomagali. Jeden nauczając me-
nietne / drugi prostując błądzą-
ce : ieden ciesząc utrapione / drugi
uczyniąc iaki inšy miłosierny wy-
radzając bliżnim.

Śawstydzenie.

Śawsty

Złostydzieny sie/ wważając że
smy są niepożyteczni/ y mdocze-
go nieposobni między bracia na-
ša/ iáko vschley sprochniáte człon-
ki/ ktore godne są/ żeby byly od cia-
ła odcięte y odrzucone.

Próśba.

Prośmy Pána żeby nam miłość
prawdziwą dał/ przez ktorąby
smy między námi/ y z głową naszą
Jezusem Chrystusem Pánem ná-
szym záwsze złączemy y zjednoczeni
w świętey miłości trwali.

Ofiara.

Ofiaruemy sie/ na czynienie dla
bliźnych wszystko to co mo-
żemy/ ratując ie w potrzebach tak
duśnych iáko y cielesnych.

**KIEDYSMY SĄ Z POD-
dánymi,**

Ćwiczenie XXIII.

Luc. 22. Który jest między wami wietfzy / mech będzie iako mniey fzy / a przelozony iako fluzacy.

Tamże, Jam iest w pośrzedku was iako ktory fluzy.

Eccle. 3. Jmes wietfzy wniżay fie we rofystkim / a naydzief lafke przed Panem Bogiem.

Sap. 6. Sad nafrożfzy będzie tym ktorzy fa przelozeni.

Dwazanie.

VWażaymy / iż choć iay nād in-
fym iafiny przelozeni / iednak
Boga fćarfego nād fobą mamy /
ktory czafu fwego / furowy rachu-
nek z nami poloży / iakochmy fie z
poddanymi obierali / y iakochmy
o nich fćaranie mieli: abowiem na-
czynim fćolwiek przez nafę medba-
fćwo zeydzie / tego od nas liczba wy-
ciągana będzie.

Dzień

Dziełczynienie.

Dziękujemy Panu / od którego
jest wszelka moc y władza po-
rządna / y wszelkie oycostwo y
przodkowanie na niebie y na ziemi.

Zawstyżenie.

Wstyżamy się wważając / iż
my do rzadu nas samych nie-
sachmy dostateczni / y dla tego nie
godniliśmy drugimi rządzić y onym
rozkazywać: przeto iż w zasługi y w
cnoty / poddani naszym są nam prze-
łożeni / rozumieć mamy.

Prośba.

Prośmy Pana / aby nam mądro-
ści swojej użył / abyśmy pod-
dane nam poruczone / wedle woli
jego rządzić mogli: Także proś-
my: byś nad dla powagi w rozka-
zowaniu / w pychą się nie pod-
meśli.

Wskaza.

Ofiara.

Ofiarujemy nas samych Bogu
zaraz y ze wszystkimi opiece
naszey powierzonymi / żeby tak nas
iako y onych / iako trol Pan y o cieć
wszystkich rzadził y sprawował.

KIEDYCHMY SPRA-
cowáni,

Ćwiczenie XXIII

Ioan. 4. P. Jezus spracowany z
drogi siedział tak nad studnią.

Matth. 11. Podźcie do mnie wy
wszyscy ktorzy prynciecie y iesteście
obciążeni / a ja was ochłodze.

Esa. 43. Uczyniłeś / żem służył
dla grzechow twoich / żadales mi
praca w nieprawościach twoich.

Dważanie.

V Ważamy iako zbawiciel nasz
częstotroć dla nas / gdy na zle-

mi zyl / spracowany byl / o! obliwie
 czasu meki swoiey / w ktorey dla pra-
 ce y niezmierniej ciezkosci dusze swo-
 iej krowia sie pocit.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu / iż dla nas cze-
 stokroć wielkie prace y trudy
 ponosił / a iż też pracujących o-
 chłoda sie postanowił : na ostatek
 iż nam wieczne odpocznienie / w
 niebie nagotował.

Żalwstydyzenie.

Wstydaymy sie / wważając iá-
 ko wiele prac y trudow po-
 deymujemy w ścieżkach złośli-
 wych y na zatrącenie wiodących:
 A owsem iáko głupi y śalemi / pra-
 ce mamy za odpoczynienie / a za w-
 cieche zmordowanie. Ż drugiey za-
 sie strony / nammyśla robotka /
 ktora sie nam w służbie Bożej po-
 stawi / zda sie nam nieznosna.

Prośba

Prośbá.

Prośmy Pana / żeby spracowanie
 nasze ku odpuszczeniu grzechow
 naszych przyjąć raczył / a żeby nam
 sił dodał w tym żywocie na rośla-
 kach prac y trudu. w podeymowa-
 nie: po skończeniu zaśie tych prac /
 żeby nas do wiecznego odpoczyne-
 cia / w mieście Bostwa swego /
 przemieść raczył.

Ofiara.

Ofiarujemy mordy nasze z ony-
 mi / które Chrystus Pan / be-
 dać tu na ziemi znosić raczył: także
 y na wytrzymanie dla miłości jego
 roślekich pracy ciężkości / które się
 nam w służbie jego przytrafia.

KIEDY IDZIEMY ABO
 w drodze jesteśmy,
 Cwiczenie. XXV.

2. Cor. 5. Počijmy w tym cie-
le / pielgrzymujemy od Pana.

Psal. 67. Szczęśliwa uczyni dro-
ge nam Bog zbawienia naszego.

Matth. 9. Obchodził Jezus w-
systkie miasta y miasteczka / nau-
czając w Bożnicach y przepowia-
dając Ewangelię królestwa / a w-
zdrawiając wszelką chorobę / y w-
selską niemoc.

1. Petr. 2. Proście was iáko przy-
chodniow y gościow / abyscie się
wstrzymywali od pożądliwości cie-
lesnych / ktore walczą przeciwko
dušy.

Psal. 118. Jestem ja gościem
na ziemi / nie krzy Pánie przedem-
ną mandatorow twych.

Ważanie.

Ważajmy drogi ktore Chry-
stus Pan / gdy pielgrzymował
na tym świecie / odprawował / prze-
chodząc z miasta do miasta / z nuy

śca na mieysce / iuż po morzu / iuż
po ziennie / żeby rośdzie zgubioney
owce szukał / y na rośelkim mieyscu
ślad dobroci swojej zostawił.

Dziełczynienie.

Dziękujemy Panu za rośelkie dro-
gi y pielgrzymowania / ktore z
miłości ku nam podejmował : a u-
zstał się wrodzeni naszym y drogą /
przez ktore mamy iść do Oycy.

Żawstydzenie.

Zawstydzimy się / wspomniawszy
na on czas / kiedyśmy w drogach
zatrącenia chodzili / y zawarşy o-
czy oślepi bieżeliśmy do piekła / gdzie
iużbyśmy byli ośiedli / by nam było
miłosierdzie Boże nie zabieżało.

Prośba.

Prośmy uśilnie Pánia / aby nami
raczył być wrodzeni w tey dro-
dze po ktorey chodzimy / a żeby nas
od rośe-

od rośelakich mebespieczeństw du-
 sznych y cielesnych / ktore nas w piei-
 grzymowaniu żywota tego poty-
 kaia / wyrwać raczył.

Ofiara.

Ofiarujemy Panu drogi nasze /
 żadaćac żeby sie ku nam wy-
 cześci y chwały tego prostowały: o-
 fiaruemy też temu wola nasze / aby
 śmy go w mieście krzyż / iako on
 od nas to wyciąga / naśladowali.

KIEDY SIE DO DO-
 mu wrócamy,

Cwiczenie XXVI.

Psal. 121. Weseliłem sie z tego /
 co mi powiedziano / poydziemy do
 domu Pańskiego.

Psal. 30. Bądź mi Bogiem / o-
 broncą y domem wcieczki / abys mnie
 zbawił.

Psal.

Psal. 26. O iedne prosilem Pa-
na/ tez szukać bede/ aby ch mieszkał
w domu Pańskim po wszystkie dni
żywoτά mego.

Wważanie.

Wważmy / iako Pan Jezus po
odprawieniu posłuszeństwa ie-
mu od oycā nakazanego / do mego
z wielką korzyścią sie wrocił: od oy-
cā z niewymowną czcią y chwałą
przyiety / y na prawicy iego był po-
sadzony.

Dziełczynienie.

Dziękuymy Bogu Panu naszemu /
ktory nam dał zdrowo do
domu sie wrocić / a iż on iako piel-
grzym z miłości ku nam na ziemi
przenieszał / a nie miał gdzieby glo-
we skłonił / nam iednak dom do
mieszkania y odpoczynienia daro-
wał.

Żawstydzienie.

Wstyż

WStydymy sie / wważając / iż
przez tak wiele lat / dom Oycā
naszego niebieskiego iako synowie
marnotrawni opuściliśmy / a wie-
prze namietnych y nie rozumnych
żądź naszych karmiliśmy / a sami
od głodu prawie umieraliśmy: cho-
ciażże dom Oycā naszego tak do-
brze był opatrzony y na wszystkie
obfitujący.

Prośba.

Prośmy Pána / żeby nas do wie-
cznego onego mieszkania / które
wybranym swoim w niebie zgoto-
wał / zaprowadził: a pości w tym ży-
wocie żyjemy / w do^o kościoła swo-
go świętego nas zachował / y ta-
kie nam swoje dał / żebyśmy w nim
w takiej niewinności y świętobli-
wości żywota żyli / y zachowani
byli / iaka na Dom takiego Pána
przystępu.

Ofiara.

Ofiara.

Ofiarujemy Bogu / ku iego sławie y postudze / wszystko to co w domu czynić będziemy: zaraz też odpuszczema żądać mamy / ięśliśmy w czym / nie będąc w domu / nasze stat iego obrazili.

KIEDY SIEDZIEMY,
Cwiczenie XXVII.

Cant. 1. Pod cieniem tego ktorego mam pragnęła siedziałam: a owoc iego siodki gardłu memu.

Apec. 3. Kto zwoycieży dam mu siedzieć z sobą na stolicy moiej / iákom ja też zwoycieżył y vsiadłem z oycem moim na stolicy iego.

Esa. 32. A będzie lud mój siedział w piękności pokoju / y w przybytkach duszności / y w odpoczynieniu bogatym.

Wważanie.

wważaj

V Wazaymy iz Pan Chrystus od
kupiciel nasz siedzi na prawicy
oycowskiej: a iz jest postanowio-
ny sedzia żywych y umarłych. Przy-
tę wważmy / iz pan zbawiciel nasz /
zeby do chwały y odpoczynienia /
ktore otrzymał / przysć mógł / przez
wiele prac y potow pierwej prześedi

Dzięczynienie.

Dziękuymy Panu / iz nam daie
mieysce y sposobność do odpo-
czynienia / a iz sie z nami iako pra-
wodziwy oćiec obchodzi. Ktemu
podziękujemy tez temu za one stoli-
ce / ktore wiernym slugam swoim
w niebie nagorował.

Dawstydzenie.

WScy, d nas na ogarnąć / wwa-
żając czas on iako siny na kate
drze zarazi. wości siedzieli / kiedy
siny w grzechach naszych mocno
trwali / zwieltę przyroda Boża ias-
keby

to by Bogiem nie był / albo iakoby
 śmy się mogli z oczu jego schronić

Prośba.

PROŚMY Pana / żeby nam dał sta-
 teczne wytrwanie w służbie swo-
 jey: a żeby dusze nasze tronem maie-
 statu swego sprawił / na ktorymby
 odpoczywać raczył.

Oświata.

OŚWIATYMY sercá nasze Panu / że-
 by na nim iako na maieście
 siedział / y stamtąd nad wszystkie-
 mi siłami dusze nasze rozkazywał /
 y one sobie posłuszne uczynił.

KIEDY STOIMY, Cwiczenie XXVIII.

Habac. 2. Wła straży moiey stać
 bede / y zaścianowie się na zamku.

Sap. 5. Stana sprawiedliwi z
 wielką stałością przeciwko tym kto
 rzysie ciśniełi.

Ephes.

Ephes. 6. Stoycie przepasawszy biodra wasze prawdą.

1. Cor. 10. Kto mniema żeby stał / niech pátrzy aby nie upadł.

Dważanie.

VWażaymy Pana Chrystusa stojącego na prawicy oycowstey / żeby sie za swoimi wybranymi potykał / iako go widział Szczepan święty / kiedy był od Żydow tak mionowan: Za którego też pomocą meżnie walczył / y za Chrystusa umarłszy / zwoycieżą został.

Dziełczynienie.

Dzieki oddamy Panu / iż nas przez grzech na ziemię obalone podzwignął / y pewną nam nadzieję zbawienia dał: serce też nasze wpadie y rozpaczające / podniosł y wstąpił.

Śamstydzenie.

ZAptonimy sie wstydem / wspomniawszy na on czas / kiedyśmy wyniosła syia przeciw Bogu stali / y przeciw niemuśmy walczyli / sprzeciwiając sie woli tego świętey. A przeciwnym obyczajem / w nog nieprzyjaciół naszych padszy leżeliśmy / narosłem wolą ich wypelniając.

Prośba.

PROśimy v Páná mocy stania na nogách / y meźnego walczenia przeciw nieprzyjaciółom naszym / abyśmy ich porazić / y pod nogi nasze padzić mogli.

Śiárá.

OŚiárujemy nas za slugi Panu / y bawdzmy gotowi na wykonanie wśystkiego cokolwiek rozkazać nam / onemu sie spodoba / na kśtalt oney meźliczoney wielkości duchow mebrskich / ktorzy zároveň

przed

przed nim stoia / y ná wśelkie iego
wpodobanie náochotneyšymu sie
zstawia.

KIEDY ZEGAR BIE. Cwiczenie XXIX.

Psal. 76 Rzekłem / terazē poczał
Rom. 13. Godzina iest / aby-
šiny iuż ze šinu ponšli.

Gal. 6. Pošci czas mamy czyn-
my dobrze.

Math. 24. Czućieš tedy / abo-
wiem niewiecie ktorey godziny
Pan waš przydzie.

Dwáżanie.

VWáżmy / iż żywot náš predzey
nad záwodnika przemia / a nie
poštorámi ná námmeyšy punkt cza-
su. Pomysłmy też / iż iuż imney ie-
dna godzina żywota mamy yiedną
godziną / przybliżyłmy sie do
śmierci.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu / iż nas aż do
tey godziny w tym żywocie za-
chorwał / a iż nas miłosiernie do
pokuty / do nawrocenia / y prawdzi-
wego żywota naszego polepszenia /
czekać raczył.

Zawstydzenie.

Zawstydzimy się / wważając / iā-
żkośmy tey godziny w służbie
Bożej niedbalymi byli. A na krot-
ce rachować się z defektami przez te
godziny popelnionymi / za nie ża-
lujemy / y przed Bogiem naszym się
wżarzamy.

Prośba.

Prośmy u Pana łaski / żebyśmy
te godziny lepiey y nabożniey /
na posługach Boskiego maiestatu
iego strawić mogli / a niżli przesta.
A iż przed nim policzone są wszystkie
nie go.

kie godziny y wszystkie minuty żywota našego. Prosimy pokornie żeby nie dopuszczał aby godzina śmierci niegotowe y na zbawienie naše nie pamiętliwe nas nie našla

Ofiara.

Ofiarujemy nas Bogu Pánu našemu / na službe iemu po wszystkie czasy żywota našego co go ieszcze nam zbywa. A poczynamy teyże godziny z nowym y gorącym duchem.

KIEDY LAKNIEMY.

Cwiczenie XXX

Ioan. 6. Kto przychodzi do mnie nie będzie łaknął.

Math. 5. Błogosławieni którzy łakną y pragną sprawiedliwości / bo będą nasyceni.

Luc. 1. Łaknące napełnił dobry.

Psal. 144. Oczy wszystkich nas

Dziś ma być w tobie Panie/ a ty daj
ieś pokarm ich czasu słusznego.

apoc. 7. Nie będzie tańgąc ani
pragnąc wiecey.

Wważanie.

Wważamy / iż Pan Chrystus
odkupiciel nasz/ dla nas latnął
ktory w niebie Anyoiy nasycą / y
wśelkie stworzenie na ziemi karmi.

Dziełczywienie.

Dziękujemy Panu naszemu / iż się
zstał pokarmem naszym / żeby
duś naszych głod odegnął; a iż taś-
memie krocie z miłości tu nam znos-
ził / wieczne nasycenie na pozyskał.

Śawstydzenie.

Zawstydźmy się / uważając iako
czestoćroć duś nasze głodem
dreczyć dopuściliśmy. Stąd to przy-
šlo / iż serce nasze wśchło / jesteśmy po-
karmu tego duchownego dać mu
zaniedbali: gdyż z drugiej strony cier-

pieć

pieć nie możemy żeby ciało by nas
mnieśmym głodem strapione być
miało / ale zaraz wielką pilność
czynimy żebyśmy potarmu dla nie-
go dostali.

Prośba.

PROśimy Pána żeby nas zároveň
duchowym potarmem opatro-
wał: żeby nam też dał łasknienie y
pragnienie sprawiedliwości / aby-
śmy każdy dzień goręcej iemu służyć
pragneli.

Osiara.

Osiarujemy nas Pánu ná wy-
trzymanie dla miłości tego ro-
belkiego łasknienia; a złączając nasz
głód z Pána Chrystusowym który
dla nas znośił / ofiarujemy go oycu
niebieskiemu za dosyć uczynienie ná-
zey niepowściągliwości y obzara-
stwa.

KIEDY PRAGNIEMY.

Ćwiczenie XXXI.

Esa. 55. Wszyscy pragnący
podźcie do wód.

Ioan. 7. Jeśli kto pragnie niech
przydzie do mnie/ a pić.

Psal. 41. Pragnęła dusza moja
do Boga źródła żywego.

Psal. 36. Abowiem w ciebie jest
źródło żywota.

Psal. 68. W pragnieniu moim
napawali mnie octem.

Dważanie.

VWażaymy gorzkie ono pra-
gnienie/ które Pan Chrystus
na krzyżu cierpiał/ abowiem iż ci-
ało jego ze krwi było wyniszczone/ a
on już niezliczone meki y wdrecze-
nia przez wszystkie noc przesła zno-
sił/ jednak żadnego niemiął/ który-
by mu ieden kubek wody podał.

Dzięk

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu naszemu / iż sie
nam zstał źródłem wody ży-
wey / żeby prągnienie nasze duchow-
ne wśmierzył : a iż do tych wod
wszystkich wzywa / ani żadnego / w
ktorey iako przystoi szuka / od mey
nie odrzuca.

Śawstydzenie.

Zawstydzmy sie / wrażając okru-
tność y niewdzięczność naszą / iż
gdy zbawiciel nasz zbawienia nasze-
go pragnie gorąco / my mu za to
żołć gorzką grzechow naszych pić
podaliśmy / trwając w grzechach y
do nich często sie wracając.

Prośba.

Prośmy Pana z niewiasta Śa-
marytańska / żeby nam zawse da-
wał wody oney / która swoim obie-
cuie / to jest łaski Bożej / ktorey /

Ktokolwiek się napije / nie będzie
pragnął na wieki.

Ofiara.

O Siarujemy nas Panu Bogu
naszemu na znoszenie dla miło-
ści Jego iakiegokolwiek pragnie-
nia / a Ono z tym ktore odkupiciel
nasz na krzyżu cierpieć raczył złącza-
jąc / żadaemy pokornie / żeby ie na
zglądzenie żołą y octu grzechow-
 naszych / ktorymśmy go na pawa-
li / przyiąć raczył.

KIEDY ROBIEMY.

Ćwiczenie XXXII.

Sap. 9. Dayże mi mój Pánie mo-
drość stojącą przy stolicy twoiej /
żeśliż i z świętych niebios two-
ich / abyżemna była y zemną pra-
cowala / abym wiedział co jest przy-
iemnego na wszelki czas przed toba
2. *Thim. 2.* Rob iako dobry żoł-

nierz

nierz Chrystusa Jezusa.

Iob. 5. Człowiek rodzi się na pracę.

Sap. 3. Dobrych prac chwalebny owoc.

Uważanie.

Uważamy wydana Sententia od Boga na pierwsze rodzice nasze po przestępstwie przykazania jego / iż w pocie czoła swego mieli pożywać chleba swego. Ktemu pomysłny / iż zbawiciel nasz Chrystus Jezus aż do krwawego potu pracował / żeby nam chleb taki swojej zarobił.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu Bogu / iż nam dał zdrowie y siły do pracowania / a iż też sługom swoim duchowna moc dał / żeby pracując w winnicy jego obficie owoce zasług sobie zgromadzili.

Zawstydzenie.

Wstydaymy sie / wważając iakośmy byli gnusni y leniwi / stojąc cały dzień proznuący / a nie pomniąc na zbawienie nasze / pracowaliśmy przez wszystkie noc na służbie satanśkiej / y innych nieprzyjaciół rodzaju ludzkiego / bez żadnego pożytku: y orosłem z utratą zbawienia / y pewną zgubą dusz naszych.

Prośba.

Prośmy Pána żeby nas godnymi robotnikami w winnicy swojej uczynić raczył / żeby w niej wierne robiąc / byliśmy godni wziąć grosz dzienny szczęścia wiecznego.

Ofiara.

Ofiarujemy nas Panu naszemu na pracowanie w tego świata tej służbie po wszystkie dni żywota naszego / nie inaczej iedno iako tu

pni niewolnicy: przeto iż on nas zniszczyć stworzył / y nadroższą krwio swoją nas odkupił. Słuszną bowiem y godną rzecz jest / żeby stworzenie stworzycielowi / syn Oycu / sługą Panu / niewolnik kupny kupcowi swemu służył.

KIEDY MAMY PO- karm brać.

A Czkolwiek na wszelki czas serce nasze w świętym y pobożnym wważaniu zabawione być ma: iednak na ten czas nawiecey to czynić mamy / kiedy ciała potrzebujemy: a to tak dla niebezpieczeństwa / żeby nas nieprzyjaciel duchny / abo własna namietność nie osukała / y do przeszkodzenia granic potrzeby nieprzywiodła / sprawiwszy to / iż wiecey potrzebujemy / niż potrzeba / cielesna wyciąga / wężniemy: Jazko też żebyśmy sie niepomierne w

iedzy niekochali / iż to wielce dusze
 nasze tempa y prawie bydleca czy-
 mi. A to nie tylko na ten czas / ale
 też y nierychło potym dla tego do
 duchownych spraw nieposobna
 sie zstanie. A dla tegoć zakonow ś-
 wietych Fundatorowie postanow-
 iłi / żeby do stołu co dobrego czy-
 tano / aby dusza w tym co słyszy bez-
 dąc zabawiona od zbytney chci-
 wości iedzenia nie iako pohamow-
 ana była. Toż też święte Conci-
 lia Biskupom y innym Pralatom
 nakazują / iż oni nad inſze rzeczy do
 ćwiczenia w cnotach świętych / y
 do rozgardy cielesnych rozkoszy / są
 obowiązani. Przeto / kto w dus-
 chu postępek uczynić y dusze swo-
 ję w całości zachować pragnie / po-
 mieważ ciąża marta przystoyna od-
 dać się musi / nimo pilne staranie
 które mieć ma / żeby to przystoyna
 promnościa siedziało / tak z stro-
 ny iako

ny iacosci iato y miary potraw.
 maia sie czasu brania pokarmu ias-
 tun dobrym wroزامiem iako na-
 pilney wzbrowic / by snádz iedzenia
 kochanie ducha nieostabito. Gody
 to tedy tak potrzebna rzecz iest / tro-
 fke sie serzey na tym zabawiemy /
 kazdemu dniowi do tegodnia wla-
 sne cwiczenie ktore przy iedle zachow-
 wane bydz ma / daigc.

W PONIEDZIALEK, Cwiczenie XXXIII

Psal. 144. Oczy wszystkich ro-
 tobie nadzieie maia Panie / a ty da-
 iesz pokarm ich czasu slušnego. O-
 twarzasz ty reke swoie / a napelniasz
 rofektie z wierze biogostawien-
 stwem.

Psal. 146. Ktory daie bydlu żywo-
 ność iego / y kruczetom rozrywaj-
 cym go.

Psal. 103. Wszystkie ná cie cze-
 laia

kaia / abyś im dał pokarm czasu
swego. Gdy im ty daś / będą zbier-
ać / gdy otworzyś rękę twoją / wosy-
stkie się dobrem napelnią.

Math. 6. Weyrzycie na praki
niebieskie iż nie ścieg ani żnq / ani
zbierają do gumien / a oćiec wasz
niebieski żywi je.

Ważanie.

Ważmy z iaką dobrocią y sczo-
drobliwością Bog wśelkie
stworzenie karmin / tak iż ani mrow-
ki / ani najmniejszego robaczka / aż
też y nieprzyjaciół swoich / ktorzy
w grzechu śmiertelnym żyją niez-
pamiętują / ale każdemu częstko
swoje oddaje.

Dziełczynienie.

Dziękujemy Panu iż nas żywi / a
iż do tych miast ze wśelkim
stworzeniem swoim nas żywi.

Śawstydzienie.

Wstydz

WSydzimy sie/ wważając żeśmy
niegodni chleba ktorego po-
żywamy/ y napoju ktory pueimy /
gdyż studzy niepożyteczni w domu
Pańskim iestęśmy.

Prozba.

Prośmy Pana/ żeby nam dał
prawdziwą mierność / y trzeź-
wość w iedzy y w pićiu / żebyśmy w
tym oboymu niewykracali: A tak
pokarm cielesny bierzmy / żeby cia-
to tylko dla służby Bożej zachowa-
ne było / nieżeby siły brało / aby /
przeciw duchowi brykało.

Ofiara.

Ofiarujemy nas Bogu/ na po-
strządanie dla miłości iego ia-
kichkolwiek rozkošy cielesnych / a
tylko do rzeczy potrzebnych używa-
nia: a ieszcze na skromne znošenie
tych potrzebnych odiecia.

WE WTOREK.

Ćwiczenie XXXIII.

Luc. 6. Błogosławieni ktorzy
teraz tak macie / bo nasyceni będziecie.

Psal. 131. W bogie tego nasycę
chlebem.

Psal. 21. Będą iedli w bodzy / y
należą się / y będą chwalić Pana
ktorzy go szukają.

Cant. 5. Jedzcie przyiaciele y
pićcie y wpićcie się namulşy.

Dważanie.

VWażmy / iż Pan Bóg w tym
żywocie / wybrane swoje / łaską
y duchownym wciechami posila :
czym takież macnia y nasycą / iż tro-
lewość y ciężar świata tego bogac-
twa y rozkoşy / z ich bogactwa y
rozkoşami porównane być nie mo-
gą.

Dziełczynienie.

Dziełuymy Panu / iż st vorzeniu
 swemu tak hoynie się vzyca /
 ktorych do Stolu swo^o rozrywa mo-
 wiąc: Jedzcie y pićie przyiaciele / a
 vpućie się namulşy. A orošem ode-
 drzwi do drzwi przechodź / aby náti
 gody rozrywał. A dla tego na dru-
 gum mieyscu mówi: Ja stoie v
 drzwi y kołace / iesli mi cto otwo-
 rzy / bede z nim wieczermal / a on
 zemna.

Zawstyżenie.

Wstydać się mamy / żeśmy te
 mánne niebieśka lćce sobie
 wazyli y ona pogardzali / a żeśmy
 nad nie czosnki y cebule Egypćkie /
 to iest zwierzchnie te rořkořy / prze-
 kładali.

Prořba.

Prořmy Pána / żeby nam tego
 chleba niebieřkiego nářyczyl : a
 żeby

żeby to sprawił / iżby duszom naszym
na nim nigdy nieschodziło.

Ościara.

Ościaruymy się na wszelakie znie-
sienie iakiegokolwiek głodu
potraw cielesnych / żeby nam nigdy
na pokarmie onym niebieskim nie-
schodziło / bez którego dusza nasza
wstaie y od głodu umiera.

WE SRZODE.

Cwiczenie. XXXV.

Psal. 118. Jąko wdzięczne po-
dniebiemu memu słowa twoie /
nad miód wystam moim.

Psal. 22. Nagotowales przed
oczyma memi Stół / naprzeciwko
tem ktorzy mnie trapią.

Prou. 9. Mądrość zbudowała
sobie dom / roztworzyła wino / y
stół swoy wystawiła.

Tamże. Podście pożywajcie chle-
ba me

ba me^o / y piycie wino ktorem wam
roztworzyła.

Dważanie.

VWażaymy / iako obfity y wszy-
tkim dobrym oplywający jest
stoł pisma s. ktory Pan Bog w do-
mu swoim to jest w kościele nago-
tował: na którym wszyscy náyduia
pokarm / nie tylko wielcy / ale też y
mali. Tam bowiem słabi miekkie-
mi potrawami / dorosli zaśie w kto-
rych jest wietsza siła na vmyśle
twardszym pokarmem / to jest nau-
ką doskonałości sie karmią.

Dzięczynienie.

Dziękuymy Panu / za wielkie do-
brodzieystwo ktore nam uczyni-
ł iz nas do tad karmił y teraz kar-
mi / nauką niebieską / ktora nie na
wywodzie przyrodzonym / ktory cze-
sto omyla / nie na Philosophickim
ani Medycow świata tego / ktorzy
rozli-

rozlicznie błędza świadectwie; ale
na nawyższego Boga / ktory zbła-
dzić ani omylić się nie może / ktorey
jest pierwoźa y nawyższa prawda /
poważności jest fundowana / bo
on iś nam objawił.

Żawstydzienie.

Wstydaymy się / iż lekcesmy so-
bie to tak wielkie dobrodziej-
stwo poważali / a iż niedbalisiny by-
li / a w pożytek nasz tej łaski nam
nie obracali. Abowiem iesli Poga-
nie w wielkiej wadze y wziętości
mieli wyroki Apollinowe. Jako
my / nie Apollinowe / fałszywego y
zdradliwego Bóżka / ale prawdzi-
wego y wiecznego Boga / ktory a-
ni omylić / ani omylon być nie mo-
że / wyroki poważać mamy.

Proźba.

Prośmy Pana z Dawidem Pro-
rokiem / żeby otworzył oczy na-

se: To

ſe: To ieſt / żeby zaſłone nierwia-
domoſci od oczu naſzych oddalił / y
wzroek nam przywrocil / żebyſmy
dziwom załonu iego przypatrzyc
ſie mogli / y chleba tego niebieſkie-
go załuſili / ktory na Stole piſina
ſ. nam do iedzenia kłada / żeby nam
nie byl iako chleb w ſtrzynie zam-
kniony.

C fiarc.

O ſiarcuymy Bogu Pánu náſe-
mu / rozum naſz powolny / na
wierzenie wſyſtkiemu / co nam w
piſmie ſ. oznaymić raczy. Wola też
naſe / predka tu wypelnieniu wſy-
tkiego co nam w nim radzi y przy-
kazuje.

WE CZWARTEK.

Cwiczenie XXXVI.

Pſal: 77. Chleba Anielskiego
pożywa człowiek.

Ioan.

Ioan: 6. Jeslibyście me iedli Ciała Syna człowieczego / y nie pili Krwie iego / nie będziecie mieć żywo-
tá w sobie.

Támże. Kto pożywa Ciała me-
go y pue Krew moie / ma żywot wie-
czny.

Támże. Kto pożywa mego Ciała / y Krew moie pue / we mnie mie-
ska á ja w nim.

Támże. Ten iest chleb ktory z nie-
bá spłił / kto pożywa tego chleba
będzie żył ná wieki.

Ważanie.

VWażmy / iáko dziwny y Boski
iest Stół ten / ktory Bog w Ko-
ściele swoim postanowił : to iest
naswietłego Sakramentu / ná któ-
rym nam kładą do pożywania ciała
to / á do picia Krew Jezusa Chry-
stusa Pana naszego.

Dziękczynienie.

Dziękuy

Dziękuymy Bogu wiecznemu
za tak niezmiernie dobrodziej-
stwo / ktore y nawyższe duchy nie-
bieskie w podziwienie y zdumienie
prowadzi.

Żywostydzenie.

Zawostydzimy sie / jesiny tego chle-
ba / sercá ludzkie posilającego /
pożywać zapamiętali: A iż bez za-
dnego przygotowania y nabożeń-
stwa do manny tey niebieskiej przy-
stęp mieliśmy.

Prośbá.

Prośmy Páná żeby nam te^o chle-
ba wstawiczne łaknienie dał / y
wiecznym nabożeństwem nas ob-
darzył / ilekroć do tego stołu Bo-
żego przystępujemy.

Ofiára.

Oślárujemy Pánu sercá nasze / że-
by ie / przez ten przenáchwale-

bnicy.

bmieyszy Sakrament / w sie prze-
mieni / żeby swiatu bedac umar-
temu / samemu żyły.

W P I A T E K.

Ćwiczenie XXXVII.

Psal. 68. Dali żołąć na pokarm
moy / a w prągnienu moim napas-
wali mie octem.

Thren. 3. Napełnił mie gorzko-
ściami / wpoił mie piolunem.

Dważanie.

V Ważmy iako stał on / boleści /
wdrażenia / żołąci / y octu pe-
ten był - Który niewdzięczne żydo-
stwo Jezusowi zbawicielowi proci-
mu nagorował: którego też Chry-
stus Pan dla miłości naszej z wiel-
ką chęcią skosztował.

Dziękczynienie.

Dzięki oddamy temu / iż nagorz-
tweyszych potraw dla nas wku-
śać chciał

śiść chciał / żeby nam niebieskie słod-
kości pozyskał / a od wiecznych gorz-
kości / w piekle potępionym zgo-
toroanych / nas wybarwił.

Żawstydzienie.

WSzydaymy się / iż gdy Pan
Chrystus raz dla nas na krzy-
żu zolcił kosztować: A my temu tak
wiele razy / zolc grzechów na-
szych kosztować ofiarowaliśmy.

Prośba.

Prośmy Pana / żeby nam też wja-
lenia wżyczył / żebyśmy to / co on
dla zbawienia naszego cierpieć ra-
czył / opłakać się mogli: A żeby
one były nam karmita we dnie y w
nocy / którymbyśmy pokarmom
naszym / z pamięci miał tego przy-
smak czynili.

Ofiara.

Ofiarujemy nas Panu Bogu ku
znieśnemu wśelkiej gorzkości /

z

wśelkich

współlich boleści by naćieższych dla
tego / który dla miłości naszej takie
rzeczy cierpieć raczył / prośąc potór
nie maiestatu tego / żeby nam zároveň
dał być z lichych swego / abo wciem
niepziśto abipod głowę cierniem
słodzioną członki były rośkoszne.

W SOBOTE,

Cwiczenie XXXVIII.

Psalm. 10. Cień ślark / y wiater
narratności / część tubkai ch.

Apoc. 14. Jesliby sie kto kła
niał bestii y obrazowi iey / y wziął
by ceche na swe czoło abo na rękę
swą / ten będzie pić z wina gnie
wu Bożego / które zmieszane jest z
czystym winem w tubku gniewu
go / y będzie mczon ogniem y
ślar. a przed oczyma Aniołów ś
nietych.

Mar. 9. Kobalich nie umiera /
a ogień nie gaśnie.

Dwaja

Dważanie.

Ważaymy iako straszliwy y nader ogromny iest szkodliwy / Który Bog grzesznym w piekle narządził / gdzie beda nakarmieni rośniętą gorzkością / Ktora może bydz wymyslona : gdzie bogacz takomy jedney krople wody dla ochłodzenia ięzyka swego w płomieniach bedac / żada / a nigdy nie otrzyma.

Dziękczynienie.

Dziękuymy Pánu naszemu iż jeszcze nas nie posadzono w piekle / cosmy tak wielkroć zasłużyli / ilekroć grzechu śmiertelnegośmy sie dopuścili.

Śawstyżenie.

Wstydaymy sie / wważaiac iako mało w nas pożytku / boiaz się tych swych małych sprawnie : ponieważ wiara napewniejsza wierzac / iż

Bog te meſi grzeſznym zgotował/
jednak ſmierny go grzechami na-
ſzymi obrażać.

Proſba.

Zadamy v Pána/ żeby przebił bo-
lami tych mać ciała naſze/ aże-
by nas tymże karmił / iżeſli twar-
doſci naſzey nie zwalczy wwiązanie
dobroci / y rozlicznych dobro-
dzieſtw / ktore na nas wſtawicz-
nie iako ze dżdżem ſpuſzcza/ przyna-
mney żeby nas od grzechow tych
mać boluſz odſtraſzyła y pohamo-
wała.

Oſiada.

Oſiadamy Bogu oycu boleſci
y gorzkoſci ktorych Pan Chry-
ſtus w miece ſwojej koſtował.
Także też boleſci Właſwietſzey Pan-
ny/ y wſyſtſkich ſwietych Włecz-
nikow: żeby przez me / od wiecz-
nych mać ktore potepieni cierpią
w piek-

wo piekle / nas wybawić raczył.

W NIEDZIELE,

Cwiczenie XXXIX.

Esa. 22. A uczyni P. zastępow
ną wysyłać narody na tę gorze v
czte z rzeczy tłustych / vczte zbiera
nia wina / z tłustych rzeczy spił w
sobie mających / z zebrania wina
wystałego.

Luc. 22 A ia wam okazuje kro
lest wo / iako mi okazał otec moya
byscie iedli y pili / v stole mego w
królestwie moim.

Apoc 19. Błogosławieni ktorzy
na wieczerze wesela Barankowe
go wezwani są.

Psal. 35. Beda vpoieni hoyno
ścią domu twego / y strumieniem
rozkosy twoiey napoi się.

Psal. 16. Naszycon bede / gdy sie
pokaze chwala twoia.

Dważanie.

V Wajamy / skot on niebieści /
 ktory Bog sprawiedliwym w
 niebie zgotował: Gdzie chleb / kto-
 ry im do iedzenia klada / jest sam
 Bog / ktorego widzeniem blago-
 sławionymi sie zstają: Pożyw-
 niem tego chleba tak sie nasycają y
 contentują / iż nic więcej pożadać
 nie mogą.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu Bogu / iż tak
 wielkie dobra w niebie nam
 zgotował / y nam je obiecał: a żeby
 śmy sie ich spodziewali / y onych
 żądali / nas do tego wzbudza / y do-
 stateczną pomoc / dla dostąpienia
 dobr onych / nam podaje.

Żalostydzenie.

Wstydzamy sie / iż gdy nas
 Bog stworzyć raczył / dla po-
 żywania chleba Anielskiego / to jest
 zażywa-

zajyrowania Pana Boga / my raczej
 Kochamy sie w pokarmie bydlecym
 dla ktorego ieszcze czestotroc / wda-
 walisziny sie ro niebiebezpiecnosc w-
 traty pokarmu blagostawienia stroa
 wiecznego.

Prozba.

Prosimy pokornie Pana / zeby
 nam zadnym obyczajem niedo-
 puszczal / od wczty oncy niebieskiej
 odpadać / ale nas do onych przyla-
 czyt / ktorzy w stole jego sczesliwie
 wsiesc maja / by tezesmy ze rofech
 namniefy y ostateczni byc mieli.

Ofiara.

Ofiarujemy Oycu niebieskiemu /
 zaslugi Jezusa Chrystusa od-
 kupiciela naszego / z zaslugami ro-
 zystkich swietych / zeby za ich przy-
 czyną / miejsce nam takie dal w tro-
 lestwie swoim. Ofiarujemy tez nas-
 amych na znoszenie rofelkiego glo-

du/ y innych molestyi żywota tego/
abyśmy wiecznego nasycenia one-
go/ y odpoczynienia domu Boże-
go nie utracili.

KIEDY MIMO ABO
przez kościół przechodzimy

Ćwiczenie XXX.

Gen. 28. Prawdziwie Pan jest
na miejscu tym. A nic innego tu
nie jest/ iedno dom Boży/ a forta-
niebieśka.

3. Reg. 8. A więc mniemać ma-
my że prawdziwie Bog miejsca na-
ziemi.

Ibidem. Jesli niebo y niebá nie-
bow ciebie ogarnąć nie mogą/ iá-
koż daleko wiecey ten dom ktorym
zbudował?

Math. 21. Dom mój dom mo-
dlitwy będzie nazwany.

Jleżroć miamy kościół/ niżby

pełna

pilna była / miałibysmy wniść / y
 Boga naszego w Sakramencie oł-
 tarzynie prawdziwie obecnego po-
 zdrowić y poklon mu Bzki wy-
 rzadzić. Także świętemu na ktore-
 go część jest zbudowany / pokor-
 nie się zalecić. Lecz bądź wni-
 dziemy bądź nie / ćwiczyć się będzie-
 my w tych punktach.

Ważanie.

Ważamy dobroć Bzka / kto-
 ry odchodząc od nas / siebie sa-
 mego w nas świętym Sakramen-
 cie nam obecnego zostawił. Także
 kościoły chciał mieć / w których ten
 Sakrament chorony być miał : A
 żeby one były nam iako miejsca do-
 wcieczki : do których / we wszelkich
 potrzebach naszych wciekać się mo-
 żemy / dla otrzymania ratunku Bo-
 Źskiego. A żeby też przez to / święte
 swoje wczcił / iż mu to jest wdziecz-

no/ że pod ich imiony Kościoły prze-
zywaia: gdzie przez zasługę y przy-
czynę wiele osobnych darow y
dobrodziejstw ludziom wycza.

Dziękczynienie.

Dziękować mamy Panu Bogu
za wielkie dobrodziejstwa w
przeşley considerácii zawarte.

Żawstydzienie.

Wstydzamy się/ iż tak niedbali
y leniwi iesteliśmy w nawiedza-
niu Kościołow: A iż też tak niewcz-
ciwie y nie nabożnie w nich się za-
chowujemy.

Prośba.

Prośmy od Pana osobney iakiey
łaski/ ktorey na ten czas nabara-
ziew potrzebujemy: a to przez przy-
czynę y zasługę tego świętego/ pod-
ktorego imieniem Kościół on iest
poświecony.

O fiara

Ofiara.

Ofiarujemy Panu wszystkie one:
go świętego zasługi pod tto-
rego tytułem Kościoł nazywają /
wielbiac Majestat Boży / za dary
y łaski onemu wżyczone.

KIEDY NASWIET-
czy Sakrament na vlicy pot-
kamy.

Cwiczenie XXXI.

Baruch. 3. Potym na ziemi był
rodzian y z ludźmi obcowal.

Ezech. 34. Wto ja sam bede fu-
kał owiec moich y nawiedze ie / ia-
ko nawiedza pasterz trzode swoje

Ibidem. Ja bede pász owce mo-
ie / a ja im dam leżec morow. Bog-
co bylo zginelo / szukać bede: y co
sia bylo oderwalo / przywiode: co
bylo potamano / pozwieziue: co
bylo

było chorego / zmocnie: a co tłuſte
ymocne / ſtrzec bede.

Math. ult. O to mia ieſt zwaſni
po roſyſcie dni / az do ſkończenia
ſwiata.

Dważanie.

V W a ż a y m y dobroć Bożką / kto-
ry nie mając na tſm doſyc / iż na
ten ſwiat przyſedł / y między ludź-
mi żył / ćwicząc ie naukę y przykła-
dem ſwoym. Że też w niebie chwai-
lebn y ſiedząc na prawicy oycow-
ſkiej / między ludźmi w naſroiet-
ſzym Sakramencie / przebywać ra-
czy / y one nawiedza y do domow-
ich wchodzi iżeby ie darami ſwoimi
Bogaćił.

Dziełczynienie.

O d d a y m y dzieki Bogu za oſo-
bliwe dobrodzieſtwo / ktore
ſie wprzeſley conſideracley zamy-
ka.

Zawſty

Zámstydzenie.

WStydajmy sie iz tak nierodzie-
czni iestefmy Bogu za takie
dobrodzieystwo / ani ná nie byna-
mniey nie pamietamy : A iz w mi-
łości y službie tak dobrotniwego y
laskawego Pána / tak stabi y ostry-
dli iestefmy.

Prožba.

PRošmy Pána Boga / zeby sercá
náše laská swojá nawiedzil / a
przez nie / z serc nášych wšelki afekt
nieporzadny wyrzucil / y wšystko
to / co sie oczom maieřtatu iego
Bořkiego niepodobá : Mamy sie
teř modlic za chorym do ktorego
Sakrament Pański meřion iest.

Ofiara.

Ořlárujmy Oycu niebieřskiemu /
miłost / laskawost / y řczodro-
bliwost namilřego řyna iego / řto-
rey przeciw ludzom vřyc raczył /
wielbięc

wielbiac za to Oycę / y Syna / y
Ducha świętego.

KIEDY OBRAZ IA-
ki nabożny miłamy.

Cwiczenie XXXXII.

Gen. 1. Stworzył P Bog czło-
wieka na obraz / y podobieństwo
swoje.

Sap. 7. Jaśnością jest wieczney
światłości y zwierciadłem bez zma-
zy Boskiego majestatu / y wyobra-
żeniem dobroci jego.

Exo. 25. Dwa też Cherubiny
złote y lite uczyniś po obu stron
wyrocznice.

Num 21. Uczyni weża miedzi-
nego / a wystaw go na znak / który
wrażony weźrzy nań / żywo będzie.

3. Reg. 6. Uczynił Salomon
w wyrocznicy dwa Cheruby z drze-
wa oliwnego / y postawił Cheru-

biny w

biny w pośrodku kościoła wne-
trznego.

1. Cor. 15. Jako siny nośili wy-
obrażenie ziemskiego / nosiny też
wyobrażenie niebieskiego.

Dważanie.

O Brązoni przystoyna wczci-
wość wyrządzać mamy / dając
w nich pokłon onemu kogo repre-
sentuje: Bądź to naswiecşa Troy-
ce / bądź Boga Oycą / bądź Jezu
Chrystą prawdziwe^o Boga y czło-
wieka / znając go być krolew / Pa-
nem / y stworzycielem naszym / kto-
ry nami rządzi y sprawuje. Jeśli
przeczystey Panny Maryey obraz
będzie / przyznaciey to mamy / że
światobliwośćią wsłelkie stworzes
nie przechodzi / y Bogu iest namu-
śa. Jeśli inzego świętego / mamy
o nim rozumieć / że iest przyiaciel
Boży / y niebieskney oyczyzny oby-
watel /

watel / Ktorego Pan Bog wielce
wzcił w niebie / y chce żeby był cz-
czony y wielbiony na ziemi.

Dziękczynienie.

Mamy dziękować Panu / że w
łosćiele swoim chciał mieć o-
brázky / częścią dla poratowania
naszego zapamiętywania : częścią
dla wyćwiczenia y wciechy naszej /
częścią też żeby nam były iako księ-
gi otwarte / na których y ci / co liter
nie znają / czytać mogą. Mamy
też y za to dziękować / że na duszach
naszych majątku swego obraz wy-
razic raczył.

Śawstydzenie.

Zawstydzimy się wważając / iż o-
braz Boży na duszach naszych
wyrażony / grzechami y złościami
naszymi ospecamy.

Prośba.

Prosimy

Prośmy Boga/ żeby obraz swoy
w nas naprawił y ochedożył/ za-
czym moglibysiny się zstąpić w dzie-
cznym oczom iego. Żądać też ma-
my przez zasługi/ y przyczynę one-
go świętego ktorego jest obraz iá-
tey łaski osobney.

Ofiara.

Ofiaruemy Panu naszemu / ch-
wałę y wzięciwość/ ktora w sy-
s y Aniołowie y wybrani w niebie
Bogu wyrządzają: wielbiąc y ch-
waląc go z nami.

KIEDY NAM WSZY-
tko przeciw wolej naszej
się dziecie.

Cwiczenie XXXXIII.

*Luc. 22. Nie moia wola / ale
twoia nechay się zstanie.*

*Hesl. 13. Panie Panie Krolu
wszech*

wse. Bmogacy / w mocy troiey
wszystko jest położono / y niemają
ćoby się mogli troiey sprzeći-
wić.

Gen. 50. Czyli sprzećiwie się
możemy woli Bożej?

Ważanie.

Ważiny / iako Bog niewysto-
wiona opatrnością swoją
wszystko rozrządza / aż i jego drogi
y sady są wielce święte y sprawiedli-
we chociażbyśmy te^o pospolicie nie
znamy: przeto Boskiemu zrządze-
niu / we wszelkim przypadku przy-
podobać się wślitować mamy.

Dziękczynienie.

Oddajmy dzięki Bogu za wszy-
tko / iako z nami postępuje / zna-
jąc go być oycem naszym serdecznie
nas miłującym / we wszystkim po-
żytku naszego skutkującym.

Śawsty

Świstydzenie.

W Stydymy się wważając nie w
 mierność naszą / dla czego /
 to co nam jest škodliwego / rozu-
 miemy być bardzo pożytecznego / po-
 myślimy też iż dla grzechów na-
 szych / ktorymi Pana Boga obra-
 żamy / to zasługujemy / żeby nam
 wszystkie rzeczy przeciwne przypa-
 dały / a nie się nam wedle myśli nie
 działo.

Prośba.

Prośmy Pana / aby nam raczył
 dać we wszystkim z nas światła
 wola swoją zgodę prawdziwą: A
 żeby dał / iż gdy w rzeczach docze-
 snych wszystko się nam przeciw wo-
 li naszej stanie / jednak / żebyśmy w
 rzeczach duchownych / co dzień to
 więcej postępowali / y w nich się
 poninazali.

Ofiara.

O Siarujemy nas zupełnie zrzadzeniu Boskiemu / pokornie teę żądając / żeby nami y rzeczami naszymi tak rozrządził / iakoby ku czci y chwale swojej nalepiey służyć to rozumiał.

KIEDY V MARLEGO
iakięgo obaczemy,

Ćwiczenie XXXXIV.

Psal. 15. A wy iako ludzie po-
mrzećcie.

Heb. 9. Postánowiono człowie-
kowi raz umrzeć / a potym sąd.

Apoc. 14. Błogosławieni w-
márli ktorzy w Pánu umierają.

Eccl. 14. O śmierci iakoz jest
gorzka pamięć o tobie człowieko-
wi pokoy mającemu w dobrách
swoich.

Wważanie.

Wważmy / że też y my kiedykol-
wiek umrzeć mamy / a niewie-
my którego dnia albo której go-
diny.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu że nam żywo-
ta y czasu poenuty przedłuża / y
miłosiernie nawrocenia naszego
czeka.

Zawstydzienie.

Zawstydzimy się uważając / iako
medbali y leniwci jesteśmy w wy-
konaniu tego / na co nam żywot
dano / chociażże on jest tak barzo
cnotliwy i nieperwony.

Prośba.

Prośmy Pana żeby nam dał w-
stańczą pamięć o śmierci / y
iaste dobre trawienia czasu żywo-
ta naszego : modlimy się też za umar-
tego

tego / aby go Pan Bog Królestwa
sweego niebieskiego uczestnikiem w-
czynić raczył.

Ofiara.

Ofiarujemy Bogu Oycu śmierć
jednoroźzonego Syna iego
odkupiciela naszego / żeby przez za-
ługi iego / duszy tego zmarłego mi-
łosćwym bydz raczył. Tuzieś ze-
by żywot nasz odnowił / y dobrą a
szczęśliwą śmierć nam dać raczył.

KIEDY DESCZ PADA.

Cwiczenie XXXXV.

Psalm. 145. Który okrywa nie-
bo obłokami y ziemi deszcz gotuje.

Psalm. 103. Który pokrapia-
gory z wysokości swoich / z owocu
spraw twoich nasyci się ziemia.

Mat. 5. Który czyni że słońce
iego wschodzi na dobre y złe. y spu-

scza descz ná spráwiedliwe y nie-
spráwiedliwe.

Psal. 67. Descz dobrowolny
oddzielíš Boże dziedzictwu two-
jemu.

Psal. 71. Snížie iáko descz ná ru-
no / a iáko krople ná zemie kápáce

Uwážanie.

Uwážaymy iákie Pan ma stárá-
nie żeby dżdżem y rosa zemie
náwiedzały potrápiat / aby czas
swego dla pozycu naszego owoc
wydaia.

Dziełczynienie.

Dziękuymy Panu za dobrodziej-
stwo dżdżow które na nas spu-
scza: Także za descz duchowny / la-
ski / nauki y náchmienia świętego /
ktorym duše naše potrápiaiac /
cnoty y dobrych uczynków owoce
mnoży.

Zarosty,

Zawstydzienie.

Wstydaymy sie wważając suchosć y nieplodność naszą w dobrych uczynkach: Nie żeby Pan Bóg dździł swego nami brocił, ale iż iako ziemia przelata / oset y cierpieć wydamy.

Prośba.

Prośmy od pana / iego dźdża niebieskiego: a żeby iako dobry oracz ziemię dusz naszych od złości skodliwego oczyścił / y wszelką złość żędz doczesnych / y namiernych od nich oddalił / a one w cnoty y w dobre uczynki płodne uczynił.

Ofiara.

Ofiarujemy Bogu dusze nasze / które są przed nim iako ziemia bez wody / a poznamy iako wszystko dobro ich od niego pochodzi /

od tego

od ktorego / iako z duchownego
nieba dżdże y rosy zstepują / du-
sam płodność przynoszące.

KIEDY NAWALNOSCI powstają.

Cwiczenie XXXXVI.

Psal. 148. Powietrza gwałto-
wne czynią słowo Pańskie.

Jerem. 30. Oto wichry Pańskie
zapalczywość wychodząca.

Psal. 68. Wzdech mie nie zata-
pia nawalność wody.

Luc. 8. Zfukal Pan Jezus
wiatr y nawalność wody / y prze-
stała / y zstała sie pogoda.

Dważanie.

V Wazaymy straszliwą one na-
walność y wśystkich elemen-
tow odmiannę / ktora dzień e statecz-
ny vprzeczć ma: przez co Pan
Bog da znać iako srogi y straszli-

woy ma bydz / ad / ktory iuz iuz od-
prawować będzie.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu Bogu nasze-
mu / ktory nas o tey nawalno-
ści tak darowo przed czasem vpo-
mniał / y strasliwego dnia onego
pannaszke nam odnawia / żeby nas
nie gotowe nie nalast: godna też
rzecz żebyśmy mu dzieki oddali za
to miłosierdzie / ktorym nas od na-
walności potus częstokroć zachos-
wywa: albo zabraniając / żeby nie-
przyśli / albo gdy przyśli / tak ie
martwie / żebyśmy ie strzymać mo-
gli: dodając nam sił / żebyśmy w
nich nie vpadli.

Śawstydzienie.

Wstydaymy się nawalności
serc naszych / ktore z nieporzą-
dnych pąsły y namietności na-
szych stały się podobne morzu bu-
rliwemu.

rozliwemu / które vspokoic się nie
może.

Prośba.

Prośmy Pána / żeby słowem
swoim nawalności serc naszych
vskromił / á żeby nam požadana
pogoda przywrócił / ponieważ má-
iestat tego nie mieřta / iedno w ser-
cu spokojnym y cichym : žádaymy
też żeby nas nápotym od wichrow
y nawalności zachował / żebyśmy
mu w dobrým pokou služyc y do-
brodźieystwo tego zażywać mogli.

Wřárá.

Ořárámy Bogu ono vspoko-
ienie y pogode / którey / błogo-
řławionych duře w mebie / gdzie
řadna nawalność abo niepogoda
przyść nie może / zażywać / y my
go dla nich chwálmy y błogorę-
my.

KIEDY NA SŁONCE pátrzamy.

Cwiczenie XXXXVII.

Psal. 135. Pan uczynił słońce
aby Panowało we dnie / a miesiąc
y gwiazdy aby pánowały nocy.

Mal. 4. Wzmódźcie wam boja-
cym się imienia mego słońce spra-
wiedliwości.

Eccli. 23. Czy Páńskie daleko sa-
iajme się nad słońce / roypatrujące
refsyście drogi człowieka / y gles-
botaść przepaści / y ludzkie serca.

Matth. 13. Sprawiedliwi ś-
wiecić będą iako słońce.

Wważanie.

Wważmy / iako znamienitym ś-
wiatem Pan Bóg nas opa-
trzył / które refsyści świat oświe-
ca. Wważmy też / iako Pan Bóg
jest słońce sprawiedliwości y świa-

tłem

tleni niedostępnym / Ktorego za-
dne stworzenie / azby bylo Boska
iśnościa wsparte / widziáne bydz
nie moze.

Dziełczynienie.

Dziękujemy Panu za osobliwe
ono dourodzeystwo Ktorem
nas ozdobił / dawşy nam słońce
to materialne / Ktorem nas oświe-
ca. Także za światło wewnętrzne / tak
wiary (przez Ktore daie nam praw-
dziwe poznanie swego Boskiego
máiestatu / y tajemnic niebieskich :
Tudzież oddala od dusz naszych cie-
mności bledow) iako y tak / przez
Ktorą z tychże dusz / ciemności grze-
chowe wyrzuca / y czyni je nad
słońce iśniefşe.

Dawştydzenie.

Zawştydźmy się / iż gdy iuż świat-
ło na świat przyşło / my wie-
cey wmitowaliśmy ciemności niżli

światłość / będąc z liczby onych /
którzy niechcieli zrozumieć / żeby
byli dobrze czynili.

Prośba.

Prośmy Pana / żeby nam świat-
ła y prawdy swojej wdziałać ra-
czył / żeby od wszelkicy chytrości y
zdrady będąc wolni / chodziliśmy
przed nim w prawdzie / y lato syno-
wie światłości.

Oświata.

Oświatujemy Bogu wieczną one
światłość / ktorey błogosła-
wieni w niebieskiej Jerozolimie za-
żywają. Będzie pochodnia która ja-
ko świeca / jest Baranek Boży / która
to słońce / ktorego używamy / dale-
ko jest jaśniejsza : za to go mamy
wielbić y sławić.

KIEDY NIEBV SIE
przypatrujemy,
Ćwiczenie XXXXVIII.

Psal. 102. Pan w niebie zgotował stolice swoje / a królestwo jego wespół z nim będzie panowało.

Psal. 112. Koziało Pan Boga nasz który mieszka na wysokościach / a na niższych rzeczach patrzy na niebie y na ziemi.

Math. 5. Weselcie się y radujcie się / abowiem zapłata wasza obfita jest w niebie.

Phi. 3. Wasze tedy obcowanie w niebie jest.

Dważanie.

Vważmy iż mebo jest drabina do oycy y oycyzny naszej / dla czego sąsiny stworzeni. Wład to wważmy / iż na tym świecie pielgrzymi y wygnanci jesteśmy.

Dziełczynienie.

Dziękujemy Panu Bogu / iż nam zgotował pałac tak znamienny y tak śliczny / abowiem ie

Si daleko y z wierzchu nań pożyrsa
 woży przedziwna piękność pokazu-
 ie / coż tam będzie wewnątrz / á te-
 to piękność same oczy błogostá-
 wionych oglądają.

Śawstydzienie.

Wstydaymy się / uważając iż
 serce nasze w rzeczach ziem-
 skich vlgnelo : á iż obcowanie my-
 śli yżądze nasze / nie w niebie / ale
 po ziemi się wlozcza.

Prośbá.

Prośmy Pana / żeby nam nieda-
 wał dziedzictwa ziemskiego mie-
 dzy synmi świata tego / ale żeby tat-
 żywot náš miarkował / żeby dobr-
 doczesnych dobrze ku części jego wzy-
 wał / wieczne y niebieskie dobra
 otrzymać byliśmy godni.

Ofiárá.

Ofiarujemy Panu dusze / żeby w
 nich duchorone niebo postá-

nowit /

nowil / w ktorymby on sam prze-
bywać raczył.

KIEDY OGIEŃ widziemy,

Cwiczenie XXXXIX.

Heb. 12. Bog nasz ogniem tra-
wiającym iest.

Psal. 103. Ktory czynisz Anio-
ły twoie Duchy / y slugi twoie o-
gień palący.

Luc. 12. Przyszedłem puścić o-
gień na ziemię / a czegoś chce ie-
dno żeby był zapalony.

Esa. 33. Kto z was będzie mogli
mieścić z ogniem pożerającym /
któ z was zmieści z paleniem wie-
cznym?

Jerem. 32. Izali słowa mote-
nie są iako ogień / mówi Pan.

Dważanie.

V Wajmy iako iest straszliwy o-
gień piekielny / z którym poro-
wnany ogień nasz iest iako ogień
malowany: w wajmy też że Bog
nasz iest ogniem trawiącym: a iż
Pan Chrystus przyszedł ogień pu-
ścić na ziemię: a czegoś inzego
chce / iedno żeby sie on w sercach
naszych zapalił / wypędziwszy z nich
żmnoży ostydłość.

Dziękczynienie.

Dzięki oddamy Bogu iż nam
dał ogień / który iest do spraw
naszych wielce potrzebny. A iż też
ogniem ducha ś. serca sług swoich
do miłości majątku swego zapala.

Prośba.

Zadamy od Pana / żeby tenże o-
gień w sercach naszych zapalił y
wstawicze go zachował / aby ni-
gdy nie zgasł ale co dzień barziej
sie żarzył.

Zawsty

Zawstyżenie.

W Stydaymy się patrzac na o-
 ziebłość serc naszych/ ktore w
 pośrzedku tak wielkiego ognia/ ia-
 ko był on/ ktory Pan Chrystus pu-
 ścił na ziemię/ to jest/ kiedy tak dzi-
 wne tajemnice na niey sprawił /
 nad lod zimniejszy / y żadnego cie-
 pła w sobie nie mające są.

Ofiara.

Ofiarujemy Bogu nagoret-
 ść miłość Serafinow/ ktorzy mi-
 łością Boskiego majątku gorą-
 ła / aby ich palanie naszej zimności
 dołożyło.

KIEDY WODE VY-

zrzemy,

Cwiczenie L.

Apoc. 21. Ja pragnącemu
 dam zdroy wody żywey darmo.

Jerem. 2. Dawieźłości uczyni.

lud moy / mnie opuścili z rzodo
wody żywey / a wkopali sobie Cyster
ny rozwalone / ktore nie mogą wo
dy zatrzymać.

Psal. 22. Wład woda pośilenia
wychował mnie.

Psal. 123. Jedno że Pan był z
nami / snadźby nas była woda za
topiła / strumień prześła duszą na
szą / snadźby była prześła duszą na
szą wodę nieprzebytą.

Dważanie.

Wważamy / iż Bog jest źró
dłem wody żywey / z którego
wszystko co jest / co żywot / abo ias
ta doskonałość ma / pochodzi.
Jest iakieś morze abo przepaść bez
mierna wselakiey doskonałości /
mądrości / miłosierdzia y dobroci.

Dziełczynienie.

Dziękujemy Panu / że nam dał
wodę dla ustawicznych po
sług

flug tak bázro potrzebna: a iz do-
tęmemen. Wsławietsego y naczyste-
sego ciała swego / kiedy w Jorda-
nie od Jana s. ochrzczony bydz
chciał / wszystkie wody poświęcił /
y moc imi odrodzenia przez chrzest
s. y oczyszczenia od wszelkich spro-
śności grzechow naszych / dufam
naszym dat.

Żawstydzienie.

Zawstydzimy sie / wważając iako
przez tak krótki czas oczyszcze-
nie / które przez kąpiel chrztu s. nam
dane było / w nas trwało: ponie-
waż zaraz wrociliśmy sie do spece-
nia zmazaniu grzechow dupe na-
sey.

Prośba.

Prośmy Pána / żeby nas woda
taka swoiey oczyszcic y ochlo-
dzić raczył: a żeby nam dal wode
czystą / która by od zmaz grzechowych

duſze naſze oczyszciali.

Oſiara.

Oſiarymy Bogu Pánu náſe-
mu wodze one ze krwi zmięſ-
na / ktora z boła odkupiciela ná-
ſzego / kiedy dla nas na krzyżu w-
márt / y wiocznio przebit był / wy-
płynęła.

KIEDY NA POLA Y
łąki pátrzamy,

Cwiczenie LI.

Pſal. 103. Podnoſzą ſie gory /
y zniżają pola / na mieſce ktoreſ-
im założył.

Pſal. 64. Pola twoie będą peł-
ne obfitoſci.

Prou. 24. Sprawuy pilnie rola
twoie.

Ibidem, Szedłem przez pole czło-
wieka leniwego / y przez winnice
męża głupiego: áno wſzedzie żaró-

ſto po

ſto poſkrzywami / y ciernie poſkrylo
grunt tego / y rozwalil ſie p. ot ká-
menny.

Ważánie.

VWażmy / iż koſciot ieſt rola
Boża / ná ktorey ſłowo ſwoie
poſiał / y ktora z wielką pilnoſcią
przez ſługi ſwoie opátruje / ktore
bez przeſtánku na ſprawowanie tey
rolí poſyła: z ktorey teſz wielce ob-
ſite owoce do królestwa niebieſkie-
go zbiera.

Dziękczyńnienie.

Dziękuyemy Pánu / iż nam role
dał / z ktorych rozmaite zboża /
dla zachowania żywota ludzkiego
potrzebne zbieramy: a iż zbytnie
pilny ieſt w rozſiewaniu dobrego
naſienia / ſwiętych żoſdz y ſprawo-
dobrych na duſzach naſzych.

Śawſtydzenie.

Wſtydaje.

Wstydaymy sie/ wważając / iako
 to wiele rązow nasiemie Pań-
 skie / na roli dużej naszej ginelo / a
 żadnego pożytku nie przymosło: a-
 bo dla tego / iż była otwarta poku-
 sam satańskim: albo iż nazbyt ka-
 mienista była/ dla twardości swo-
 iej: albo iż wilgotności nabożeń-
 stwa nie miała: albo iż ciernia / to
 jest zbytniego starania afektu / y pic-
 czolowania o rzeczy doczesne/ peł-
 na była.

Prośba.

Prośmy Pana żeby te rola wy-
 czyscił / y one straża swoją o-
 párkami/ twardość kamienią
 tad odiał: woda nabożeństwa ją
 potropił / żeby owoc / nie tylko trzy-
 dziesięć / ale y sześćdziesiąty / y śe-
 tny uczynić mogła.

Ofiara.

Ofiaruy

Ogłasiarumy Bogu prace / ktore
Pan Chrystus w pracowaniu
tey roli podeymował / ktopiac
iá krwia swoia. Także też prace /
ktore Apostolowie / przepowiadá-
cze Ewangeliey / Swięci Kościelni
Doktorowie / y káznodzieie znosili.
Prośac go / áby niedopuszczał / że-
by takie prace nam były niepożyte-
czne.

KIEDY SIE GORAM
przypátruujemy,

Cwiczenie LII.

Psal. 120. Podniosłem oczy mo-
je ná gory skąd mi przydzie pomoc.

Psal. 23. Kto wstąpi ná gore
Páńską / ábo kto stanie ná świę-
tym miejscu jego.

Psal. 124. Ktorzy vsią w Pá-
nu / iáko gora Sion / nieporuśy-

sie.

sie na wieki ktory miasta w Jeru-
salem.

Psal. 67. Gora Boża gora tlu-
sta / gora obfita / gora na ktorej
sie Bogu podobalo mieścić abo
wiem Pan będzie mieszkał na wieki

Ważanie.

OCzy rozumu naszego na gore
one nawyższa / to jest do Pana
Boga / od ktorego nam wspomoc-
zenie y wszystko dobre pochodzi /
podnosimy. Także do drugich gor
mnieyszych / to jest do świętych / od
ktorych woda Boskiego miłosier-
dzia / na nas / ktorzy na tym pado-
le płaczu żyjemy / zstępuje. Abo-
wiem Pan Bog dla ich zasług y
przyczyn / wiele dobrego nam dać.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Bogu naszemu / iż
gory dla naszego pożytku nam
dał: skąd wody nam pochodzą / y

na kto-

na ktorych bydla sie paja / drew / y
 innych rzeczy nam potrzebnych do
 statek mamy. Pr. y tym dziełuy / ny /
 iz takie staranie ma o gorze kościo-
 la swego / na ktorey owce tego prze-
 dziwnym y Bożkiem pożywieniem
 sie karmią.

Śawstydzienie.

W Stydaymy sie / iz sie baczmy
 bydz owcami tak barzo mdle-
 mi y choremi: aczkolwiek na tey
 gorze wielmi obsitay / y pastwisk
 nazdrowszych pełney / sie pasiemy.

Prośba

Prosimy Pana / żeby nas na go-
 re one / na ktorey z świętymi
 swoymi mieszkań / zaprowadzić ra-
 czyli / i asnym siebie samego widze-
 niem nas nasycit / a mile owce swo-
 ie pastwiskami wiecznymi y następ-
 cymy nakarmil.

Ofiara.

Ofiara

O Siaruny my Bogu prace y meci
ktore Pan Chrystus dla nas /
tak na gorze Olivney / gdzie dla
zbytne go wdarczenia y boiu / krwia
sie pocil / iako na gorze Zalwa-
riey / gdzie wkrzyżowan byl / ciera-
piec miał: aby dla zasługi tych mę-
k na gore chwały nas zaprowa-
dził.

KIEDY DRZEWA widziemy , Ćwiczenie LIII.

Psal. 148. Chwalcie Pana drze-
wa owoc dające y wszystkie Cedry.

Psal. 1. A będzie iako drzewo
ktore wsadzone jest nad ścieka-
niem wod / ktore swoy owoc da cza-
su swego: a liście iego nieopadnie /
y wszystko cokolwiek czynić będzie
poszcześci się.

Sap. 14. Błogosławione drze-
wo przez

wo przez ktore sie dzieie sprawiedli-
wość.

Wważanie.

Wważmy drzewo ono żywota /
z ktorego świeci w niebie po-
karm biorą / a ten jest Jezus Chry-
stus wkrz. zomany / ktorego owoce
od wieczney śmierci nas wybawia-
ją / y wieczny żywot nam dają.

Dziełczynienie.

Dziękujemy Panu / iż nam drze-
wa dał / ktorych owocami sie
karmimy : a iż nas iako drzewa w
ogrodzie kościoła swego wszczepił /
gdzie żadnego drzewa niemaś w-
chlego / niżby zarówna swoich.

Śamstydzenie.

Wstydzmy sie wważając / żeśmy
sa drzewa nieplodne / nieo-
sce tylko zastępujące. A dla tego
daronosimy to zasłużyli / aby nas
wycięto y w ogień piekielny wrzu-

cono /

cono / by me miłośierozie Boże
cierpliwie nas do pokuty czekało.

Prozba.

PRośmy Pana żeby nas miłości-
wie znośił / y dobrodzieystwo
nas stoymi opatrzył / żebyśmy o-
woc maiestatowi iego przyieniny
wydawać mogli.

Ościara.

Ościaruemy Bogu owoce za-
ług ktore z drzewa na gorze
Kalwaries wśadzonego / to iest Pa-
na Chrystusa wcrzyżowanego wy-
stiy: aby one / nieplodność nasze
wspariy / y nas przednie uczyniły.

KIEDY KWIATKI
obaczemy,

Cwiczenie LIV.

Cant. 2. Ja kwiat polny y Lilia
padołna.

Eja. 11. Wyndźcie rożczka z korze-

ma

nia Jessego / a kwiat z korzenia tego wyroście.

Math. 6. Przypatrzcie się lilii
am polnym iako rosta / nie pracu-
je am przeda / a powiadam wam /
iz am Salomon we wszytkiej chwa-
le swojej nie był odziany / iako ie-
dną z tych.

Psal. 102. Człowiek iako siano /
dni jego iako kwiat polny tak od-
kwitnie.

Ważanie.

VWażmy iako Pan Bog won-
ność y piękność kwiatkom
dał / abo wtem wsfelka słiczność do-
skonaley jest / a niżli we wszytkiem
stworzeniu: ważmy też to / iako
Pan Chrystus otłupiciel nasz zo-
wie się kwiatkiem polnym / abo
wtem piękność jego y wonność
naprzyemniemy / ničo y ziemię v-
weśla / a za jego wonnościami
duże światłe bieżą.

Dziękczynienie.

Dziękuymy Panu / iż nas piek-
nością y wdzięczną wonią
kwiatkoro ochładza y ciešy: a mo-
cą ich chore by nasze / przez rozma-
ite lekarstwa / które się z nich czy-
nia / uzdrowia: ośobliwie iż nam
zbawiciela naszego / który iest pra-
wodziwy kwiat polny / wszystkim
zgotowany / niemu się nieodma-
wiający / dawać raczył.

Zawstyżenie.

Zawstyżmy się / wważając iż
nie iest plugaństwo y smrod dusz
naszych / czego grzechy nasze przy-
czyna były / które / chcąc / wiedząc /
wykorzeniwszy, enot s. Kwiatki kto-
re Pan Chrystus na krzyżu s. w
nich był wczepił / wczepiliſmy.

Prośba.

Prośmy Pana Boga naszego / że
by enot s. Kwiatki / któreſmy wy-
corzenili

korzeni / w duszach naszych wscze-
pił / y łaskę nam dał / zebyśmy do-
brawonia Chrystusowa na wszel-
kim miejscu byli: taki z nas przy-
kład dając / i taki na prawdziwą w-
cznie Chrystusowe przynależy.

Ofiara.

Ofiarujemy temuż Panu Bogu
naszemu / kwiatki nadoskona-
łych cnot / które na duszy na-
świetley Pána Jezusowej / od po-
czatku poczęcia iego wsczepił: Sli-
czność też / y naprzyjemniejszą won-
ność / Roży oney naiedzniejszey / re-
kami najwyższego wsadzoney / to
jest przeczystey Panny Mariey: aż
też kwiatki cnot wszystkich świe-
tych: błogosławimy Pána Boga
za nie.

K I E D Y N A P T A S-
two patrzymy
Cwiczenie LV.

Dan. 3. Błogosławcie wszyscy
ptacy powietrza Panu.

Tren. 3. Łowem włowili mnie iako
ptaká / nieprzyjaciele moi.

Deut. 32. Jako orzeł wywabia-
jący kulacanu orleta swe / y nad
nimi latający / rozszeryl skrzydła
swoie y wziął go y nosił na ramię-
nach swoich.

Matth 23 Jeruzálem Jeruzálem /
ilećroć chciałem zgromadzić syny
twoie iako kółko zgromadza kur-
czeta swoje pod skrzydła / a niech-
ciałós.

Dważanie.

VWażamy iako Chrystus Pan
odkupiciel nasz / z nieba na zie-
mie / á z ziemi na niebo wzleciał /
y sobą dzieci swoje zaprowadził /
co jest sprawiedliwe. Eterzy aż do
oniego czasu w odchłaniach piekieł
nych zatrzymani byli. A i jako or-

rzeł pobudza swoich ku lataniu
 przez contemplacię: A iako Pelis-
 kan pierśi swoje otworzył / żeby
 dzieci swoje własną krewią odżywił
 A na koniec iako kłosał karczeta
 swoje pod strzydła swoje zgromas-
 dza / broniąc ich od kanie piekiel-
 nej.

Dziełczynienie.

Dziękujemy Pánu / iż nam dał
 prastwo ku posłudze y żywno-
 ści naszej: A iż przez nie nas uczy/
 wszystkie wznosć nasę w nim samym
 pokładać / niepomierne staranie o
 rzeczy doczesne odrzucać / y żądz
 strzydłami od tych ziemskich / do
 miłości y szukania niebieskich się po-
 dnościć.

Śawstydzenie.

Zawstydzimy się / wważając iá-
 ko ziemskie jest serce nasze / iż w
 nistich tych rzeczach tak barzo jest

wtopione / iż ledwie kiedy się do w
ważania niebieskich podnosi: co
jesli kiedy weźmi / zaraz do tychże
ziemskich się obraca.

Prośba.

Prośmy Pana z Prorokiem Da-
widem / żeby nam dał skrzydła i
ko golebicy / żeby opuściliśmy zie-
mie / y wszystkie rzeczy niżkie / do
niegośmy mogli wlatować / y w nim
odpoczywać / założymy sobie gnia-
zdo w rozpádlinach skalnych / to
jest w ranach Pana Jezusowych.

Ofiara.

Ofiarujemy nas samych Panu
Bogu / żeby nas podwyższył y
z soba prowadził / y na skrzydłach
swoich most / znającemy się słabi
y niedoleżni / sami przez się latać nie
możemy.

KIEDY

KIEDY ROZMAITE bydła widziemy.

Cwiczenie LVI.

Psal. 148. Zwierzeta y wszystkie
bydło / niech imie Pańskie chwala.

Psal. 48. Człowiek gdy we czci
był / nie rozumiał / przyrównany
jest bydletom bezrozumnym / y
zstał sie im podobny.

Psal. 31. Niebądźcież iako koń
y muł / ktorzy nie mają rozumu.

Esa 1. Poznał wol Páná swego
go / y osiel złoś Páná swego / a Iz-
raël mie nie poznał / y lud moy
nie zrozumiał.

Dważanie.

Mimo wważania / ktore o ka-
żdym bydlectu w osobności /
moga być czynione / wedle každego
przyrodzenia y własności / poro-
sznie to mamy wważać / iż y po grze

chciałmiarz wszelkie nieme stworzenie nam służy/ nie wyimując ani tego ktore sie zda być niepożyteczne y iadownicze: Uwazymy też to/ iż nas duch ś. do mrowki odsyła/ żebyśmy sie od niey proznorowania y gnuśności wystrzegąc uczyli. A Pan Chrystus nas vpomina/ abyśmy od węża roztropności nauczali.

Dziełczynienie.

Dziękujemy Pánu/ iż nam było dla potrzeb naszych y pożywienia pozwolić raczył/ a iż nas zaciemnymi stworzył/ dawszy nam rozum y baczenie: a to wietśa / iż wedle dusze nieśmiertelne/ y dla otrzymania wiecznegó błogostawieństwa nas stworzyć raczył.

Żawstydzienie.

Zawstydziemy sie / iż my będąc w takiej czci od Boga postanowieni/

wieni / przed sie go nie znamy / y
nad nierozumne bydło przez grzech
zstałisiny sie podleśsyni / nie be-
dąc Bogu posłusni / y przeciw / te-
mu / ktory nas żywi / powstając.

Prośbá.

Prośmy Pána / żeby nam dał łá-
stke / iáko byśsyny dostoyność ná-
še poznali / y wedle mey żyli.

Osiárá.

Osiárujemy sie Maiestatowi
Boskiemu / iáko bydládká / aby
nas prowadził gdziekolwiekby ch-
ciał / bez żadnego / zstrony nášej /
w sprzeciwiania.

K I E D Y P T A S Z K I
spiewájące ábo insz~~a~~ mu-
zyke slyszemy.

Cwiczenie LVII.

Psal. 97. Wykrzykaycie Pánu w sy

sta ziemi / śpiewajcie a weselcie
sie y graycie.

Tamże, Graycie Pánu ná Cy-
trze / ná Cytrze / y z glosém Psálmú /
ná Puzanách / y ná Kornetách
głosnych.

Apoc. 14. Słyśalem głos z nie-
bá iáko Cytrystów grających ná
Cytrách swoich / a śpiewáli iáko-
by nowe píenie.

Psal. 136. Jákoż mamy śpie-
wać píeśń páńską w cudzey ziemi:

Dważanie.

VWażmy ono śpiewanie y mu-
zykę narodzięcznyę Anielską
w niebie / ktora Jeruzalem niebie-
skie weselem nápełniaia.

Dziękczynienie.

Dziękuymy Pánu / iż nas cieşy y
wweśela ta zwięrszchna muzy-
ka / a iż tąż do požądania muzyki
Anielskiej nas pobudza.

Żawsty

Zawstydzenie.

Wstydać sie mamy / wważaiac
 iż pienie naše / na tym pado-
 le płacu miałby być płacz / y wzdy-
 chanie / za grzechy naše / za ktore
 żeby nas było na wieczne lamentey
 zdano / zasłuzylisny.

Prozba.

Prośmy Pana / aby nam łaskę
 swoje y moc taką dał / iakoby-
 smy mu przyiemną muzykę w du-
 szach naszych czynili / oddalając od
 niey wszelkie wzgietki y tumulty /
 ktore nie porządne pascie y namie-
 tności nie wtrocone w nich spra-
 wują.

Ośiara.

Ośiarałmy Bogu Panu nasze-
 mu / one muzykę / ktora mu
 Aniołowie w niebie wyspiewują
 i / chwając go wstarcicznie / y mo-

wiąc: święty/ święty/ święty P.
Bog zastępów.

KIEDY DZWIEK
dzwonow y trąb slyszemy.

Ćwiczenie LVIII.

Psal. 150. Chwalcie Pána na
Cymbalach głosnych / chwalcie
go na Cymbalach krzykliwych.

1. Cor. 13. Gdybych mówił
językami ludzkimi y Anielskimi / a
miłośćbym nie miał / zstąłem sie
iako miedź brzęcząca / abo Cym-
bał brzęniący.

Math. 24 Pośle Anioły swoje
z trąbą y głosem wielkim / y zgro-
madzą wybrane jego / od czterech
wiatrow.

Soph. 1. Dzień gniewu dzień on /
dzień wstrapienia y wciśku / dzień nie-
szczęścia y niedzi / dzień ciemności y
mroku / dzień chmury y wichru /
dzień trąby y krzyku.

Wracaj

Dważanie.

WSponniemy na strąśliwoy
on okrzyk traby oney / ktora
wszystkie ludzic wzbudzi / y na sąd
powoła / mówiąc: wstańcie vmar-
li / a podźcie na sąd.

Dziękczynienie.

Dziękuyemy Panu / iz nas przed
przyszciem sądu ostatecznego
wzbudza y wpomina / żebyśmy sie
na liczbę one bardzo ściśle goto-
wali / ktora na ten czas przed wszy-
stkim światem oddać namy.

Zawstydzienie.

Wstydaymy sie wważając du-
chowną naszą ślepotę / albo-
wiem ani głosy Bożemi zwierzch-
nemi / ktoremi do nas przez swo-
rzenie swoje mówi / ani wnetrzne-
mi / od ospałości naszej sie nie o-
cucamy.

Prośba.

Prośmy Pana / żeby to sprawić
 raczył / iakoby traba ona stras-
 bliwa / ktora umarłema wzbudzić /
 y na sąd wołać / w vsach naszych
 brzmiała: żeby żywot nasz był w
 starwicznym nieiatkiem na on dzień
 gotowaniem.

Osiara.

Osiarujemy Bogu Oycu / żelzy-
 wość one / ktora sie zstała ie-
 dnorodzonemu Synowi iego / kie-
 dy z trabami po vlicach miasta Je-
 rozolimskiego prowadzony / cięż-
 kim krzyżem obciążony / zloczynca
 y śmierci godnym obwołany był /
 prośmy / żeby przez one hańbe ra-
 czył nas wybawić od onego wsty-
 du / ktorym grzeszni w ostateczny
 dzień sądny napelnieni będą / kiedy
 daleko z wietszym wzgiętkiem / a

nizli

nížli tráby oney byl / na wieczne
mešl wrzuceni beda.

W WIECZOR PRZED
spáníem.

Cwiczenie LIX.

Psal: 76. Rozważałem w nocy
w sercu moim y ćwiczyłem się / y
wmiątałem ducha mego.

Psal. 133. W nocy podnoście
rece wasze ku świątnicy / a błogos-
ławcie Pána.

Psal: 41. Wednie Pan rozkazał
miłosierdzie swoje / a w nocy pieśń
iego.

Dważanie.

Póráchuiemy pierwey sumnienie
przebieżaróšy przez rošystkie go-
dziny dnia onego: pilnie wważywó-
šy / iesłisłny w czym P. Boga / my-
sła / słowem / abo uczynkiem nie-
obražili: a za grzechy żałując / od-
puszczenia od Pána Boga prosimy:

A to

A to z mocnym postanowieniem
poprawy żywota na potym / y spo-
wiadania się ich czasu swego / za-
dawszy sobie iaką pokutę za nie.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Pánu / że nas przez
ten dzień we zdrowiu zacho-
wał / żywnością ciała opatrzył / y
nas od wielu / ciała y dusze niebe-
spieczestwo zachował : A iż też y
inymi rozlicznemi dobrodziejstwy /
osobliwie dnia onego szcudroli-
wa ręką jego / nas obdarzyła.

Żawstydzenie.

Zawstydzimy się przed Pánem /
zwyczajania niedbalstwa nasze-
go : a iż tak mało pożytecznie dni
nasze przemiatą : bo nie tylko w
cnotach y w dobrych uczynkach
namniemy się nie pomnażamy / ale
też wstajemy / y cośmy mieli daley
poścapić / to się na zad wracamy /

Każdy dzień dobre przedsięwzięcia
stanowiemy / a onegoż dnia ie opu-
szamy.

Prośbá.

Prośimy Pána / żeby nas tey no-
cy od wśelakiey zley przygody /
y od naigrarowania szatańskiego ra-
czył strzedz : a żeby nam dał sen spo-
koyny / dla naprawy sił ciała na-
szego / żebyśmy mu tym lepiey y go-
recey służyć mogli. Poruczymy sie
też Anypotowi naszemu stróżowi.

Ofiára.

Ofiarujemy nas Bogu naszemu /
tu służemu iemu na potym z-
wietszym staraniem y pilnością / że-
bysmy za pomocą łaski iego praw-
dziwie sie na potym polepszyli.

KIEDY SIE ROZ-
bieramy idąc spác.

Cwiczenie LX.

Job 1. Włagom wyszedł z żywota matki moiej / y nago sie tam wroce.

Apoc. 16. Błogosławiony ktory czuie y strzeże śwat swoich / aby nie chodził nago / y nie oglądano sromoty iego.

Collos. 3. Zwłoczcie z siebie staro rego człowieka z uczynkami iego.

Cant. 5. Zwłóżłam suknią moie / iakoż ja oblec mam ?

Math. 27. Żołnierze Stárosćci ni zwłókszy Pána Jezusa / włożyli nań płaszcz śarlatny.

Ważanie.

VWażmy / iako żołnierze Pána Jezusa obnazyli / żeby go biczowali / a potym na Gorze Kalwaryey / przy obecności ludu wszystkicho / żeby go wkrzyżowali : a iako śwaty iego miedzy sie podzielił / y na suknią iego nie syta / komu sie miała dostać / los rzucili.

Dziękczyn

Dziełczynienie.

Dziękujemy Panu / iż dla nas
chciał być z łaski zwolecon / żeby
nas odzieniem nieśmiertelności
przyodział / y dwoiakim ubiorem
chwał / to jest / dusze y ciała / przy-
ozdobit.

Zawstyżenie.

Wstydaymy się / patrząc na du-
chowną nagłość dusze naszej /
która sama od siebie żadnego ubio-
ru nie ma / oprócz starych y podar-
tych grzechow naszych łachmanin /
w których żaden na gody oblubień-
ca niebieskiego nie będzie przypu-
szone.

Prośba.

Prośmy Pana / żeby nas z stare-
go Adama / y obyczajow jego
ziupit / a nowym / y cnotami jego
nas przyobłokił : żeby będąc łaską
jedyną

iedynego syna iego przyozdobieni.
moglibysmy od niego za swoje być
przyznani.

Ofiara.

Ofiaruemy Bogu Oycu iedno-
rodzonego Syna iego / obna-
żonego / y na krzyżu dla nas przy-
bitego / żeby przez nagość iego przy-
obleł nas siata łaski swojej. Was
też samych iemu ofiaruemy być go-
towe / nie tylko na obnażenie / ale
y na wkrzyżowanie y na śmierć dla
czci y chwały iego / naśladować w
tym namilszego syna iego Pana na-
szego.

KIEDY IVZ DLA SPA-
nia na łozu się położymy.

Ćwiczenie LXI.

Psalm: 6. Bede omywał na kła-
zda noc łozko moje / łzami moimi
bede polewał pościel swoje.

Iob 17. W ciemnościach vsta-
tem lozko moje.

Isa: 28. Swazylo sie loze / tak iz
drugi spadnie.

Psal. 131. Jesli wstapie ná loze
poslania mego. Jesli przypuszcze
sen ná oczy moje / y drzymanie ná
powieci moje / y odpoczynek ná
skronie moje / až nayde mieysce Pa-
nu / przybytek Bogu Jakob.

Dważanie.

VWażmy / iáko zálofne y twára
de loze bylo krzyz / ná ktorym
rościagneli y przybili P. Jezusa /
gdyz ciálo iego bolesci y ran pelne
bylo. Przywiedzmy tež sobie ná pá-
mieć / že tež my mamy być poloze-
ni w grobie / w ktorym mamy spáć
snem śmierci / až do dnia wálneho
ciát zmartwychwstania. Przeto
gdy do spánia póściel odkrywá-
my / wspomniemy iáko nam grob

otworzą: a kiedy już na tożko wsta-
piemy/ iako nas w nim położą: a
kiedy się już przyżryjemy/ iako nas
ziemią przyżryją.

Dziełczynienie.

Dzięki oddamy Bogu/ iż nam
dał pościel do spania y odpo-
czynienia/ gdyż on w tym żywocie
nie miał gdzieby głowę skłonił.

Żawstydzienie.

Zawstydzimy się/ uważając/ iako
kosmy niegodni wśelających ta-
korych czasów/ ponieważ dla
złości naszych/ toż ono ogniste/
grzesznym w piekle zgotowane/ za-
służyliśmy.

Prośba.

Zadać mamy od Pana/ żeby z du-
še naszej tożko namiekceyše spra-
wił/ na którymby sam odpoczywać
raczył: żeby też y tego pozwolił/

aby

aby duša naša ná tonie iego odpoczywała: A żeby też dobrą śmierć nam dal/ żebyśmy byli z liczby tych ktorzy w Pánie vmieráią.

Osiára.

Osiárujemy Bogu Oycu / Syná iego ná okrutnym drzewie krzyżowym rościagnionego / ná ktorým snem śmierci záśnát / żeby nas od snu grzechow nášych obudził / á żywot nieśmiertelny nam dárowat.

W TEN CZAS NIZ ZAFNIEMY,

Cwiczenie LXII.

Leuit. 26. Jesli w przykazaniách moich chodźcie będziecie / á mándasy moje zachowacie / y wypelnicie / będziecie spáć / á nie będzie ktoby przestrášyt.

Cant. 5. Ja spie / á serce moje czuie.

I. Thess: 5. Nie jesteśmy nocy ani ciemności synowie: a tak nie spimy iako inni / ale czuymy / y bądźmy trzeźwomi.

I. b 7. Jeśli zaśnie / rzeke: kiedyż wstane.

Psal: 4. W pokoju pospolu będzie spał y odpoczywał.

Ważanie.

VWażmy strasliwą one godzinę / kiedy świece w ręku trzymając / y na łożu leżąc / śmierci czekać będziemy. Wważymy też / iako sroga była ona noc zbawicielowi naszemu / kiedy w mece żołnierze / o wszystkich noc / żadnego mu odpoczynku nie dali / ale go ustawicznie rozlicznie dręczyli.

Dziękczynienie.

Dziękujemy P. Bogu / że nam ten czas do odpoczynienia dał. A iż też pości na ziemi żył / często

Proć

króć za nas na modlitwie/ ciele no-
cy trawil.

Závstydzenie.

Wstydaymy sie/ vvažáiac/ iá-
ko smy často bespiecznie spá-
li/ w grzechu smiertelnym ležac/ á-
tak wielkiego niebespieczeństwa
smy sie nielekali/ abowiem kiedy-
by byl na ten czas Pan Bóg dal
moc šatanovi/ żeby nas vdušil/
iako smy byli zaslužyli/ alicby sie
my byli až w piekle ocēnili.

Prožba.

Prošmy Pána/ żeby nie dopu-
šczal dušy našej širem smierci
zasypiac/ ale żeby vštávicznie pře-
čív zdraďom nepřiváciť s'voich
cizíá/ by šnadž sie kiedy nie chlubi-
li/ iž přecivěť mey přemogli.—

Ošara.

Ošárnymy Bogu Oycu šen on
štorego dla nas Chryštus Pan
na krzy-

na krzyżu wmarły / y w grobie leżąc
do trzeciego dnia żył: żeby dla
onego / sen nasz / ku chwale Bożie
go mając swego przyjąć raczył.

KIEDY W NOCY OC-
kniemy.

Cwiczenie LIII.

Ktorzy Pana Boga nadewszystko
z sercem miłują / ciężko to
znoszą / kiedy długo w pamięci Pa-
na Boga mieć nie mogą: Alż gdy
człowiek spi / pamięci tej nie ma:
zwykli takowi / żeby tej mizerii
zabiegli / albo na bardzo małym śnie
przeszli / albo tak spią żeby często
ocucali: dla czego Aniołowi stro-
żowi się polecają / aby ich pilno
pominali / żeby na oycę swego na-
tęskawszego / który nie śpi ani drzy-
mie / ale swoją oycowską opatrz-
nością / nad ich strażą zawsze czu-
je / często wspomnieli. Aby

wszyscy

roszyscy / ktorzy Panu Bogu ze ro-
 bystkiego serca służyć pragną / czy-
 nieć mieli. Zeby tedy mieli / w czym
 by sie tym czasem ćwiczyli / osobne
 sie im ćwiczenie położy.

Can: 3. Na łóżku moim w nocy
 szukałam tego ktorogo miluje duszą
 moją.

Psal. 118. Pamiętałem w no-
 cy na miętwoie / y strzegłem za-
 konu twego.

Matth: 25. W pułnocy zstało sie
 wołanie / oto obłubieniec idzie / wy-
 mierzcie przeciwko temu.

Psal: 16. Spróbowałeś serca
 mego / y nawiedziłeś w nocy.

Psal: 138. Wloc oświecenie mo-
 ie / w rozkoszach moich.

Uważanie.

Uważamy / iako ilekroć sen Pa-
 na Jezusow przerwany był /
 dla zbytniego wciśku onego y my-
 śli o sta-

śli ręk. wiecznych / w których o zbawieniu naszym troskliwym był. Abowiem i sli pragnienie y staranie o rzeczy doczesne / w ludziach rozlicznych pracy myśli jest przyczyna: iako daleko więcej w Panu naszym iako takowychże myśli przyczyna była żądza palająca zbawienia naszego / czego daleko goręcej pragnę / a mżli żaden takomy bogactwo

Dziękczynienie.

Podziękujemy Panu / iż nas spiaszych strzedz raczył.

Zawstydzenie.

Zawstydzimy się. wrażając iako głęboki sen był serca naszego / ponieważ przez długi czas nie wspomnieliśmy na P. Boga. Ba iż y przez wiele lat ze jnu grzechowego / w którymśmy po grzebieniu byli / nie ocaliliśmy.

Prośba.

Żąday

Zodaymy od Pána / w nim zaś-
 niienia głębokiego / żeby weń
 będąc przeniesieni / wśrystrichesiny
 rzeczy ziemskich / y nas samych zaś-
 pamietali / a będąc wmarli świa-
 tu y miłości wiaśniey / żebyśmy i-
 mu samemu żyli.

Ofiara.

Ofiarujemy Bogu serce naše /
 żeby w nim odpoczywał y tam
 głowę swoję nasświetła słom /
 bez boiaźni korony ciernioroey /
 ktorą głowā iego iest wkorono-
 wana : y owszem żadaiąc / aby ona
 serce naše / wżalenia y miłości ra-
 nami skwawila.

CWICZENIA NIEKTO-
 re, kázdey godzinie dzien-
 ney ábo nocney służące.

Cwiczenie LIV.

Act. 17. Wie daleko jest Bog
nasz od każdego z nas / abowiem
w nim żywiemy / ruszamy się / y le-
ścimy.

Sap. 11. Jakkoby co mogło trwać
kiedybys był niechciał? abo co by
mogło być zachowano czego byś
ty nie mianował?

Ważanie.

Ważmy / iż Pan Bog dał nam
bytność żywot / y my daleko
wiecej do niego należemy / a ma-
żli promień słoneczny do słońca /
ponieważ tak śmy zawisli na nim :
iż iesliby nas opuścił / w niwecz-
byśmy się obrócili / tak śmy są z nie-
szczego stworzeni.

Dziękczynienie.

Dzięk śmy powinni Bogu za to
dobrodziejstwo / którym nas wsta-
wicznie obdarza.

Śawstydzenie.

W Stydymy sie przed Boskim
maiestatem iego / wważając
nierodzeczność y medbalstwo na-
sze / z iaka służemy P. Bogu / Który
nam ustawicznie dobre czyni.

Prośba.

Zodajmy od Pana / żeby na nas
oczyna miłosierdzia swego pa-
trzał / iż iako przez iego miłosier-
dzie / iestestwo y żywot mamy: Tak
żeby przez onos / maiestatorowi iego
rodzeczni y przyjemniśmy sie zstać
mogli.

Ofiara.

Ofiarujemy Panu naszemu / by-
tność abo iestestwo / żywot / y
wszystko cośmy sa / y co mamy / że-
by sie to wszystko na posługę iego
wydalo / gdyż wszystko iest iego.

DRUGIE CWICZE-
nie LXV.

Psal. 29. Panie wywiodieś z piekła duszę moją: wybawiłeś mnie od zstępniących do dołu.

Psal. 85. Wyznawaciel będzie Panie Bóg mój ze wszystkich serca mego / a będzie wysławiał imię twoje na wieki: bo miłosierdzie twoje wielkie jest nademną / y wyrwałeś duszę moją z niższego piekła.

Psal. 93. Jedno że mnie Pan wspomógł / miałoby była dusza moja nie mieszkała w piekle.

Ważanie.

Ważmy / iż prawie iakoby na wszelki moment Pan Bóg nas od piekła wybawia: abowiem kiedyby nas woli nieprzyjacielskiej po dał / na wszelkie mgnienie oka moglibysmy zgrzeszyć / a dla grzechow sprawiedliwie do piekła być wtrąceni.

Dziełczynienie.

Dzieł

Dziękujemy P. Bogu ze wszystkie
tego serca / za tak znanie do-
brodziejstwo.

Świstydzienie.

ZSwistydzimy się / wrażając na-
tury naszej skłonność do złego /
która nas zawsze od dobrego od-
ciąga / a do złego pobudza.

Prośba.

Prośmy Pana / żeby nas nie opu-
ścił / ponieważ wielką naszą po-
trzebę widzi / iż dusze nasze tego o-
bronę y pomocy potrzebują. A mo-
wimy z Prorokiem: rozdarli na mie-
geby swoje / mówiąc: Ehey ehey /
ogladajcie oczy nasze: Widziałeś
Panie nie milcz. Panie nie odchodz
odemnie.

Oświata.

Oświatujemy Panu wszystkie do-
bre żodze / myśli święte spra-
wiedliwych którzy są na ziemi: y

wszystko dobre / co na chwałę maia-
statu Bożego po wszystkim świecie
się dzieie. Także też wystawia-
mie to / którym dusze błogostawio-
nych w niebie onego zároveň wiel-
bią.

TRZECIE CWICZE- nie, LXVI.

Iob 13. Strzegłeś wszystkich ście-
żek moich / y śladom nog moich
przypatrowałeś się.

Psal. 118. Wszystkie drogi mo-
je przed oblicznością twoją Panie.

Psal. 43. Pan Bog wie skryto-
ści serca.

Dważanie.

VWażmy / iako oczy Pańskie w-
stawić nad nami są otwar-
te: a nie tylko wszystko co czynimy
y mówimy / ale też co myślimy /
widzi.

Dziękczyn

Dziełczynienie.

Dziękujemy p. Bogu / ktory nas
tak aż do tad cierpliwie y laską
wie znośił / gdyż my tak wiele zło-
ści przed oczyma iego maieřtatu
popetnilifmy.

Zawstydzienie.

Zawstydzmy ſie / wważaiac be-
ſpieczność y niewſtydliwość
naſę / iż przed oczyma Bożemi k-
to ry pożyżrawſzy na ziennie / uczyni je-
zadrzy / grzeſzyćieřmy ſinieli.

Proſba.

Proſmy Pána Boga / aby nam
ſnażność wnetrzną y zwierzh-
na dać raczył / żebyřmy przed oczy-
ma Boſkiego maieřtatu iego / k-
re czyřtość roſelato milnio a roſe-
lato złoſcię ſie bzydzo / godnie ob-
cowali.

Ofiara.

b s

Ofiara

O Siarujemy Panu serce nasze /
aby go oczyścić y poświęcić
raczył : a żeby nas lud swój wedle
serca swego poczynił.

O CNOCE WIARY, Cwiczenie LXVII.

Rom. 1 Sprawiedliwy z wiary
żywie.

Ephes. 6. We wszystkich biorąc
tarczę wiary / ktorąbyście mogli
wszystkie strzały ogniste złośliwego
go zgasić.

1. Ioan. 5. To jest zwycięstwo
które zwycięża świat / wiara naszą.

Heb. 11. Bez wiary niepodobna
podość się Panu Bogu.

Luc. 17. Panie przymnoż nam
wiary.

Oważanie.

Vważmy / iako terzeczy są perow-
ne / ktore przez wiare wierzy-
my / po-

my/ ponieważ na obiarowieniu Bo-
żym polegają. Bog zaś jest pier-
wszą y wieczną prawdą / która ani
omilona być / ani omylić może.
Pierwey niebo/ ziemią/ y wszystek
świat przeminie / a niżliby jeden
punkt albo kryształ jedna / z tych rze-
czy które Bog obiarował/ nie miała
być wypełniona.

Dzięczynyienie.

Dziękujemy Panu: że nam ob-
darował wysokiemi tajemnicami wiary
naszey/ y udzielił nam część skrytych
rad swoich / a iż nie iako z sługa-
mi/ ale iako z przyjaciółmi/ obcho-
dzi się z nami.

Śawstydzenie.

Zawstydzimy się/ uważając iako-
śmy prożniutego doradę wiare
na duszy mieli/ żniąc iakoby Boga
nie było/ y sprawami/ mandatom
iego zgola przeciwnymi onego się
zapierając.

Pro-

Prośba.

Prośmy p. Boga/ żeby nas w
wierze potwierdził/ y oney w
nas ostatecznie przymnażał: a je-
by to sprawić raczył/ iakoby wiara
w nas proznująca nie była.

Osiara.

Osiarujemy Pánu rozum náš/
iemu ná wšem poddany/
tu wierzeniu wśystkiego/ czego
wiara wczy/ bez szukania wywo-
dow.

O CNOCIE NADZIEI,
Ćwiczenie LXVIII.

Rom. 5. A nadzieia nie pohań-
bia.

Rom. 8. Władzieia iest esmy zbá-
wieni.

Psal. 70. Pánie/ nadzieio moia/
od młodości moiej.

Psal. 30. W tobiem Pánie ná-
dzieie miał/ niech nie bede pohań-
bion ná wieki.

Wra.

Dważanie.

V Ważmy / iako bezpieczna iest nadzieia Chrześcianaſka / po nieważ na Boſkich obietnicach polega / ktory nawiernieyſzy iest / za przec siebie ſamego nie moze. A tak iako to nie moze być / żeby Bog wſtać miał / tak też być nie moze / żeby ſłowa iego rzeczą ſamą wyko-
nane być nie miały.

Dzięczynienie.

Dziękujemy Pánu / iż nam obie-
cał dobra nie wypowiedziane /
wiecznego błogostawieństwa: a że-
bysmy ſie ich ſpodziewáli / roſtázur-
ie: dziękujemy też iemu / za dżiwno-
pomoc / ktorey nam / żebysmy do-
rych dobr przysć mogli / dobáie /
kiedy iednorodzonego Syna ſwo-
go / ludzkim ciałem odzianego / y
dla zbawienia náſzego zabitego / ze

ropylt.

wszystkimi zasługami tego / nam
darować racyli.

Zawstydzenie.

Wstydzimy się / iż serce nasze /
do marnych y omylnych / ży-
wota doczesnego dobr / zbyt nie
przylgnione być widzimy / cho-
ciayże się prawdziwych y wiecz-
nych dobr / które w drugim żywo-
cie mają nam być oddane / spodzie-
wamy.

Prośba.

Prośmy Pana / żeby w duszach
naszych wzbudził nadzieję / aby-
śmy wszystkie rzeczy świata tego /
za podłe y nieczyste poczytali / y o-
nym gardzili : a żebyśmy wszystkie
prace y przeciwności / które nam w
tym żywocie przypaść mogą / zo-
choć przynowali.

Ościara.

Ościaruy

O Siarumy wola naše P. Bo-
gu/ predka ná wšystko co ro-
staje/ y iako roste/ vsnosť máiac
tylko w słowach iego/ bez żadnego
inšego zadátku požádania.

O MIŁOSCI BOZEY.

Cwiczenie LXIX.

Psal. 17. Bedy cie miłował
Panie/ mocy moia: Pan twierdza
moia/ y ucieczka moia/ y wybawie-
ciel moy.

Psal. 72. Coż ia mam w nie-
bie/ abo czegośm chciał ná ziemi o-
procz ciebie? wstalo ciało moje y
serce moje/ Boże serca mego/ y cze-
ści moia Boże/ ná wieki.

1. Cor. 13. Jeśli miłości nie be-
de miał/ nicem nie jest/ nic mi nie
pomůže.

1. Ioan. 4. Bog jest miłość/ á-
kto mieszka w miłości/ w Bogu
mieszka/ a Bog w nim.

Dważanie.

Vważmy/ iako nie skończone do-
bro jest Bog / y iako jest go-
dzien żeby był od wszystkich mito-
wan / : Proregobysmy iako naba-
żey miłowali / iednak on wielkhey
miłości jest godzien.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu Bogu / iż nie-
tylko nam pozwala / ale też ro-
stępuje / żebyśmy go miłowali : cho-
ć iayże miłość naszą nic nie waży :
Dziękujemy też temu / iż się zstai-
łarbem / błogostawieństwem / y
wszystkim dobrym naszym / żebyśmy
nikim innym / iedno w nim samy /
serce y miłość naszą pokładali.

Zawstyżenie.

Wstyżać się mamy / iżemy tāt-
oziemli w miłości dobra tego
go nie skończonego : ażemy tāt-
bez ro-

bezrozumni / iż serce y rece ku obra-
zie iego obracamy.

Proźbá.

Prośmy Pána / żeby nas Bożką
miłością swoją zapalił / żeby-
śmy w żadney rzeczy / iedno w nim
śmym odpoczywali / a nigdy od
miłości y wychwalania iego nie w-
stawali: Żądać też mamy / aby był
od wszystkich chwalon / miłowan /
y wola iego we wszystkich się wy-
pełniła / k temu mamy żałować ze
wszystkiego serca / iż od inych bywa
obrażon.

Ofiára.

Ofiarujemy Panu Bogu wola
y wszystko serce nasze / żeby te-
tak przez miłość w sie przemienił /
żeby wszystkich rzeczy ziemskich za-
pamiętarosy / w nim się zanurzy-
to. Ofiarujemy też iemu one nas-
goretską miłość / ktorą go Serafi-

nowie

nowie miłują / żadać także gorą-
co / y oroszemby można rzecz / dale-
ko gorecey p. Boga miłować.

O MIŁOSCI BLI- źniego.

Cwiczenie LXX.

Ioan. 15. To iest przykładanie
moie / abyście sie społecznie miłowa-
li / iakom ja was umiłował.

1. Ioan. 4. Jesliby kto rzekł iż
miłuię Boga / a brata by swego nie
nawidział / kłamcą iest.

1. Ioan. 3. My wiemy iżesmy
przeniesieni z śmierci do żywota / iż
miłuiemy bracia / kto nie miłuię /
trwa w śmierci.

Dważanie.

VWażmy / iako surowie przyka-
zuie nam Bog miłość bliźnie-
go: stad tedy dochodziemy iako
sie mu podoba ta miłość: a iako
sie też

sie też nie podobają nienawiści y
nie przytazni: ponieważ zakazuje/
żebyśmy do ołtarza nie przystapo-
wali/ azbyśmy się pierwey z bracia
pojednali.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu Bogu za rosy-
stkie dobrodzieystwa/ ktore bli-
żnim naszym wyrządza/ y za rosy-
stkie dary ktorych im używa/ wes-
ląc się z nich/ iako z naszych wlas-
nych: y pragnąc tego aby ie Pan
Bog w nich zachował/ y pomna-
żał.

Zawstydzenie.

Zawstydzimy się przed Panem/
wważając/ iako często od tey mi-
łości bliźniego/ ktora nam przyka-
zał/ odstępować/ chociayże
tak srogim mandatem/ miłości
bliźniego gwałcić zakazał.

Prozba.

Prosimy

Prośmy Pana / żeby nam raczył
 dać miłość doskonałą bliźnie-
 go / ktorabyśmy przeciw nim poka-
 zowali. Mamy tedy prosić P. Bo-
 ga / żeby wszystkie potrzeby / tak cie-
 lesne / iako y duchowne / każdego
 osobna / opatrzyć raczył: żadaiąc
 zbawienia y wszelkiego dobra wszy-
 tkim / nie wyłączaiąc nawzgarda
 nieyszego y namizernieyszego / który
 może być na świecie: odpuszczaąc
 im wszelką obrazę / jeśli nas w czym
 obrazili. Naostatet / odpuszczenia
 żadać mamy od Boga / jeśliśmy ie
 w czym obrazili albo zgorzeli / zmo-
 cnym postanowieniem dosyćczy-
 nienia onym / iako potrzeba będzie
 wskazywała.

Osiara.

Osiaruemy nas Bogu / na czy-
 nienie cokolwiek możemy / w
 ratowaniu potrzeb bliźnich / pra-
 gnąc wszystkich ratować: A ow-

heim

sem / iesliby tego była potrzeba /
zdrowie za ich zbawienie położyć /
iako Pan Jezus dla nas swoje po-
łożył.

O POKORZE, Cwiczenie LXXI.

1. Petr. 2. Unizaycie się pod mocą
cnoty Bożą.

Matth. 11. Uczcie się odemnie /
iż cichy iestem y pokornego sercá.

Matth. 23. Kto się uniza będzie
wyróżyson / a kto się wyróżył bez
dziej unizon.

Dważanie.

V Waiiny / iako się podoba Bo-
gu ta cnota / ponieważ osobli-
wym obyczajem tej cnoty / y słowy
y przykładem / muszę być chciał.
K temu / iako wtajemniczyć przystoi czło-
wiekowi ta cnota / adyż nic in-
go nie jest / iedno pych a popioł.
Z iesli pilniey weyżrzym / goła nic /
y iakaś

y iaką przepaść grzechow y nies
doskonałości. *Eccl. 10.*

Dzięczynienie.

Dzięki oddamy Panu / za prze-
dziwny przykład pokory / któ-
ry w mece swojej nam pokazał /
kiedy on / który był istotna niewin-
ność / iako zloczyńca na śmierć po-
stępiony być chciał / y który był ch-
wałą świętych / pod Barabbasą
był poniżony: a który był wszelkiej
czci godny / nażelżyrośa śmiercią
był zamordowan.

Żawstydzienie.

Wstydem się pokrywamy / w-
ważając głupia pychę naszą /
iż gdy zerósład iestestmy ocozeni w-
iela przyczyn / które nas do nagle-
bszego wniżenia naszego / y aż do
przepaści podłości naszej spuścić
miały / przedsię iednak pyśniliśmy:
y dla tego Bogu y ludziom brzyd-

cy iestefiny: Abowiem iako pismo
mowi: Omerzła iest pycha przed
Bogiem y przed ludzmi.

Prozba.

PROŚMY PANA / aby nam praw-
dziwa pokore dać raczył / żeby-
śmy nas samych znając ktoś my-
śla / przed iego maiestatem iako nas
niżey sie kładli.

Ościara.

OŚIARUJMY SIĘ NA WŚELKIE poni-
żenie y wzgardę świata: a zna-
jąc że to nam włafnie należy / y ja-
dnego mieysca niemaś / ani onego
ktore Lucyper ma w piekle / ktoreś
by naszej pokorze nie było nazbyt
wysokie.

O VBOSTWIE DVCHO-
wnym,

Cwiczenie LXXX.

Matth. 5. Błogosławieni vbo-

dzi dusi

dsy duchem / bo ich jest królestwo
niebieskie.

Psal. 9. Nie do końca będzie za-
pomniany ubogi / ciępliwość ubo-
gich nie zgśnie do końca.

Psal. 10. Będzie ubogich wysłu-
chał Pan. (będzie się

Psal. 21. Będzie iedli ubodzy y nasy-
cać.

Ważanie.

Ważmy iako się ta cnota Pa-
nu Bogu podoba / pomierzą-
pięćsiem miejscem ią między blo-
gosławieństwem po czcił / y on sam
nad nie / w żywocie swoim ią barzo
umiałował: y tak się w meym za-
chwał / że się z miarą w obłapie-
niu narodzie / żyć y umrzeć chciał.

Dziękczynienie.

Dzięk oddajmy Panu / iż gdy
on z siebie będąc najbogat-
szy / dla nas ubogim być chciał: tak
dla tego / żeby ubóstwo nasze zbo-
gacił.

gacił/ iako też żeby nas nauczył iako jest wielka waga tey cnoty / ktora iz serce czlowieczne od rzeczy stworzonych odciąga / y w wszystkie bogactwa skazitelne pomiata / Bożkim dziedzicem czyni / gdyż sie on zapląta y dziedzictwem vbogich w duchu postanowił.

Żawstydzenie.

Zawstydzić sie musimy / wważając / iako serce nasze / do plusgastwa dobr skazitelnych / tego żywota mizernego przylnęło : tak iz dla tego / samego Boga / ktory jest skarbem nieofścawianym / postradać sie nie obawiamy.

Prośba.

Prośmy pokornie Pána / żeby nam te nabogatsza cnote vbogstwa duchownego / ktora słachci dzierżawce swoje / ktorzy skarb swoy w samym Bogu kładą / y w

nam się nad wszystko Kochać / dając
rować raczył.

Ofiara.

O Siarujemy się P. Bogu / dla
miłości jego / y tej cnoty ieniu
naprzycimney / na wskazywanie ob-
ciążenie wszystkich poćciech od stwo-
rzenia pochodzących / y wszystkich
owpęci roztoksy podeptanie / mo-
wiąc z eblubienicą: Miły mój
mnie / a ja ieniu.

O POSLVSZENSTWIE, Cwiczenie LXXXIII.

Phil. 4. Pan nasz Jezus Chry-
stus ofiał się posłusznym aż do śmierci / a śmierci krzyżowej.

Thom. 15. Serce spracowane
go rozumieła posłuszeństwo.

Thom. 21. Niez posłusny będzie
mówił zwycięstwo.

1. Petr. 1. Oczyszczyć duszę
naszą / ofiarą czystości.

Przed

Uważanie.

Uważmy / iako sprawiedliwa
 jest / żebyśmy byli posłuszni Bo
 gu y wszystkim / ktorym on chce że
 byśmy posłuszni byli: Abowiem ie
 sli syn Bocy / poddany Krolowi /
 sluga Panu / powinien posłuszeń
 stwo: daleko wiecey my Bogu / w
 ktorym wszystkim te / y wiele innych
 tytulow sie zawiera. Ponieważ
 Bog / Ociec / Krol / y Pan nasz
 jest / przeto powinno mu jest po
 słuszeństwo nieskończone / y wiec
 a niżli od stworzenia może temu być
 oddane.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu za dżiwne
 przykłady / ktore nam w tey
 cności pokazać raczył / będąc
 posłusny Bogu Bocy aż do śm
 ierci trzysowey; ale też poddając
 sie naszemu Pannie Matce swo

iey / y oblubieńcowi iej Jozephowi. A w mece swoiey sędziom niesprawiedliwym / y slugom ich złośliwym.

Śawstydzienie.

Wstydamy sie / wważając kr. nabrość y nieposłuszeństwo nasze / kiedyśmy sie hárdzie przeciwstárzym / y przeciw Bogu podnosiłi / gdysmy sie go sprawami naszymi zapierali / a postanowiofsy Bálwaná własney wolei naszej / oney samey posłusznismy byli.

Proźba.

Prośmy Páná / aby nam dał prawdziwe y doskonałe posłuszeństwo / żebyśmy nietylko przykazania ie^o ale też y rádam y náctnieniam iego / posłuszni byli : A żebyśmy mu we wfyskim poddanymi sie stáwili / bez żadnego sprzeciwiania y ociągania. Dla niego też żeby-

śmy

sinym doskonałym posłuszeństwem starszym naszym oddawali/ bez żadnych replik/ albo wymówek/ czyniąc to co kaza/ nie tylko czynkiem/ ale też wolą wesolą/ y rozsądkiem pokornym.

Ofiara.

Ofiarujemy Bogu wolą naszą/ zostawiając ją w rękę jego/ żeby w żadnej rzeczy wykonać tego nie mogła czego chce/ ale co się ma iestatorowi Bożiemu podobać: albo woiem wola jego iest/ linia albo prawidło roszkietey prostości/ sprawiedliwości/ y światobliwości/ przeto godna iest/ żeby we wszystkich napelniona była.

O CIERPLIWOSCI.

Cwiczenie LXXIV.

Luc. 21. W cierpliwości waszej osiągniecie dusze wasze.

Psal. 9. Cierpliwosć ubogich
nie zaginie na wieki.

Prou. 19. Ciężka meża po cier-
pliwosći bywa doznana.

Psal. 70. Zbawiem tyś iest
cierpliwosć moia Panie.

Ważanie.

VWażmy dostojność tey cnoty/
ponieważ przez nie dusza bywa
otrzymána: ktora / nie cierpliw
práwie na wszelką godzinę traci:
częścią dla niecierpliwosći / nie
nawisći / gniewu / rankeu / albo
sierdżia / y wnetrznego nie poło-
żia / częścią też dla wielu inych oka-
zy / ktore w tym mizernym żywo-
cie / práwie na wszelki moment przy-
pada / między ktorem zaledwie
być może / żebyśmy sie bez obrazy
Bożey zachować mogli / iesli sie
tarczą cierpliwosći nie pokryjemy.

Dziełczynienie.

Dzieł

Dzieki oddáymy Pánu / za nadod-
 jonalše przykłady cierpliwos-
 ści / ktora przez wszystkie breg żywo-
 tá swego / ale osobliwie czasu me-
 ki swojej nam pokazać raczył: a-
 bowiem gdy mu ziorzeczone / nie
 oddawał ziorzeczeństwem / ani za-
 onego słowa obrazliwego z wst-
 swoich nie wypuścił: Kiedy fa-
 lšywe świadectwa nań kládžiono /
 nie wymawiał się: Kiedy niespra-
 wiedliwie draczon był / kátom o-
 nym nie groził: ale iáżo Baráncę
 ichy / w onych mekách wst swoich
 nie otworzył / y oroszem za te co go
 zabuáli / Bogu Wycu się modlił.

Żawstydzenie.

Wstydaymy się wważając / iá-
 ko mało w nas cierpliwosći /
 poniewáz częstokroć za barzo mar-
 na rzecz turbujemy się / y pokoy-
 duše naszey tracimy: A ten jest

wielce bogaty skarb / y tożko Boże /
na którym on w sercach naszych od
poczywa.

Prośba.

Prośmy Pana / żeby nam te swo-
je cnoty cierpliwości dāro-
wał / żebyśmy nie tylko cierpliwie /
wszelką przeciwność od niego nam
poślana / ale też i jakiekolwiek prze-
śladowanie / wzgardę / fałszywe
świādectwo / y krzywdy / skąd kol-
wiek na nas przychodzące / bez za-
dnego niecierpliwości znaku / ser-
cem wesółym znosili / samey obra-
zy Bożej żałując / a z serca tych co
nas obrażają / milując / y za nie się
modląc.

Ofiara.

Ofiaruemy się Panu / na znosze-
niu / dla miłości jego / wszel-
kiej przeciwności / prześladowania
y wzgardy : a kielich który on dla

nas pił / my też pragnimy dla miło-
ści iego wypić.

O CZYSTOSCI, Cwiczenie LXXV.

Eccli. 26. Niemáš wagi ktora-
by godná była duše wstrzymieźli-
wey.

1. Tim. 5. Samego siebie czy-
stym zachoway.

Luc. 12. Wiech biodra wasze
bada przepasane.

Gal. 5. A owoc ducha iest / w-
strzymieźliwość / czystość.

Owazanie.

VWażmy / iako śliczna y słáche-
tna iest cnota czystości / ktora
nas Aniołom Bożym podobne
czyni. A przeciwnym obyczajem /
iako podła y sprosna iest wada nie-
czystości / gdyż nas bestyami podo-
bne czyni.

Dziełczynienie.

Dziełować mamy Pánu/ za przy-
 elady/ ktore nam w tey cnocie
 pokazał/ tak sam w sobie/ iako y
 w tym/ że Panne/ Matkę sobie o-
 brał/ ktora ráczey chciał/ żeby ná-
 porzadek przyrodzony poczeła y
 porodziła: a niżli dopuścić/ żeby
 światle iey pamiętko zygwalcone
 być miało.

Zawstydzenie.

Zawstydzić się musimy/ iż od
 tey cnoty/ tak wczynkiem/ iako
 niecudnymi myślami y żądani-
 częstosmy wstepowali.

Prośba.

Prośmy Páná/ żeby nas ná ciele
 y ná duszy doskonałe czystemi w-
 czynił/ a żeby nie cierpiał w nas
 namnieyszey myśli nieczystoy dłu-
 żej przebywać.

Ofiara.

Ofiara.

Ofiarujemy nas Panu Bogu /
ze wszelką pokorą go żądając
z Prorokiem Dawidem / aby wypa-
lił nerkę y serce nasze ogniem Ducha
ś. żeby całe od wszelkiej nieczys-
tości y złej pożądliwości wolni-
śmy zostali: iako złoto / które siedm
kroć przez ogień przechodzi / żeby-
śmy czyszczeni będąc / Bogu / który na-
czystszym duchem jest / godnie słu-
żyć mogli.

O WSTRZYMIEZLI-
wosci.

Cwiczenie LXXVI.

Luc. 21. Wlekcie się na pieczy /
aby kiedy nie były obciążone serca
wasze obżarstwem y opilstwem.

1. Thess. 5. Wy którzyśmy są sy-
nowie Boży / trzeźwieniu bądźmy.

Eccli. 37. Kto mierny jest przy-
czyni żywota.

Dważanie.

Ważmy / iako potrzebna y za-
cna jest ta cnota / ponieważ jest
matką czystości / towarzyską mo-
dlitwy / iedyno przygotowanie do
wprośnienia czego żądamy od Pana
Boga: aż na ostatek / jest dusze y
ciała zdrowie.

Dziękczynienie.

Dziękuyemy Panu za przykłady /
które przez wszystkich żywot swooy
tey cnoty nam pokazywał / osobli-
wie przez one czterdzieści dni / iako
na puszczy pościł.

Zawstydzienie.

Wstydzimy się / iż od tey cnoty
do tad częstokroć / á co dzień
wiecey á wiecey wstąiemy / będąc
własną namietnością zwyciężeni /
ktora gdy raz zwyciężemy / potym
dwadzieścia kroć od niej zwycię-
żać się dopuszczamy.

Prozba.

Proźba

Prośmy Pána / żeby nam te cno-
te dąrował / z ktora nie tylkoby-
smy wszystkie wynalaski roskoſy ro-
zgąrdzili / y roſelkiego zbytku w ie-
dzy y w pićiu ſie wyſtrzegali / ale
też żebyśmy poſt y oſtrość żywota
miłowali / Przyjuiąc ciało ſwoie z
namietnościami y pożądlivościami
iego.

Ofiara.

Ofiaruemy ſie Pánu / odſtepu-
jąc dla miłości iego roſelkich
cieleſnych roskoſy / ani wiecey po-
żądając / ieno co proſtey potrzebie
ciała ſłuży : y tych też potrzebnych
rzeczy odiecie / ilekroć maieſtatorowi
iego będzie ſie podobáło / chętnie
znofząc.

**NA WZBVDZENIE GO-
rącego ducha w ſluzbie Bo-
zey, y żądze poſtępku.**

Cwiczenie LXXVII.

Eccle. 7. Kto się Boga boi nie
niezaniedbawa.

Jere. 48. Przeklęty który czyni
sprawę państwa zbrodnicze.

Rom. 12. Duchem palący
Panu służący.

Apo. 3. Jżeś letni / ani zimny / ani
gorący / pocznę cię wyrzucić z wy-
mordch.

1. Cor. 15. A tak bracia moi mi-
li / bądźcie stateczni a nieporuże-
ni / obciążać w robocie pańskiej za-
rośce: wiedząc iż praca wasza nie
jest próżna w Panu.

Dważanie.

VWażmy / czego Pan Bog go-
dzien / y cochmy mu powinni /
przeto / iako sprosina rzecz jest / y
przeciw rozumowi / żebyśmy także
mu Panu niedbale służyć mieli / y
z służb jego cokolwiek wpuszczali.

Dzięk

Dziełczynienie.

Dziełuyimy Pánu / iż chce żeby-
śmy mu służyli / my będąc stwo-
rzenie napodleyffe / y niegodne / któ-
reby się potażać miało przed nim /
abo sługa tego być nazwane.

Zawstydzenie.

Wstydaymy się przed Pánem
Bogiem medbaistwa nasze-
go w służbie iego / tak dla tego / iż
ledwie co czyniemy / iáko iż to co
czyniemy / ozieble / niedbale / y nie-
dosłownie czyniemy.

Prośba.

Prośmy Páná / żeby nam dał
goracość nabożeństwa / przez
która z serc naszych wypędziłoby-
śmy wśelkie żmno / y wśelkie prze-
stody w służbie Bożej przypadá-
jące zwyciężylibysmy / a to cośmy
wczynili zapamiętawşy / do tego co
wprzód / zawśebysmy się wiecey a
wiecey wyciągali.

Ofiara.

O Siarujemy nas Bogu ku służe-
niu iemu / za wspomozieniem
łaski tego / z taką / iako sie rzekło /
gorącością / y z taką / iako iemu ś-
wieci służą.

SPOSOB KROTKI
sluchania Mszey swietey.

Ćwiczenie LXXVIII.

M Jedzy wshystkimi sprawami
w których Chrześcijański czło-
wiek / może y ma sie ćwiczyć / za-
dnego niemając / ani swiatabliwości
go / ani pożyteczniejszego / iako być
tak iako przystoi przy naswietszej
ofierze. Przeto potrzebna rzecz
jest / wziąć naukę iako być przy-
niey / abo iako iey słuchać: tak dla
tego / żeby posługa nasza mająsta-
torowi tego Bóstwu / była przyie-
mniejsza / iako też żeby na duszę naszą

się wzięło

ſe wieſſe pożytki ſtąd wypły-
wały.

Potrzebá tedy wiedzieć / iż w od-
prawianiu Nſzey ſwiętey trzy rze-
czy przednieyſze ſie dzieią / á każda
z nich wiele tajemnic w ſobie za-
myka.

Pierwſza ieſt / iż w niej poſwie-
con bywa chleb y wino / iáko w-
czynił Pan Chryſtus na oſtátecz-
ney wieczerzy / tego teſ poſwiece-
nia moc dal Apoſtołom / y wſhyt-
kim káptłanom porządnie poſtano-
wionym / á mocą tego poſwiece-
nia / chleb przemienia ſie w pra-
dziwe Ciało Jezusa Chryſtusa od-
kupiciela naſzego : á wino w pra-
wodziwą Krew iego : Tak iż potym
poſwieceniu / pod oſobami chleba
y winá prawdziwie / y rzeczywiſcie
zamyka ſie zupełny Chryſtus.

Druga / iż w niej bywa oſiáro-
wane Ciało y Krew Chryſtusa od-
kupicie-

eupiciela naszego / pod osobami
chleba y wina / na ofiarę narodzi-
czneyšą / Bogu Oycu y wŝystkicy
Troycy Przenaświetszey.

Trzeci: / iż kapłan / iako te ofia-
re odprawia / ma Sakramentalnie
ciało y krew zbawicielowo przy-
jąć / ku pożytku y postępkowi du-
še swoiey / iesli z przystoyną dispo-
sicia ten Sakrament przyjmie.

Z tego co sie rzekło / może być
zrozumiano / iako zacna y znamię-
nita iest ta tajemnica / a z iaką pil-
nością / wczciwością / y nabożeń-
stwem Chrześcianin ma być przy-
tey naświetszey ofierze / ponieważ
w niej tak przedziwne tajemnice
sie dzieia: z ktorych owocow / me-
tylko kapłan ktory ją sprawuje / ale
też y wŝyscy / ktorzy z przystoynym
przygotowaniem / y wczciwością
ją przyjmie / uczestnikami sie zsta-
ia. Żeby sie tedy wŝyszeko rzecelney

obiasni

obiasniło. Naprzód / iż przy Mŝey
świetey bywa poświęcone / Ciało
y Krew Chrystusowa / a mocą teo
go poświęcena / istotnie na ołta
rzu obecny iest / tenże Chrystus
Pan : co za wczciwość y nabożeń
stwo / ma być w sercu Chrześciań
skim / ktory słucha abo służy do
Mŝey świetey / y iako wielka zadza
mieć ma / słuchać iey każdy dzień /
metylko tych dni kiedy dla rostkazá
nia Kościelnego iest powinien słu
chać / ale też y innych. A nie iedney
tylko / ale wotela / iesliby mogli. Abo
wiem mówi Pan Chrystus : Bło
gostawione oczy ktore widza / co
wy widzicie / boć wam powiadam
iż wiele Prorokow y Krolow chcia
to widzieć / co wy widzicie / a nie
widzieli. Lecz tenże Pan ktorego
widzieli / y z ktorym towarzyŝcie ży
li Apostołowie / y dla ktorego oczy
ich błogostawione są nazwane /

rzeczy

rzeczywiscie iest przytomny na oł-
 tarzu / na ktorym sie Misa święta
 odprawuie po poświęceniu y oczy-
 wszystkich przytomnych nań pa-
 trza / choć iayże pod osobami chle-
 ba y winą zakrytego. Jesli piel-
 grzymowanie by nadluzsze y na-
 przykrzeysze chetliwiebysmy podie-
 li / kiedybysmy takiego widzenia za-
 żyć mogli / z iakim dziełczynieniem /
 nabożeństwem / y wczciwością ser-
 deczną / człowiek Chrześciański we-
 selić sie ma / ileż toć przy Mŝey S.
 iest / gdzie bez prace / y owosem
 z wielką szczerobliwością y wese-
 lem / pozwalają mu widzieć tego /
 ktorego królowie pragneli / Proro-
 cy przepowiedzieli / sprawiedliwi z
 wielką gorącością oczekawali / te-
 go ktory iest wszystkich świętych
 chwata / w ktorego Aniołowie pa-
 trzyć pragną. Przeto / aczkolwiek
 przez wszystkich czas iako sie ta ofia-
 ra odpra-

rá odprawuie/ z wielką pilnością/
y nabożeństwem zachować sie ma:
iednak w to wiecey ma vsiłować
po poświęceniu/ od te^o mieysca kie
dy káptan naswietża Hostią po
dnośi/ aż do przyiecia Sakramen
tu/ w ten czas tedy wśystek sie ma
wydać na dziełczynienie/ za nie wy
mowne to dobrodzieystwo/ iż ten
miłościwoy Pan/ aczkolwiek praw
dziwie do nieba wstąpił/ iednak
cielesney y prawdziwey swoiey o
becności odiać nam nie chciał/ a
bysiny vperwnieni byli/ o iego mi
łości/ ktorą iako nas miłuię/ a że
bysmy też onego/ y tych rzeczy kto
re dla nas czynił/ y cierpiał na tym
świecie/ nie zapamiętywali. Ma
my też dać pokłon Panu Jezusowi
tu prawdziwie obecnemu/ y wczy
nić ált wiary/ wyznawając tu być
prawdziwie onego/ ktorý dla nas v
márt na krzyżu/ y ktorý teraz na
prawi

prawicy oycowskiej siedzi/ praw-
dziwego Syna Bożego/ iedney y
teyże / Oycem y z Duchem Swie-
tym iſtotę/ maięstatu/ mądrości/
wieczności y mocy Prawdziwego
też człowieka / pŕieczystey Panny
Maryey Syna/ ſprawę ducha S.
po czętego/ zbawiciela y odkupicie-
la naſzego / ktory nadroſpęj krwio-
ſwoiey pŕezłaniem/ y naſwietŕą ſ-
miercia ſwoia nas z rąku ſatan-
ſkich wyrwał/ grzechow odpuszcze-
nie nam zaſłużył/ królestwa niebie-
ſkiego bramy nam otworzył / y to
nam ziednal/ żebyſmy tam wnieść/
y iednegoż z nim błogoſławień-
ſtwa na wieki zażywać y wesełić ſie
mogli.

Przytę/ zaroſtydyć ſie też mamy/
przed Boſkim maięstatem tego/ iż
ſie tak niewdzięcznych wrodziemy/
po wzięciu tak przedziwnych do-
brodziejſtw/ żeſmy tak oſiebli y nie-
dbali

dbali w służbie tego najlepszego y
najczodrobitrofszego Pana / a ktemu
jezuz go iezyc y obrazac śmieli.

Ułaskátek potrzepiwszy sie / tak
wielkim miłosierdziem / sczodro-
biwością / y miłością / ktora tu
pokázme Chrystus Pan / prosimy
od niego grzechow odpuszczenia /
y wszystkich potrzeb naszych / tak
duszych iako y cielesnych opátrze-
nia / także dárow Bozkich y łaski /
przez co byśmy Bogu naszemu do-
skónale służyć / y iemu sie podobac
mogli.

A iż przy Niszy świętey / Ciało y
Krew Chrystusa zbawiciela nasze-
go / Bogu Oycu / y wszystkim Troj-
cy przénaswiatley / za ofiare sie od-
daje / winney dośy / z wielką zaiske-
pnością / nabożeństwem / y wczu-
woscia być przytym przystoi. Gdzie
tez potrzeba wiedzieć / poniewaz
Bóg wszechmogący iest stworzy-
cieli

cieleni y Panem naszym / Ktory te
 bytność / Która nam raz dał / zaro-
 be ią nam zachowowa: Ktory nam
 żywot dał: Ktory nas dobrocią y
 opatrnością swoją rządzi y spra-
 wuje: bez Ktorego / ani przez ieden
 moment trwać nie możemy: Kto-
 re jest żywot y wszystko dobre Kto-
 re mamy / y z Ktorego reki wszystkie
 go się spodziewamy / iż zaraz od po-
 czątku świata wierni Pańscy mie-
 li znak iaki zwierzchni / Którym /
 najwyższe to nad nami / y nad wszel-
 kim stworzeniem panowanie Bo-
 ga naszego przyznawali. Do te-
 go też nawiecy one ofiary stąre-
 go Testamentu zmierzały / Ktore
 też y u białochwałcow we zwy-
 czaju były. Przeto zaraz na pocza-
 tku świata / pismo s. świadczy / iż
 Abel ofiarował Bogu ofiary z
 pierwocin dóbytków swoich. Toż
 też czynił Noe / Abrahām / y inſy Pa-

tryar,

ty archowcie. Potym w zakonie /
ktory Bóg dał ludowi Izrael /
mu chciał żeby mu rozmaite ofiary
ofiarowane były / ktoreby nie tylko
do przerzeczonego Końca należały /
ale też żeby przyscia zbawicielowo-
go / y sprawienia zbawienia nasz-
ego prezeń / figura były. Z tych me-
ktore / na dziełczynienie są wzięte
dobrodziejstwa / niektore też na o-
czyszczenie grzechow. Lecz Chry-
stus odkupiciel nasz przyszedłszy na
świat / iako prawdziwy Biskup / y
kapłan / y pośrednik / między na-
mi y Bogiem Oycem / ofiarował
siebie samego na ofiarę za zbawie-
nie świata / kończąc stary zakon
y wszystkie ofiary jego / / a nowy
fundując / Kościołowi swemu ie-
dne tylko ofiary na miejsce przesz-
łych zostawił / daleko zacniejszą y
droższą a niżli one wszystkie: Jest
bowiem taż y jedna ofiara / ktora

my ofiarujemy / ciała y krowie Chry-
 stusowej / iedno iż on siebie sa-
 mego ze krowa ofiarował / prawo-
 dźwie krow swoje przeliewając / y
 rzeczywiście na krzyżu umierając.
 My lepał ofiarujemy onie beze
 krowie / pod osoba chleba y wina /
 iako on na estateczney wieczery /
 chciał żebyśmy też ofiarowali / tle-
 dy do Apostołow mówiu: Co ile-
 kroć czynić będziecie / to iest / ile-
 kroć ciało y krow moje poświęci-
 cie y ofiarować pod osobami chle-
 ba y wina / iako ja was teraz uczę /
 y moc dale / żebracie też czynili /
 Dla moje / to iest / śmierci mojej /
 iako Paweł s. wyklada / pamiętać
 czynić będziecie. Ależkolwiek tedy
 Bościol święty żadney inşey ofia-
 ry nie ma / oprócz tej iedyney / ied-
 nak za sama to wysięro je dziele-
 co i memi ofiarami bywać mogło
 A tak przez te ofiare / na przed / pro-

testuje

testuemy abo doświadczamy sie-
iz Bog / ktoremu ia ofiarujemy /
jest stworzycielem y panem naszym
ny lepak stworzenie iego / ktorzy
bytnosc / zywoť / y wszystko od nie-
go mamy : A z iego dobroci y mi-
łosierdzia / grzechow odpuszczenia /
y wieczney chwały / do ktorey nas
stworzył / spodziewamy sie. Tak
też ofiara / pamiętke czyniemy / o
ofiary oney / ktora ze krwi za nas
Chrystus / Kapłan najwyższy / na
oltarzu krzyżowym / na odpuszcze-
nie grzechow naszych ofiarował :
Także nayniewinniejszego żywota /
naswietłey meki y śmierci iego :
aż też y chwalebneho zmartwych-
wstania / y do nieba wstąpienia ie-
go / pamiętke czyniemy.

Dziękujemy też za wszystkie do-
brodziestwa / ktoremu nas obda-
rzył / y ustawiczne obdarza. Ch-
walemy też y wielbiemy / za niez-

nierną dobroć y miłosierdzie /
które pokazał w tym / że w dno o-
dzonego Syna swego nam daro-
wał na okup świata / którego my
jemu ofiarujemy za nagrodę za to
dobrodziejstwo / iako też y w spys-
kie nasze. Abowiem iako niedźmiż
bracy / nic nie mamy / co byśmy Pa-
nu takiemu ofiarować / abo godne
dzieki oddać mogli. Też ofiary of-
fiarujemy iemu / na dosyć uczynie-
nie za grzechy nasze / żeby przez nie
mogliśmy się zstać odkupienia w-
czestnikami / ktore Chrystus Pan /
za nas śmierć podiawosy / sprawić
raczył. Także też karami / ktore po
odpuszczeniu winy / ktorey dostepu-
jemy przez skruche y spowiedź Sa-
kramentalną / ktora się kapłanowi
daje / y od teyże ofiary / ktora Pan
Chrystus za nas ofiarował / moc
swoje bierze / mieliśmy opielać / od-
puszczenia dostepujemy. Ofiarne-

my iá teſ / zá ſrſodek dla doſtápie-
nia taſki Boſey / dárow / cnot / y
dla wſyſtkich potrzeb náſych le-
kářtwa / y wſyſtkiego co nam ieſt
potrzebnego y pożytecznego / tak
dla duſe / iáko y dla ciała. Ofiáru-
jemy teſ oneſ / zá wſyſtek koſciot /
y zá bliſnie náſe / ſeby przez moc iey
Pan Bog dal im taſke ſwoie / ſeby
ſie do niego náwrócili / y zá grzes-
chy ſwoie pokutowali. Ci záſie
ktorzy w taſce iego ſá / w niex / y w
zaſługách / y w uczynkách dobrych
zachowani y pomnoſzeni byli. A
ſeby wſelkie ich potrzeby / tak du-
ſſne iáko y cieleſne / miłoſćiwie opá-
trzone byly. Ofiárujemy teſ w bla-
gálná te ofiáre / zá duſe w Czyscu
zatrzymane / ſeby od mał / ktore cier-
pia / wybarwien / á do weſela chwa-
y niebieſkiej zaprowadzeni byli. A-
bowiem na vproſſenie wſyſtkich
tych rzeczy / dziwná moc y potege

ma ta ofiarą przenaświetsza / przez
to iż w niej bywa ofiarowane ciało
to y krew Chrystusowa / w którym
wielce Ociec niebieski upodobał
sobie / y teraz się podoba.

To też trzeba wiedzieć / iż każdo-
wiek kapłan ma iac Misa / przed-
miejszym obyczajem te ofiary ofia-
ruie w personie Chrystusowej / kto-
rego miejsce y posługę odprawuje;
jednak porośechnie wszyscy ktorzy
są przy niej / abo iey służą / abo się
staraia / żeby była miara / abo oso-
bliwe do niej nabożeństwo miało /
choć iayżeby nie byli przytomni / w-
szyscy ci / z mocy tej ofiary uczestni-
ctwo biorą / ale nawiecy ci za kto-
re się ofiaruie: Każdy wedle swe-
go nabożeństwa / y wedle tego / ia-
ko wiecy abo mniej / do sprawo-
wania Missey s. się przyioża. Abo
wiem ci ktorzy się staraia abył Misa
s. miano / wiecy z niej odnośa.

Ci zaś ktorzy iey służą / wiecey niż ci
co słuchają: y obecni wiecey niżli
nie przytomni. Z tego sie iasnie po
kazuje / iako nie wiele tego poymu
ją / ktorzy dla powagi / Należy s.
służyć sie roztędza / abo za rzecz so
bie nieprzystojną mają / y to słu
gom swym czynić roztężnia. Kto
rzy / by to uważyli co sie tu dziete /
y pożytek / ktory z takiej posługi od
noszon bywa / zrozumieliby / iż ani
Krolowie / ani Książeta / nie są
godni / żeby służyli Kaptanowi / te
posługi odprawiającemu / ktorey
Aniolowie świeci (iż tak rzekę) ie
mu zayrzają: y gotowaliby sie z na
wietrzą możliwością do tego / a słu
gomby do zysku takiego vbieżec sie
nie dopuszczali.

Ma tedy Chrześcijański czlowiek
iż do wtorey części ofiary s. nale
ży / to jest / kiedy Kaptan iuz hosti
cy y wielką podniesienie odprawi /

żeby z wielką wsilnością y na-
 bożeństwem siebie samego we wne-
 trznościach swoich zebrał / y Bo-
 gu Oycu ofiarę one ciała y Krwie
 Syna iego ofiarował. Naprzod
 na przyznanie iego niezmiernego
 maiestatu / wyznawając go być
 Bogiem y Panem wszech rzeczy /
 od którego jest wszelkie dobro: tak-
 że na pamiętkę ofiary oney / którą
 Pan Chrystus na oltarzu krzyżo-
 wym ofiarował / za wszystkiego ś-
 wiata odkupienie: także też na pą-
 miątkę naswietłego wcielenia /
 narodzenia / żywota / śmierci / y
 zmartwychwstania iego. A na
 dziekczynienie za wszystkie dobro-
 dzieystwa / tak powszechne / iako y
 osobne / od niego wziete. Miano-
 wicie / za dziekczynienia za ono do-
 brodzieystwo / którym nas Pan Je-
 zus obdarzyć raczył / zostawiając
 nam siebie samego na wieczną of-

fiarę.

siare. Wtęch też ta ofiarne tu cześć
y chwale Bożemu mąiestatorowi
tego / chwale y wielbiąc go / za
młodość / zgon / dobroć / y miłośnier-
dzie / ułtawość / y za wszystkie inſze
doskonałości tego. Także też na
dopływzenie za wszystkie grze-
chy swoje / za Kościół s. Kątholi-
cki / za pomnożenie tego / za nąwro-
cenie Pogan / heretyków / y odsze-
pieńców do posłuszeństwa Kościo-
ła powszechnego / y za tektory o-
koto tej sprawy prącia : Za zącho-
wanie wiernych w wierze y w do-
brych uczynkach : za wzmocnienie y
obronę tychże przeciw przesłado-
waniu heretyków : za wywrocenie
królestwa grzechowego : za ną-
wrocenie grzesznych do po-
tu : za pomnożenie y ząchowanie
sprawiedliwych w łasce Bożej / w
zasługach / y w dobrych uczynkach
Za te / ktory kazaniem / spowiedzi

Ruchaniem / y innych Sakramen-
 tow udzieleniem / bliźni wspomaga-
 ścią. Za Oycą s. Papieża / Paster-
 rza Kościoła powszechnego : Tak-
 że za inne Pralaty / y za wszystkich / kto-
 rzy staranie mają o duszach ludz-
 kich / żeby o wciam ich pracy poru-
 czonym zbawieniom pożyteczni by-
 li. A za wszystkich sługi Kościelne /
 ktorzy w jakim świętym porządku
 postanowieni są / aby byli świętymi /
 iako y Bog / ktoremu służą /
 święty jest. Za rozmnożenie y za-
 chowanie wszystkich zakonow / że-
 by doskonałe służyli Panu / ktoremu
 się przez profesję poświęcili. Za
 Cesarza / za Króla Pana naszego /
 za Króle / Książęt / y pany Chrze-
 ścijańskie / za gubernatory y urzęda-
 miki Rzeczyposp. żeby wszelka Rzecz-
 pospo. Chrześcijańska w pokoju y
 w sprawiedliwości zachowana by-
 ła / żeby iey od nieprzyjaciół y nie-

wiernych broni / y z nich zwoycie-
stwo odnieśli. Za wespółstie w po-
trzebie e cał duszney iako y cielesney
będace. Za fujone / verapione / y
prześiadowane cierpiace. Za wo-
do wy / siroty / chore / podrożne / na
morsza zeglunace / za więźnie / nie-
wolniki / woogie / y w iakieykol-
wiek potrzebie będące. Za rodzice
y poroimne : za oycy / bracia / y sio-
stry duchowne. Za dobrodzieie / za
te ktore ma w opiece / za zalecone /
za te ktore zgorzyl / abo ktorym kie-
dykolwiek zla rade dat / y ktorym /
abo duchowne / abo doczesnie po-
winnym jest. Za duze w Czystcu za-
trzymane / za te osobliwie ktorym
mianowicie obowiazany jest / y co-
rzy z adnych od żywoy h pomocy me-
maia. A będzie sie modlił P. Bo-
gu z wielką potora y nabożeń-
stwem / żeby oczyma miłosierdzia
swego / weyjrzał na namilszego y

na posłusznego Syna swego /
który się tu temu ofiaruje / y na nas
stworzenie swoje / nadroższą krew
jednoroźdzonego Syna iego odku-
pienie / żeby temisż czynią wężrzat
y roszystie potrzeby nasze / iako do-
bry Ociec nasz na duszy y na ciełe o-
patrzyć raczył.

Trzecia część: Msze s. iest Com-
munia / kiedy kapłan Ciało y Krew
Chrystusowe przyjmuie: przy tej
człowiek wierny / nie z mniejszą at-
tencją y nabożeństwem / iako y przy
drugich częściach Msze S. byc
ma / wważając dobroć Boga kto-
ry siebie samego nam za pokarm
duszy zostawić raczył / y będzie mu
dziękował / za takż znamienite do-
brodzieystwo. Różkolwiek sam
kapłan ciało y krew Pana Jezusa
wa Sakramentalnie bierze / iednak
ten który iest przy Msze / duchowo-
nie ono przyjmie / kiedy będzie wra-
żał

zał wielkość tego dobrodziei: strawa-
y dalekizá nie/ iako sie już powietrza-
ło/ żadając y gorącymi prośbami
prośąc/ żeby na duszach naszych
kuli te / dla ktorých Sacrament
ten poştano on / operowały: to
jest/ żeby my w nim á on w nas
mieszkał. A żebyśmy przez praw-
dziwą miłość y doskonałe zięczenie
woli naszej/ z tego naszwietśa wo-
ła/ z nim iedno się zstali/ żeby dla
mego nam samym/ tó jest żadzani-
cia/ światá/ y naszej własney
woley wniarşy/ wstawicznie iego
wola/ ktora wşystką światá y do-
konala jest/ staraąc się wypełnić/
on w nas/ á my w nim żyć mogli.
Te trzy rzeczy są / ktore przedniey-
şym obyczaiem przy Nżach świes-
tych się dzieła/ y tym też sposobem
Chrześcíański człowiek/ z słuchania-
ich/ pożyteć odnieść może/ ktore
też y kapłanom one sprawuiącym

potrzeż

potrzebne być mogą / ponieważ oni
na wiekszą duszną czystość / attenc-
cia / y nabożeństwo / a niżli ci co
są białą / są obowiązanymi / oni bo-
wiedzą / w sprawowaniu tych prze-
dzawnych tajemnic / są najbliższymi /
gdyż za wyrzeczeniem słow
Chrystusowych / ciało y krew jego
poświęcają / y reklam swoimi / w
personie Chrystusowej / onez ofia-
rnia / y Sacramentalne Ciało y
Krew Pańska przyjmują. A żeby
tym większą wiecznośćią y nabo-
żeństwem Njśa S. odprawowa-
na była / Kościół s. ceremonie wiel-
ce s. uroczyste y tajemnic pełne
postanowił / którymby kapłan-
tak w ubierze / iako y we wszystkich
obrzędach Njśey świętey / w modli-
twach / w znakach / w schyłaniu / y
y w ułożeniach / używał. Z tych bar-
zo wiele jest / które od czasów Apo-
stolskich w używaniu były: iako się
ze Njśey

ze Młey Jakuba świętego / ktora
w żywocie tego opisana jest / poka-
żnie : Także ze Młey Clemensa S.
wezma y towarzysza Piotra święte-
go. Przeto słusna rzecz jest / aby
Chrześciana / ci człowiek zachował
y w wieczności miał wszystko / co
się przy Młey s. dzieje / chociaż je-
dy tego co znaczą / nie rozumiał.

A iż z tego co się rzekło / dojść
się pokazuje / w czym się ma obie-
rać / kto Młey S. słucha / nie będzie
się bawił w wykładanie y innych taie-
mnicach iey / ponieważ meschodzi
na rozmaitych książkach / ktore o
tym traktują. Gdy tedy widzimy
kapłana w świętym ubierze / sta-
wimy sobie przed oczy wewnętrzne /
Syna Bożego / człowieczeństwem
naszym przyobleczonego / ktory się
nam zstąpi kapłanem y ofiarą naszą.

Kiedy się dzieje spowiedź : ma-
my prosić ze wszystkiego serca o

odpu

od pnie same grzechow / za nam sa
me / y wyznawajac ich / ja grze-
sin / aby tak zadney przep. by me
bylo / iakobyjiny sie z tych tajem-
nic / ktore sie na oltarzu czienia / wo-
jelo / y z umyslem czystym przed P
Bogiem naszym stawic mogli.

Kiedy Jutroie spiewajac / ma-
my chwalic Pana Boga spolnie
iessi rozumiemy co spiewajac / y v-
rozajmy / iako palajace zadze byly
Swietych Patryarchow / Proro-
kow / y rosyficih sprawiedliwych
ktorzy przed przysciem Panstkim na-
s. wiecie zyli / dla tego przyscia / y
zarostydziemy sie / iz tak malo czu-
jemy dobrodzieystwo to / ktore nam
Pan Bog w przysciu swoim uczy-
nil / y zaledwie mu iakie dzieki za to
oddajemy. Na Kyrieleyson / wwa-
zamy placz y rozdychanie swietych
oycow w otchlamach piekielnych
bedacych / na przyscie zbawicielo-

we kto

we/ktorj ie stamtąd wybarwić y do
chwały niebieskiej przemieść miał.

Vtā Gloria in excelsis, wważmy
wesele y śpiewanie Anielskie z *Vtā*
rodzenia Pańskiego. W modlita-
wach ábo Collettách /ktore tudzież
zatyin piemiem idą / tegoż co y ká-
ptan żadać mamy / ábo czego wie-
cey potrzebuemy.

Żlećroć do nas sie káptan obra-
ca mówiąc / *Dominus vobiscum.*
Pan z wami / mamy mu odpowie-
dzieć. *Et cum spiritu tuo.* Z du-
chem twoim. A pomyślemy / iż
nas vpomina / żebyśmy z wielką pil-
nością y vczciwością byli / przy na-
wyższych tajemnicách / tych ktore
jśe dzieią ná oltarzu. Do czego iż
żadne ludzkie stáranie nie iest dosta-
teczne / wspomóżenia Pańskiego
żadać mamy.

W *Epistole* / wważmy przepowia-
dania Prorokow / y *S. Jana* krzci-
ciela

ciela Kazania / ktorzy przyscie y prze-
powiadanie Chrystusowe wprze-
dzali.

Kiedy to co po Epistole śpie-
wają, wważamy żywot y obcowan-
ie Pana Chrystusowe na tym ś-
wiecie / y Electa Apostolska na
przepowiadanie Ewangeliey. E-
wangelia ma być słuchana z wiel-
ką pilnością / y przeto kiedy ją czy-
tają wszyscy wiara. A w ten czas
mamy wważać / iako przepowiada-
no Ewangelia / to jest dobra no-
wina o naszym odkupieniu: O wie-
rze Chrystusowej, o śmierci jego,
y o zmartwychwstaniu zamyśla /
po wszystkich świecie.

Kiedy Credo mówią / wyzna-
my wszystkie tajemnice wiary na-
szej, które się w Credzie Aposto-
lskim zamyślają.

Pod Oferte / wważać mamy / iż
zaraz iako się Pan Chrystus w ży-
woćie

woćie matki swey poczał / ná wy-
 pelnieme woley Boga Oycá / kto-
 ra byla / żeby za odkupienie świata
 umarl / ofiarował siebie samego :
 Jako też zaraz po narodzeniu / od
 matki swoiey naswietłey w koście
 le chciał być ofiarowany. Jako też
 siebie samego przed meka swoia ná
 modlitwie / ktora miał w Ogroy-
 cu siebie same^o Bogu oycu ofiara-
 wał. A zaraz też nas za wieczne slu-
 gi / abyśmy mu sluzyli y tego we
 wszystkim posłuzni byli.

Kiedy kapłan obrocwoży sie mó-
 wi: *Orate frátres*, serdecznie ma-
 my sie modlić zań / żeby mógł go-
 dnie te Boskie tajemnice odpra-
 wić.

Kiedy Secrety mówi: mamy sie
 z nim modlić / aby nam to dal cze-
 go on dla wszystkich prosi. A żeby
 nas tey ofiary / ktora ma być ofia-
 rowana / uczestnikami uczynił.

W Pres

W Prefacja wważamy / iż Ká-
plan wzywa y pobudza nas do w-
ważania tych tajemnic przedziw-
nych / także mającemu Bózkiego y
wielmożności tego / z którym na
ten czas sprawa / którego Anioła-
wie chwala / Państwa przed nim
wpadaia / mocarstwa y Siłary nie-
bieście drża.

Odprawiaofy / *Sanctus*, gdy Ká-
plan zaczyna Kanon / będziemy się
mogli bawić w ofiarowaniu tej
ofiary świętej / iako się wyżej po-
łożyło.

Kiedy podnoża hostya / mamy
chwale temu oddać / którego tu
nam pokazuia / to iest / Chrystusa
Jezusa odkupiciela naszego / y be-
dziemy się rozbudzać / abyśmy czuli
w obecność iego / także w odda-
waniu dzieł / iako się rzekło.

Potym postąpiemy w ofiaro-
waniu ofiary / aż do komuney:

á ná

a na ten czas będziem się mogli ba-
wić w tym / iako się w3. wyś poro-
dziło.

Wła Końcu Miſey / dzieł odda-
my Panu Bogu / iż nam uczyni-
łafie / żeśmy przy tań znanienych
y wyſoſkich tajemnicach byli / a
przez ich moc żadać mamy / żeby
nas od wſełafiey obrazy maieſtatu
ſwego zachować raczył.

PRZED SPOWIEDZIĄ Sakramentalną.

Cwiczenie LXXIX.

Prov. 28. Kto pokrywa złoſci
ſwe / poſzczeſcion nie będzie: lecz
kto ſie ſpowiada y opuſci ie / miło-
ſierdzie otrzyma.

Pſal. 31. Rzekłem wyznam prze-
ciwko ſobie nieſprawiedliwość mo-
je Panu / a tyś odpuſcił nieżboż-
ność grzechu mego.

1. Ioan. 1. Jeſlibysmy ſie ſpo-
wiada-

wiadali grzechow naszych / wierny
 jest y sprawiedliwy / aby nam od-
 puścił grzechy nasze y oczyścił nas
 od wszelakiey nieprawości.

Ważanie.

PO odprawieniu rachunku sume-
 nienia / y wważywszy pilnie grze-
 chy / ktoremi po ostateczney spo-
 wiedzi Pana Bogasmy obrazili.
 Wważymy kto jest Bog / przeciw
 ktoremusmy zgrzesyli / y kto my /
 cosmy Boga stworzyciela y Pana
 naszego obrazic smieli : y tak serdec-
 cznie za wszystkie grzechy ogolnie /
 y za każdy w osobności mamy ża-
 lować / dla tego / iż Pana Boga /
 ktoregosmy nade wszystko mieli mi-
 lować / obrazaliśmy.

Dziękczynienie.

Dzieki oddamy Panu / iż nas
 w takich grzechach bedace / aż
 do tad znosić / czekać / y do potu-
 ty przywoleć raczył.

Zawstydzenie.

Zawstydzimy się niewdzięczności
światłości naszej / i z tego
smę nadewszystko milować mieli /
obrażać się mieli.

Prośba.

Prośmy Pana / żeby nam wsyt-
kie grzechy nasze odpuszc / wła-
stwe swoje dał / żebyśmy się ich z pra-
wodziwym żalem / y pośłanowce-
niem do nich się więcej niewra-
cać / wyspowiadali.

Ofiara.

Ofiarujemy Panu Bogu mek-
ę y śmierć Chrystusową / na do-
słódczymenie za wszystkie grzechy
nasze. Ofiarujemy też y nas sa-
mych na zupełną poprawę : a za-
iako tego / y na ich dosłódczyme-
nie.

PRZED SWIET Communię.

Cwiczenie LXXX.

1. Cor. 11. Uchayże doświadczyś samego siebie czy wiesz / a także i z chleba tego / y z kielicha pue. Albowiem ktory ie y pue niegodnie / sád sobie ie y pue / nie rozsądzaiąc ciała Pańskiego.

Ioan. 6. Ciało moje prawdziwie jest pokarm / a krew moja prawdziwie jest napoy / kto pozyska mego ciała / a pue moje krew / we mnie mieszka a ja w nim.

Dwazanie.

VWażmy / co to za Pan ktorego przyiac mamy. A kto my / to jest wyśokosc maiestatu Boskiego / a nizkosc podlosci naszej: E teni dla czego przychodzi: to jest / żeby nam laste swoje dal; a iako pełny

miłości

miłości / y z iaką żądzą / aby nas
dobr swoich nadarzył przychodzi.

Dziękczynienie.

Dzięki oddamy Panu / iż nam
siebie samego w tym nasświetłym
Sakramencie zostawić raczył.

Żalostydzenie.

Zalostydzimy się / wważając nie-
godność y podłość dusze naszej /
która tak długo mieszkańcem satań-
skim była / iak długo w grzechu ś-
miertelnym trwała.

Prośba.

Prośmy Pana / żeby na duszy na-
szej wewnętrzne nabożeństwo ku
tej nasświetłej świętości wzbu-
dził / żebyśmy byli sposobni do go-
dnego przyłącza oney.

Osiara.

Osiarujemy Bogu serce nasze /
aby przez tę świętość chwałę

bna/ ono z sobą doskonałe złączył/
y w śiępiżnieniu/ żeby nic nie prą-
gnęło/ nic nie szukało/ nic nie po-
żądało/ oprócz niego samego.

PO SWIETEY COM- muniey.

Cwiczenie LXXXI.

Ioan: 6. Ten iest chleb ktory z
niebá zstąpił/ kto pożywa mnie/ be-
dзіe żył dla mnie.

Wważanie.

VWażmy/ iż ten Bogosłny przy-
ciel/ iest Chrystus Jezus odku-
piciel nasz/ ktory tak prawdziwie w
nas iest/ iako prawdziwie na pra-
wicy Boga Oycá w niebie siedzi.

Dziękczynienie.

Dzięk oddamy Bogu za oś-
bliwą te łaskę/ która nas ozdobił;
y wzwyżamy Aniołom y świę-
tym

tych

tych wszystkich/ ze wszystkim stwor-
 zeniem/ żeby z nami dziełi Panu
 oddawałua żeby nas w pożądanu
 wdzięczności Panu Bogu za to
 dobrodzieystwo/ wspomogli.

Sawstydzienie.

Zawstydzmy sie/ y owsem v
 nog pańskich padny/ przed ma-
 iestatem iego wyznaymy podłość
 nasze/ y iakosmy niezgodni byli tak
 z namiemcey iasli.

Prośba.

Prośmy Pana/ żeby sprawił w
 nas przedzwone one skutki/ dla
 których ten naswietły Sakrament
 postanowił/ a wszystkie/ dusz na-
 szych choroby y potrzeby nasze/ ie-
 mu oznaymujemy/ prośmy go iako
 lekarza namedyjnego y namoznię-
 sęgo/ żeby ie wzbrowił: a iako oycę
 namilsego/ y Proła naszczodoblro-
 sęgo/ aby one opatrzył.

O ślárá.

O ślárurny Pánu Bogu duše
 náše na wieczne miešťanie iez-
 go/ prośac pořornie / żeby ztáms-
 tad nigdy nie odchodził / gdyż dla
 swoiey dobroći/ duše náše chciał
 mieć miešťanem swoim / żeby w
 nich zarope miešťat.

O GODZINACH
 Koscielnych.

Niezpryziáciel zbáwienia náše-
 go/ aczkolwiek ná wśelki czas/
 doleć pod nami łopie / y ná nas
 śturmicie: iednak czasu modlitwy
 narececy: á mianowicie/ żeby sie
 mála mowić godziny kościelne/ je-
 by nas w nich attenciey y nabożeń-
 stwa pozbáwił / iakobyśmy ie w-
 stoł/ tońcá tylko patrzac/ odda-
 wali. Gdyż to iest ćwiczenie náše-
 każdodzieńne/ powinniśmy ie wcz-

ciwre/ nabożnie/ y czasow swoich
 odprawować/ zwłasczą zakonnicy/
 y opuścić sie z nich czego nie godzi
 Jako tedy ten ktory z przystoyna
 attencią/ y nabożeństwem te go-
 dziny odprawuje/ wielce sobie za-
 sługuje; tak kto ie z rozewinym w-
 myślem odmawia/ wielkie karanie
 ponieśnie/ ktory wsty tylko y warg-
 mi czyta/ a sercem po vlicách sie
 błaka/ iako Bernat S. mowi/ b-
 rzo takowoy merowinie dzieli/ iz d-
 ie listie Bogu/ a serce s-
 atanowi. Kupiec ktory w wielkich h-
 andlách błode popada/ czego sie spodzie-
 wać ma/ iedno iz do ostatcznego
 ubostwa przydzie: Tak kto w O-
 ficium Bożim/ skład miał wielkie
 zyski odnieść/ tak sie sprawuiac/
 nie tylko nic niezyskuje/ ale też w-
 szel-
 e-
 za-
 sługe traci/ y p. Boga przez
 nieuczciwość y menabożeństvo o-
 braża. Zebyśmy tedy w tej mierze

nie śwankowali/ położa się tu nie-
które ćwiczenia/ ktorych czasu słur-
chania albo mówienia godzin ko-
ścielnych używać będziemy mogli.
Każda z nich ma jedno uważanie o
mece Pańskiej; jedno dobrodziej-
stwo / za które dziękować potrze-
ba; jedne cnoty/ o które p. Bo-
ga prosić mamy: także zawstydzę-
nie/ y osiarcowanie nieiać się przy-
daje/ iako się do tych miaść w tej
książeczce zachowało.

KIEDY OFFICIUM

Kościelnego słuchamy,

Ćwiczenie LXXXII.

Cant. 5. Głos miłego mego ko-
tającego.

Psal. 121. Weselitem się z te-
go co mi powiedziano/ poydziemy
do domu Pańskiego.

Psal. 117. Głos wesela y zbaw-

wienia

wiemna w przybytkach sprawiedli-
wych.

Ważanie.

Wważmy / iż nas P. Bog wzywa
żebyśmy go chwalili / nie dla po-
żytku swego / bo naszej chwały y
posługi nie potrzebne / ale żeby go
chwaląc / duszę naszą zbogaćili.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu / iż chce być
od nas chwalon / a żebyśmy w
rząd Anielski na ziemi odprawo-
wali.

Zawstydzenie.

Zawstydzimy się / znając to że
śmy niegodni tak zacnego wrze-
du / do którego ani Aniołowie nie
są dostateczni / imiennie dla tego
jesmy go tak wiele króć proszeni
wsty naszymi obrazali / y wargi na-
sze nieczystymi mowami pomazali

Prośba.

Prośmy Pana/ o afekt nabożeń-
stwa/ y czystości serca/ żebyśmy
godnie przed ięgi majestatem stac/
y chwale iego wyśpierywać mo-
gli.

Ofiara.

Ofiarujemy Bogu wola nasze/
y żądzą do chwalenia iego/
szcyrze y ze wszystkiego serca/ żada-
jąc mieć czystość Anielską/ y gora-
cość Seraphinow/ żebyśmy go
doskonale chwalić mogli.

NA IVTRZNI.

Ćwiczenie LXXXIII.

Math. 26. Czuyćie y modlćie się
żebyście nie weszli w pokusy.

Ioan. 18. Judaś tedy wziął rosy-
rote/ y od najwyższych kapłanow y
Saryzeuszow służebniki/ przyszedł

tám zlátermiámi y pochodniami/
y z broniámi.

Tamže. Kotá tedy y Kotmistrz
y služebnicy Żydowscy poimali Je-
zusa/ y zwiázali go / y przywiedli
go naprzod do Annasza. Odestal
go Annasz zwiázanego do Kaípha
szá najwyższego káptana.

Dwazánie.

VWazny / iáko Pan Chrystus
odkupiciel náš w nocy meki
swoiey / do ogrodá Getsemani / z
wczniámi swoymi odszedł. Gdzie po
trzykroć Bogu Oycu sie modlił:
á bédac w boiu / krawáwym potem
sie pocít: k temu Judasz zbroynym
ludem / áby Pána Jezusa poimat/
przyšedł / k torego zwiázawszy do
Annasza / á ztamtad do Kaíphasza
prowadzili / gdzie bázro wiele cier-
piał.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu / za wszystko
to / co oney nocy cierpieć ra-
czył: także za dobrodzieystwo stwo-
rzenia / iż nas z ciemności y nagła-
bszey przepaści niebytności naszej
wywiedzione / bytnością nas dąro-
wał / na obraz y podobieństwo swo-
ie nas stworzył.

Żalstydzenie.

Zalstydzimy się / wważając / iż
grzechy nasze meki Chrystusa
wey przyczyna były. A iż my / o-
puszciliśmy światłość / to jest / Bo-
gą / raczyliśmy ciemności / grze-
chow naszych umiłowali / y zstali-
śmy się sługami ciężkiej ciemno-
ści / to jest szatana.

Prośba.

Prośmy Pana / żeby rozmnożył
w nas cnotę wiary / przez którą
od ciemności będąc wybawieni /
światła

światła prawdziwey wiadomości Bożey dostapiemy / ktora nam jest światłem w ciemnościach żywota tego / gdzie go iasnie widzieć nie możemy.

Ofiara.

Ofiarujemy Panu Bogu te godziny ktora odprawujemy / złączając nasze wchwalania z onymi / iako go Aniołowie y świeci w niebie wielbią.

NA LAVDES.

Cwiczenie LXXXIV.

Luc. 22. Mężowie ktorzy trzymali Pana Jezusa / naygrawali go biąc / y zakryli go y bili oblicze jego / y pytali go mówiąc : Prorokuy / kto iest co cie vderzył ? A wiele innych rzeczy / bluźniąc mówili przeciw niemu.

Dważanie.

V Wazimy to co Pan Chrystus
cierpiał od żołnierzow / kiedy
go związanego trzymali / ci żadne-
go mu odpoczynku nie dali / ale nie-
zliczonemi pośmiewiskami / zelży-
wościami / y przykrościami rozlicz-
nemi strapionego / policzkowali /
y w twarz tego naswietşa plwali /
y naigrawali sie z tego / Ktorego
Aniołowie / wpadając na ziemię /
chwalą.

Dziękczynienie.

Dziękuyimy Panu za to wszystko
co dla miłości ku nam / od nas
podleyfych hultajow cierpieć ra-
czył: Także za dobrodziejstwo za-
chowania / iż iako nas stworzył / ro-
teyże bżności y żywocie / Ktory nam
raz dal / aż do tey godziny zachow-
wał / broniąc nas / y we wszystkim
potrzeby naše / tak duszne iako y
cielesne opatrując.

Zawstydzenie.

W Stydać sie mamy / iż my ile z nas iest / pośmierisłá czyniemy z Pána Jezusa / grzeszac y obrażając go: Także y z żywota / ktorego on nam dochowowa / y karmi ná obraże máiestatu iego używamy.

Prośba.

Prośmy Pána / żeby cnote ná dzieie w nas pomnożył / ktorego wsparci y vmocnieni / ostaték czasu / ktorego nam ná tym wygnaniu zbýwa / ná službę iego wydawali / aż do zarania błogosławieństwa / gdzie go będziemy záżywać / zá tąstá iego przydziemy.

Ofiara.

Ofiara táž co y w przeszłym éwri czeniu.

Ná Pri-

N A P R I M ę.
Cwiczenie LXXXV.

Matth. 27. Gdy było rano/ weszli w radę wszyscy przednieyszy kapłani/ y starşy ludu przeciwko P. Jezusowi/ aby go o śmierć przyprawili. Związawszy przywiezli go/ y podali Pontiusowi Pilatowi Staroście.

Owazanie.

VWażmy iako barzo rano przednieyszy kapłani/ y starşy ludu/ radzili przeciw Panu Jezusowi/ y umyślili aby go o śmierć przyprawili. Dla tego oddali go w ręce Pilatowi Staroście/ ktory gdy żądney przyczyny śmierci w nim nie nabył/ odesłał go do Herodattani gdy sie z niego rozmócie nabył/ odesłał go do Pilata odczarawszy go z nasuniewsłā w białą ście.

Dziękczyn

Dziełczynienie.

Dzięki oddaymy Panu/ za to w-
syſtko/ co w tey tajemnicy dla
nas wćierpiał; y za dobrodziey-
ſtwo naſwietſzego wćielenia tego/
przez ktore czlowiekiem ſie zſtał/ y
narodził/ iako ſłońce temu ſwiátu
zaiaſniał: a przykłaDEM y nauką
ſwoią ciemności naſe oſwiecił.

Zawſtydzenie.

Zawſtydźmy ſie wważając/ iż
grzechy naſe meki Pána Jezus-
ſowey przyczyną były/ a iż ponie-
waż ſłońce ſprawiedliwości/ Pan
Chryſtus przyſzedł/ aby oſwiecić
te ktorzy ſiedzieli w ciemnościach
y w cieniu ſmierci/ nie ſtaraliśmy
ſie żebyſmy tey ſwiatości naſia-
dowali.

Proſba.

Proſimy Pána/ żeby dał nam łá-
ſke/ iakobyſmy one^o y bliźniego/
dla

dla miłości tego / szczyrze miłowali / abyśmy prawdziwie byli synowie dnia y światłości / to jest Bóg / Który jest istotna miłość / Która go też przywiodła / żeby na ten świat przyszedł.

Ofiara.

Tąż co w ćwiczeniu na intrznią.

NA TERCIE,

Cwiczenie LXXXVI.

Ioan. 19. W ten czas tedy Piłat wziął Pána Jezusa y vbiczował. A żołnierze wplotły koronę z ciernia / włożyli na głowę iego : y szatę śarłatową odziali go. A chodzili do niego a mówili: witay Królu Żydowski / y dawali mu pośliczki. Wyszedł tedy P. Jezus niosąc koronę cierniową / y szatę śarłatową / y rzekł im: Oto człowiek.

Tamże. Gdy go tedy wyrzeli na y

wyższy

wyższy kapłani y służebnicy/ zawo-
łali mówiąc: Wkrzyżuy/ wkrzyżuy
go/ y była godzina trzecia.

Ważanie.

Ważmy / iako nie náydując
Pilata winy w Panu Jezusie/
ani z Żydy nie mogąc się zgodzić/
gdyż oni Barabassą lotrą wierut-
nego/ raczey niżli Chrystusa sobie
obrali. Pilat żeby ich ukoił/ P. Jezu-
sa vbiżować kazał. Także iako żoł-
nierze vbiżowanemu/ koronę cier-
niową na głowę włożyli/ y w są-
latną sate vbrańego pośmierwi-
sko z niego stroili/ przyklekając iako
króla pozdrawiali. Ktorego gdy
Pilat/ tak skatowanego y oskar-
żonego wywiódł na widok/ ja-
dnego nie było ktoby się był nad-
nim vzałił/ ale wszyscy wołali: w-
krzyżuy/ wkrzyżuy go.

Dziełczynienie.

Dziełuy.

Dziękuyimy Panu/ za to rosytko
co w tey tajemnicy dla nas cier
pieć raczył/ y za dobrodziejstwo od
kupienia/ ktore / nadrozżey krwie
swoiey roylaniem/ wykonał.

Żalostydzenie.

Zalostydźmy sie / wważając / iż
nasza nie wczciwośćią Pana Je
zusa biczowaliśmy : a pycha naszą
ciemniemiśmy go wkoronowali :
grzesząc / Barabaszaśmy wiecey niż
Chrystusa wzięli / wiecey sobie wa
żąc podła iaką roskos / y marną cze
stkę świata tego / a niżli naświetłszy
zakon Pański / y niesmiertelną ch
wałę jego : y tak to czynimy / że ile
z nas jest / iakoby nam odkupienie
iego nic nie było pożyteczne.

Prozba

Prośmy Pana / żeby nam raczył
dać naglebszą pokorę / iż iako on
w mece swojej tak był wzgardzony

iž tež y Barabaš totč nadeň byl
 přeložen: žebysmy my tež z šercá
 vprziymie wżgárdzonenu býc prá-
 gueli/ y w wżgárdšie nášey sie kó-
 chali.

Ofiára.

Táž ktora w čwiczeniu Jutrzen-
 nym

NA SE X T E,

Cwiczenie LXXXVII.

Ioan. 19. W ten čas tedy po-
 dal Pilat Pána Jezusa Žydom/ žeb-
 by byl vkrzyžowan. A wzięli Jes-
 zusa y wywiedli. A niošac křiž so-
 bie/ vyšedl ná ono mieysce/ ktore
 zwano Trupiey Głowy/ y tam go
 vkrzyžowali/ a z nim drugich dvou
 šťad y zowad/ a w pośrzedku Jes-
 zusa.

Dwážanie.

Dwa

VWażmy/ iako gdy Pilat / żeby
 był żydy vspokoit / wśelkich
 sztuk wzył: ale gdy vślyśał / iż mu
 żydzi Cesarstwa mielaskę pogrozili/
 wmyroszy rece przed ludem / wydał
 sentencią na Pána Jezusa / aby był
 vkrzyżowan. A iako odmioszy taką
 sentencią / włożyli nań krzyż ba-
 rzo ciężki/ y wiedli go na Gore Kal-
 waria/ y tam go między dwiema
 lotry vkrzyżowali.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Pánu / za te gorzkie
 náder meki / ktore za nas cier-
 pieć raczył. Także za dobrodziey-
 stwo/ iż nas Chrześciany/ y Kościo-
 ła swego członkami chciał mieć:
 w którym przez Sakramenty/ y do-
 bre vczynki / zasług meki iego v-
 czestnikami sie zstaremy.

Żawstydzienie.

Żawstydz-

ZAwstydzmy sie wważając / iż
grzechy naše Pána Jezusa w-
krzyżowały: A iż będąc my Chrzes-
ścianie / zechmy niegdy żyli iako Tur-
cy / ná to / czego nas wiara Chrzes-
ciańska wzy- y cochmy ná krzcie
obiecáli / zgola nie pomniąc.

Prošba.

Prošmy Pána / o czystość nado-
stonaše / žebyšmy ciato naše / ze
wsystkymi požadliwościami iego
wkrzyžowali: žebyšmy z Apostolem
mowić mogli: Z Chrystusem jeste-
šmy przybici do krzyža.

Ošará.

Taž co y w Cwiczeniu / ná Jutrz-
niá

N A N O N E,
Cwiczenie LXXXVIII.

Matth. 27. Od šostey godziny /
zstala

zstała się ciemność po wszystkiej ziemi / aż do dziewiątej godziny. A około dziewiątej godziny zawołał Pan Jezus głosem wielkim / rzecząc: Eli / Eli / lamázabáchani / to jest / Boże mój / Boże mój / czemuś mnie opuścił.

Luc. 23. A Jezus zawoławszy powtórę wielkim głosem rzekł: Oycze w ręce twoje poruczam ducha mojego.

Ioan. 19. A rzekł / wykonano się. A skłoniwszy głowę / ducha oddał.

Owżanie.

VWażmy tajemnice które się działy na krzyżu / y to co na nim Pan Jezus mówił / y cierpiał / aż do skonania.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu za nader gorzłą śmierć jego / która dla nas podjąć raczył: y za osobliwe ono

dobro

dobrodzieystwo / iż nas od śmierci
wieczney przełelney wybawit / kto
rasiny częstokroć grzechami naszymi
przeciw maiestatowi Bożies
mu popelnionemu / zasłużyli / ale
on nas miłościwie czekał / y do po
kuty wezwał.

Sąwstydzienie.

Westydaymy sie / iż grzechy na
se daly przyczynę / żeby daro
wca żywota umarł. Alż też często
kroć zabijałismy go na duszách na
szych grzechami naszymi / dopuszcza
jąc sie grzechu takiego śmiertel
nego.

Proźba.

Prośmy Pána / żeby nas dosko
nale posłusne uczynił / umorzy
wszy w nas własną wolę naszą / a
żeby sama wola Boża w nas żyła y
trolowała / ponieważ on dla po
słuszeństwa umrzeć chciał.

Ofiara

Ofiara.

Taż jest co y na Jutrznia.

NA NIESPOR,

Cwiczenie LXXXIX.

ZAdorcie tedy (ponieważ dzień
był przygotowania) aby na Sa-
bat nie zostały ciała na krzyżu (a-
bowiem był wielki on dzień Sabba-
tu) prosili Pilata, aby polamano
goleni ich/ a zieto ie. Przyšli tedy
żołnierze: a pierwszego złamali go-
leni/ y drugiego ktory z nim był w-
krzyżowan. Lecz przyszedłszy do p.
Jezusa/ gdy go wyźrzel już wniar-
tego/ nie łamali goleni tego/ ale i-
den z żołnierzow wloczyma otwo-
rzył bok tego / a natychmiast wy-
šla krew y woda. A gdy był wiec-
zor/ przyszedł niektory człowiek
bogaty/ z Arymatey / imieniem
Jozeph/ ktory też był uczniem Je-
zusowym.

zusiowym. Ten przyszedł do Pila-
ta y prosił ciała Jezusowego/ tedy
Pilatus kazał oddać ciało.

Wważanie.

Wważmy tajemnice/które się po-
stąpiły w P. Jezusowym na-
krzyżu działy: to jest/ iako był z krzy-
ża zięty; uważmy też umycie nog/
y wstawienie nas w światło Sakramen-
tu/ co się stało około wieczornej
godziny.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Panu/za dobrodziej-
stwo natchnienia/którym nas
wstawicznie nawiedza/ wzbudza-
jąc nas y wzywając przed zaszcieniem
słońca/ żebyśmy po ki dzień jest/
prawdziwie do niego się nawracali/
y dusze nasze cnot y zasług stą-
bami z bogactw wsiłowali.

Zawstydzienie.

m

w sty.

W Strydaymy sie / iż tak często
na natchniema Boskie głuszy-
siny bywali / y onesiny mimo sie pu-
sczali: a nieprzyjacielskie poduszcza-
nia / y cielesne pochania / raczye-
siny przyjmowali.

Prośba.

PRośmy od Pana prawdziwe-
go wbośtwia w duchu / iż ponie-
waż rosyście dobra żywota tutecza-
nego / skazitelne są / y przedko prze-
miana / serce nasze nie w nich / ale
w samym Bogu vgruntuymy / Kto-
ry zarosze trawa / y skarbem jest nieo-
ścawianym dusz które go milują.

Ofiara.

Taż co y w Cwiczeniu na Ju-
cznię.

NA KOMPLETE,
Cwiczenie LXXXX.

Ioan. 19. Wzięli tedy ciało Jezusowe / y związali je / prześcierały / z rzeczami wonnymi: iako jest zwyczaj Żydom grzesć. A na miejscu gdzie był wřzyżowan / był ogrod / a w ogrodzie grob nowy / w którym ieszcze żaden nie był położony: tam tedy dla przygotowania Żydowskięgo / ię grob był blisko / položyli Jezusa.

Dważanie.

Vważmy / iaki był pogrzeb P. Jezusoro / iakie matki y Apostołow osierocenie / iaki płacz y lament wszystkich / osobliwie niewiaśc / ktore iako zażywym sły / teraz śmierć y pogrzeb ięgo opłaczają.

Dziełczynienie.

Dziękuymy Pann / za osobne dobrodziejstwo / ktoreśmy od niego pobrali / y oścawicznie bierzemy /

my/ oprócz pospolitych onych tco-
re rosyłskim są spólne.

Żawstydzienie.

Wstydzaydmy się / iż na te do-
brodzieystwa nie pamiętamy:
y Pánu Bogu dobrodzieiowi na-
szemu nierodzieczność pokazuie-
my.

Prośba.

Prosimy Páná/ żeby nam raczył
dać wytrwanie w dobrych w-
czynkach y w łasce swojej: żebyśmy
żywot nasz na służbie iego skończy-
li: a potom chwały iego wieczney
zażywali.

Ofiara.

Tą jest co y na Jutrznia.

Tenże porządek moglby zachow-
wan być w Officium naswietşey
Panny/ żebyśmy brali za każdą go-
dzinę iedne tajemnice wesola do

uwaga.

uwážania/ y iedno dobrodzieystwo
za ktore dzieki oddamy: gdzie też
za nierodzieczność naszą / za takie
dobrodzieystwo zawstydzimy się,
y o iedne osobną cnotę/ przez przy-
czyne Panny przeczysney prosimy:
a potym godzine one P. Bogu ku
czci maiestatoru iego/ y nachwale-
bnieyszey matki iego ofiarujemy.

K O N I E C.

*Chwała Bogu w Troycy iedynemu.
y przeczysney Pannie Bogarodzi-
cy Maryey.*

R E G E S T R ,
Cwiczenia duchownego.

- C**wiczenie zaranne Kiedy oc
kniemy. Cwiczenie 1. liſt 1.
Kiedy ſie vbieramy. Cwi. 2. 4.
Kiedy ſie vmywamy. Cwi: 3. 6.
Kiedy z domu wychodzimy. C. 4.
10.
Kiedy przez vlice idziemy. C. 5. 12.
Kiedy co pięknego widzimy.
Cwiczenie 6. 15.
Kiedy co ſpetnego wyrzemy C. 7.
17.
Kiedy ſie nam co ſzczeſliwego po
wodzi Cwi. 8. 20.
Kiedy nas przeciwnoſci ciſna
Cwicz. 9. 22.
Kiedy z ſtworzenia iaka vciecha
bierzemy Cwiczenie 10. 24.
Kiedy nas choroba iaka trapi
Cwi. 11. 26.

Kiedy

Regeſtr

Kiedy nas częſć iaką potyka C. 12.

29.

Kiedy ſie z nas poſmierwają C. 13

31.

Kiedy nas chwala Cwi. 14. 34.

Kiedy nas karzą albo ſtrofują

Cwiczenie 15. 36.

Kiedy uczynek iaki dobrego przy-

kładu ſprawiony widz. 16. 39.

Kiedy ſprawę iaką złego przykla-

du baczymy. 17. 41.

Kiedy iakiego człowieka bogate-

go albo możnego widz. c. 18. 44.

Kiedy wyrzemy v bogie^o c. 19. 47.

Kiedy widzimy iakiego chorego

Cwiczenie 20. 50.

Kiedy przed ſtarſzymi naſzymi ie-

ſteſmy Cwic. 21. 52.

Kiedyſmy ſą z równymi C. 22. 55.

Kiedyſmy ſą z poddany mi. 23. 58

Kiedyſmy ſpracowani c. 24. 60.

Kiedy idziemy albo w drodze ieſte-

ſmy Cwi. 25. 42.

Kiedy

Regeſtr

Kiedy ſię do domu wracamy Ćwic. 26.	65.
Kiedy ſiedziemy C. 27.	68.
Kiedy ſtoimy Ćwic. 28.	70.
Kiedy zegar biie c. 29	73.
Kiedy tańcimy. c. 30	75.
Kiedy pragniemy. c. 31.	78.
Kiedy robimy. c. 32.	80.
Kiedy mamy pożarm brąc.	83.
W poniedziałek. c. 33	85.
We Wtorek. c. 34.	88.
We Śrzedę. c. 35.	90.
We Czwartek. c. 36.	93.
W Piątek c. 37.	96.
W Sobotę. c. 38.	98.
W Niedzięle. Ćwic. 39.	101.
Kiedy muno abo przez kościół prze chodźiemy. c. 40.	104.
Kiedy naſwiecſzy Sakrament na wlicy poſtamy. c. 41.	107.
Kiedy obraziaſi nabożny miłamy. Ćwic. 42.	110.
Kiedy nam wſytko przeciw woley naſzey	

Regeſtr

náſzey ſie dzieie. c. 43.	113.
Kiedy umarłego obaczemy. c. 44.	116.
Kiedy deſzcz pada. c. 45.	118.
Kiedy náwalnoſci poroſtaia.	
Cwic. 46.	121.
Kiedy ná ſłońce pátramy. c. 47.	124.
Kiedy niebu ſie przypátruujemy.	
Cwic. 48.	126.
Kiedy ogień wiđziemy. c. 49.	129.
Kiedy wodę wyrzyny. c. 50.	131.
Kiedy ná polá y láki pátramy.	
Cwic. 51.	134.
Kiedy ſie goram przypátruujemy.	
Cwiczenie. 52.	137.
Kiedy drzewá wiđziemy. c. 53.	140.
Kiedy kwiatki obaczyny. c. 54.	142.
Kiedy ná praſtvo pátramy.	
Cwic. 55.	145.
Kiedy rozmaite bydła wiđziemy.	
Cwiczenie 56.	149.
Kiedy praſtki ſpiewáiaće ábo inſz	

muzy

Regeſtr

muzykę ſoſymy. C. 57.	151.
Kiedy dźwięk dzwonow ábo trab ſłyſemy. C. 58	154.
W wieczor przed ſpáníem. c. 59.	157.
Kiedy ſie rozbieramy idąc ſpać. Ćwicż: 60.	159.
Kiedy tuż dla ſpánia na łóży ſie po łożemy. C. 61.	162.
W ten czas niż zaśniemy. C. 62.	166.
Kiedy w nocy ockniemy. c. 63.	168.
Ćwiczenia niektóre/ każdey godzi- nie/ dzienney ábo nocney ſłużące. Ćwiczenie 64.	171.
Drugie Ćwiczenie. 65.	173.
Trzecie Ćwiczenie 66.	176.
O cności wiary. C. 67.	178.
O cności nadziei. C. 68.	180.
O miłości Boſkiej. C. 69.	183.
O miłości bliźniego. C. 70.	186.
O pokorze. Ćwicż. 71.	189.
O uboſtwie duchownym. c. 72.	191.

W poſtu

Regeſtr

O poſłuſzeńſtwie. C. 73.	194.
O cierpliwoſci. C. 74.	197.
O czystości. C. 75.	201.
O wſtrzymieźliwości. C. 76.	203.
Na rozbudzenie gorącego ducha w ſłużbie 2. Dzey y żądze poſt. p. u.	
Cwicż. 77.	206.
Spoſob kroćki ſłuchania Miſey ſ.	
Cwicżenie 78.	208.
Przed ſpowiedzią Sakramentalną	
Cwicżenie 79.	237.
Przed ſwiętą Communią. C. 80.	
	240.
Po S. Communii. C. 81.	242.
O Godzinach Kościelnych.	244.
Kiedy Officium Kościelnego ſłu- chamy. Cwicżenie 82.	246.
Na Intryzma. C. 83.	248.
Na Laudes. C. 84.	251.
Na Prime. C. 85.	254.
Na Tercie. C. 86.	256.
Na Sexte. C. 87.	259.
Na None. C. 88.	261.

Na Vne

Regeſtr

Wia Wieſpor. C. 89.	264.
Wia Complete. C. 90.	266.

K O N I E C.

*Chwała Bogu w Troycy iedynemu,
yprzeczyſtey Pannie Bogarodźi-
cy Máryey.*

